

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar 2012.
siječanj-prosinac 2012.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE

VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**OSNIVAČ:**

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC
Hajrudin HAJDAREVIĆ
Milan PAVLIĆ
Malik HADŽIOMERAGIĆ
mr Ljiljana FILIPOVIĆ
Goran NEZIROVIĆ
Zdenko ETEROVIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Dragan PRUSINA, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar 2012.
siječanj-prosinac 2012.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
 - za građansko pravo
 - za upravno pravo
-

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Dvostrani protivpravni napad i pitanje nužne odbrane

Član 26. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

U SITUACIJI KADA JE OPTUŽENI, NAKON VERBALNOG SUKOBA SA SVJEDOKOM M.Č. I OŠTEĆENIM, TE FIZIČKOG SUKOBA SA SVJEDOKOM M.Č., PRILIKOM NAPUŠTANJA OBJEKTA OVIMA ZAPRIJETIO „POBIĆU VAS SVE KAD SE VRATIM“ I TIME NAJAVIO SVOJ POVRATAK U UGOSTITELJSKI OBJEKAT KAKO BI SE SA NJIMA OBRAČUNAO, ZATIM NAKNADNO SA PIŠTOLJEM DOŠAO PRED TAJ OBJEKAT I POKUŠAO UĆI UNUTRA ALI JE BIO SPRIJEČEN OD ZAŠTITARA, PA JE OSTAO PRED OBJEKTOM U KOME JE OŠTEĆENI BIO BEZBJEDAN, ALI JE OŠTEĆENI, I PORED TOGA, SA PIŠTOLJEM U RUCI IZAŠAO NA TERASU OBJEKTA, A OPTUŽENI, KAKO BI GA LIŠIO ŽIVOTA IZ PIŠTOLJA ISPALIO JEDAN HITAC I OŠTEĆENOG POGODIO U NOGU, A OVAJ UZVRATIO I ISPALIO VIŠE HITACA IZ PIŠTOLJA U PRAVCU OPTUŽENOG I JEDNIM METKOM GA POGODIO U PREDJELU DESNE PODLAKTICE, OŠTEĆENI JE NA TAJ NAČIN PRIHVATIO OBRAČUN SA OPTUŽENIM, PA SE NJIHOVE RADNJE NE MOGU PRAVNO OCIJENITI KAO NUŽNA ODBRANA ILI PREKORAČENJE NJENIH GRANICA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 K 005399 12 Kžk od 08.10.2012. godine)

2.

Očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju

Član 336. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

KAKO JE OPTUŽENI, UPRAVLJAJUĆI SA MOTORNIM VOZILOM U STANJU TEŠKOG PIJANSTVA (KOJE NIJE ISKLJUČIVALO NJEGOVU URAČUNLJIVOST), SUSTIGAO OŠTEĆENU BICIKLISTKINJU, PA JE, I PORED TOGA ŠTO JE ISPRED SEBE IMAO VIDNU PREPREKU KOJU JE MOGAO BLAGOVREMENO UOČITI, U TAKO JEDNOSTAVNOJ SAOBRAĆAJNOJ SITUACIJI, SA PREDNJIM DIJELOM VOZILA UDARIO U ZADNJI TOČAK BICIKLA I TIM UDAROM KOD NJE UZROKOVAO POVREDE OD KOJIH JE UMRLA, ON JE TAKVOM VOŽNJOM KOJA JE BITNO Odstupala od vožnje koju bi u konkretnim uvjetima preduzeo vozač prosječnih psihomotoričkih sposobnosti,

MANIFESTOVAO OČIGLEDNU NESPOSOBNOST ZA BEZBJEDNU VOŽNJU ŠTO PREDSTAVLJA JEDAN OD BITNIH ELEMENATA KRIVIČNOG DJELA TEŠKO KRIVIČNO DJELO PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA IZ ČLANA 336. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 333. STAV 1. KZ FBiH.

Iz obrazloženja:

Po mišljenju ovog suda, takva precizirana optužnica sadrži sve materijalne supstrate zakonskih pojmova krivičnog djela teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 333. stav 1. KZ FBiH.

Naime, u ovoj krivičnoj stvari je nesporno, da je optuženi preduzeo upravljanje sa motornim vozilom iako je bio u alkoholisanom stanju. Analizom alkohola u njegovoj krvi utvrđena je koncentracija od 3,28 gr/kg koju je imao u vrijeme nastanka ove saobraćajne nezgode. Prema navodima vještaka neuropsihijatra, pomenuta alkoholemija kod optuženog je predstavljala stanje teškog pijanstva. Kako je objasnila takvo stanje karakteriše potpuno odsustvo objektivne procjene situacije, pri tome osobe u takvom stanju skoro redovno vide duple slike predmeta, pospane su i imaju nestabilan hod, muku na povraćanje i dr. Kada se uvažavaju ovakvi navodi vještaka neuropsihijatra, onda se mora zaključiti da je optuženi u stanju teškog pijanstva preduzeo upravljanje sa vozilom na predmetnoj saobraćajnici i na taj način postupio suprotno odredbi člana 174. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini.

Prema navodima vještaka za saobraćaj mr. D.E., oštećenu – biciklistkinju je u konkretnim saobraćajnim uvjetima mogao blagovremeno uočiti vozač prosječnih sposobnosti. To dalje znači, da je i optuženi upravljajući sa svojim vozilom mogao vidjeti oštećenu – biciklistkinju i od nje u smislu odredbe člana 96. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini držati potrebno odstojanje, s obzirom da se kretao iza njenog bicikla i jedino je tako mogao da ne ugrožava sigurnost saobraćaja. Umjesto toga, optuženi je zbog svog alkoholisanog stanja sa vozilom upravljao suprotno navedenoj zakonskoj odredbi i u ovoj vrlo jednostavnoj saobraćajnoj situaciji kada je ispred sebe imao vidnu prepreku sa prednjim desnim dijelom vozila udario u zadnji točak bicikla na kome se nalazila oštećena-biciklistkinja i tim udarom je kod nje uzrokovao povrede od kojih je umrla. Pošto je prema izloženom takva vožnja uzrokovana teškim pijanstvom optuženog i kako je po svojoj vanjskoj manifestaciji ova vožnja bitno odstupala od vožnje koju bi u konkretnim uvjetima preduzeo vozač prosječnih sposobnosti, mora se zaključiti da je on bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju.

Branitelj optuženog je na pretresu pred ovim sudom iznio svoje prigovore i naveo kada može postojati očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju kao jedno od bitnih obilježja predmetnog krivičnog djela. Tako je kao argumente istakao, da se očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju može manifestirati brzinom koja je dvostruko veća od dozvoljene, preticanjem na mjestu gdje je to zabranjeno bilo vertikalnom signalizacijom ili nekim drugim saobraćajnim znakom i prolaženjem vozilom kroz crveno svjetlo na semaforu, a ne na način kako je to prihvatio ovaj sud.

S tim u vezi, ovaj sud ukazuje, da svi naprijed navedeni oblici vožnje na koje je ukazao branitelj optuženog predstavljaju grubo kršenje saobraćajnih propisa koje predstavlja jedan od uvjeta za postojanje npr. krivičnog djela teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336. stav 2. u vezi sa članom 332. stav 1. KZ FBiH koje se optuženom i ne stavlja na teret. Radi toga je branitelj optuženog pogrešno ukazao na koje načine se može manifestirati očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju što je nužno vodilo i da na osnovu toga izvodi pogrešne pravne zaključke.

U konkretnom slučaju, optuženi je bio svjestan da se nalazio u alkoholisanom stanju koje je kod njega reduciralo njegove fizičke i psihičke sposobnosti da upravlja vozilom. I pored toga je preduzeo upravljanje sa vozilom iako je mogao pretpostaviti da će u tom stanju kršiti saobraćajne propise pogotovo onaj o zabrani upravljanja sa vozilom u alkoholisanom stanju. Takođe je bio svjestan da će kršenjem saobraćajnih propisa dovesti i do stvaranja konkretne opasnosti za život ljudi ili imovine u određenom obimu. Na osnovu svega toga proizilazi, da je optuženi mogao predvidjeti nastupanje zabranjene posljedice iz čega slijedi logičan zaključak da je njegov voljni elemenat bio na liniji pristajanja.

Zbog naprijed izloženog, ovaj sud je zaključio, da je optuženi postupao sa eventualnim umišljajem u odnosu na ugrožavanje javnog saobraćaja i nastupanja zabranjene posljedice, kada je kršenjem saobraćajnih propisa uzrokovao posledicu ovog krivičnog djela za koje je oglašen krivim, dok se tzv. teža posljedica (objektivni uvjet inkriminacije) može pripisati njegovom nehatu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 001648 11 Kžk od 16.01.2012.godine)

3.

Opis krivičnog djela

Član 336. stav 4. u vezi sa članom 332. stav 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

AKO ČINJENIČNI OPIS DJELA NE SADRŽI OPIS UZROČNO-POS LJEDIČNE VEZE IZMEĐU UTVRĐENE KOLIČINE ALKOHOLA U KRVI OPTUŽENOG I KRŠENJA SAOBRAĆAJNOG PROPISA O NEPRILAGOĐENOJ BRZINI KOJA JE U KONKRETNOM SLUČAJU BILA NEPOSREDNI UZROK NASTANKA SAOBRAĆAJNE NEZGODE, A NITI ČINJENICE I OKOLNOSTI KOJE BI UKAZIVALE NA TO DA JE KRŠENJE SAOBRAĆAJNOG PROPISA O NEPODEŠENOJ BRZINI BILO GRUBO ILI BEZOBZIRNO, ONDA SE RADNJE OPTUŽENOG MOGU PRAVNO KVALIFIKOVATI SAMO KAO KRIVIČNO DJELO TEŠKO KRIVIČNO DJELO PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG SAOBRAĆAJA IZ ČLANA 336. STAV 4. U VEZI SA ČLANOM 332. STAV 3. KZ FBiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 070-0-Kž-06-000056 od 23.03.2006. godine).

4.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

Član 337. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA NEUKAZIVANJE POMOĆI OSOBI OZLIJEĐENOJ U PROMETNOJ NEZGODI IZ ČLANA 337. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH NIJE BITNA OKOLNOST ŠTO BI, ZBOG TEŽINE I BROJNOSTI POVREDA KOJE JE ZADOBIO OŠTEĆENI U PROMETNOJ NEZGODI, NJEGOVA SMRT NASTUPILA I POD UVJETOM DA MU JE PRUŽENA BLAGOVREMENA MEDICINSKA POMOĆ U ZDRAVSTVENOJ USTANOVI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 070-0-Kžk-09-000005 od 28.05.2009. godine).

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

5.

Načelo *in dubio pro reo*

Član 3. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

BUDUĆI DA JE VJEŠTAK OCJENU DA SE RADI O OFANZIVNOJ POVREDI ZASNOVAO, PRIJE SVEGA, NA ČINJENICI DA JE DUBINA KANALA UBODNE RANE, KOJU JE OŠTEĆENA ZADOBILA, IZNOSILA 15 CM, TE DA JE, PRI NJENOM NASTANKU, ZAMAH SA NOŽEM MORAO BITI JAKOG INTENZITETA, A DA, NASUPROT TOME, KOD DEFANZIVNE POVREDE, DJELOVANJE SA NOŽEM NIJE DIREKTNO VEĆ POVREDILAC SA NJIM NANOSI SJEČNU RANU DRUGOJ OSOBI, OPISI OFANZIVNE I DEFANZIVNE POVREDE SU JASNI I ONI SE MEĐUSOBNO NE ISPREPLIĆU VEĆ JEDAN DRUGOG ISKLJUČUJU. STOGA, OKOLNOST DA JE VJEŠTAK U SVOM NALAZU I MIŠLJENJU, ZA POVREDU OŠTEĆENE, NAVEO DA JE ONA „NAJVJEROVATNIJE“ OFANZIVNA POVREDA, SAMA PO SEBI NE MOŽE IZAZVATI DVOJBU U POGLEDU POSTOJANJA POMENUTE ODLUČNE ČINJENICE ZBOG KOJE BI TREBALO PRIMIJENITI NAČELO *IN DUBIO PRO REO* IZ ČLANA 3. STAV 2. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

Optuženi i njegov branitelj su na pretresu pred ovim sudom nastojali dovesti u pitanje ovlaštenje vještaka za sudsku medicinu, da se izjašnjava da li su povrede nanesene oštećenju bilo ofanzivnog ili defanzivnog karaktera, te su smatrali da su to pravna pitanja. Prije svega, vještak se u ovom pogledu nije izjašnjavao da li je optuženi sa nožem zadao udarac oštećenju u desnu bočnu stranu vrata pod okolnostima defanzivne ili ofanzivne odbrane. Naprotiv, vještak se izjasnio da li je to ofanzivna ili defanzivna povreda, a što mu je i naloženo u naredbi o sudsko-medicinskom vještačenju. Osim toga, za takvo izjašnjenje vještak za sudsku medicinu je dovoljno kvalifikovan jer se radi o elementarnim pitanjima iz domena njegovog vještačenja i ta pitanja kako je i sam objasnio predstavljaju „abecedu sudske medicine“. Radi toga, ovaj sud nije mogao uvažiti suprotna tvrđenja optuženog i njegovog branitelja, da ovakva izjašnjenja vještaka ne spadaju u domen ovakve vrste vještačenja.

Istina, vještak za sudsku medicinu se izjasnio u svom pismenom nalazu i mišljenju, kao i prilikom davanja iskaza na pretresu pred ovim sudom da je nanesena povreda u desnu bočnu stranu vrata oštećene „navjerovatnije“ ofanzivnog karaktera. Dakle, u ovom segmentu svojih navoda vještak je koristio riječ „navjerovatnije“ u pogledu čega optuženi i njegov branitelj nisu problematizirali njeno značenje u smislu sintagme da je „povreda najvjerojatnije ofanzivnog karaktera“. Zbog toga je ovaj sud ispitao, da li je zbog vještakovog korištenja riječi „najvjerojatnije“ koja se odnosi na ocjenu da je nanesena povreda oštećenju ofanzivna, nastala dvojba u pogledu postojanja jedne činjenice koja čini obilježja predmetnog krivičnog djela, što bi ukoliko je to tačno nužno imalo za posljedicu primjenu načela *in dubio pro reo* iz člana 3. stav 2. ZKP FBiH. To načelo propisuje da se takva eventualna sumnja u pogledu postojanja odlučnih činjenica rješava na način koji je povoljniji za optuženog, pa je zbog toga trebalo ocijeniti značaj i opravdanost korištenja pomenute riječi u navodima vještaka.

Prije davanja odgovora na ta pitanja, ovaj sud je uzeo u obzir objašnjenja vještaka za sudsku medicinu zbog čega se opredjelio za zaključak da je ubodna rana koju je optuženi nanio oštećenju u desnu bočnu stranu vrata (ovo je nesporna činjenica) ofanzivna povreda. Takvu ocjenu je kako navodi vještak prije svega zasnovao na dubini samog kanala ubodne rane od 15 cm kod čijeg nastanka je zamah morao biti jakog intenziteta, a nasuprot tome kod defanzivne povrede nema toga jer djelovanje sa nožem nije direktno već povredilac sa njim nanosi sječnu ranu drugoj osobi. Kada se naprijed izloženo ima u vidu, onda su jasni opisi kako ofanzivne tako i defanzivne povrede koji se očigledno ne isprepliću već jedan drugog isključuju. Pošto je prema opisu vještaka i njegovoj ocjeni povreda koju je zadobila oštećena u desnu bočnu stranu vrata ofanzivna povreda, a ne defanzivna onda je bespotrebno i suvišno koristio riječ da je ona „najvjerojatnije“ ofanzivna povreda, kada po njenom opisu samo takva može i biti.

Ako se sve ovo uzme u obzir onda se po ocjeni ovog suda ne može prihvatiti da postoji sumnja u pogledu postojanja ofanzivne povrede koju je optuženi sa nožem nanio oštećenju u desni bočni dio vrata, pa onda to u smislu načela *in dubio pro reo* riješiti na način koji je povoljniji za njega. Dakle, nema dvojbe u izvijest činjenice koju je utvrdio ovaj sud na osnovu navoda vještaka za sudsku medicinu, a to je da se radilo o ofanzivnoj

povredi koja je nanesena oštećenju. Pošto prema tome ne postoji sumnja u pogledu navedene relevantne činjenice koja ulazi u objektivnu strukturu predmetnog krivičnog djela, onda primjena pravila *in dubio pro reo* ne dolazi u obzir.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 000971 10 Kžk od 13.05.2011. godine).

6.

Izjave osoba sadržane u zapisniku o uviđaju

Član 106. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

S OBZIROM DA SE, PREMA ODREDBI ČLANA 106. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, UVIĐAJ PREDUZIMA KADA JE ZA UTVRĐIVANJE NEKE VAŽNE ČINJENICE U POSTUPKU POTREBNO NEPOSREDNO OPAŽANJE ORGANA KOJI VODI POSTUPAK, ZAPISNIK O UVIĐAJU MOŽE DA SADRŽI SAMO ONO ŠTO JE REZULTAT NEPOSREDNOG OPAŽANJA ORGANA KOJI VODI POSTUPAK A NE REZULTATE ONOGA ŠTO JE ONAJ KO VRŠI UVIĐAJ SAZNAO OD OČEVIDACA DOGAĐAJA PRILIKOM VRŠENJA UVIĐAJA. PORED TOGA, IZJAVE OSOBA, SADRŽANE U ZAPISNIKU O UVIĐAJU, BUDUĆI DA IM NISU PRETHODILA UPOZORENJA IZ ČLANA 100. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, NE MOGU SE SMATRATI ISKAZIMA SVJEDOKA.

Iz obrazloženja:

Pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog prvostepenom presudom, braniteljica u žalbi osporava najprije navodom da iskaz svjedokinje M. Z., dat na zapisniku o uviđaju PU Mostar broj 02-02/5-2-323/11 od 08.04.2011. godine, suprotno njenom iskazu datom u Kantonalnom tužiteljstvu u Mostaru dana 17.06.2011. godine, sadrži tvrdnju da „druga osoba“ ništa nije govorila i nije se miješala osobi koja je uzela novac.

Ovaj žalbeni navod braniteljice ne može dovesti u pitanje pravilnost ocjene iskaza svjedokinje M.Z. datog na glavnom pretresu, od strane prvostepenog suda i pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog prvostepenom presudom. Naime, prema odredbi člana 106. ZKP FBiH, uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje organa koji vodi postupak. Stoga, zapisnik o uviđaju može da sadrži samo ono što je rezultat neposrednog opažanja organa koji vodi postupak a ne rezultate onoga što je onaj ko vrši uviđaj saznao od očevidaca događaja prilikom vršenja uviđaja. To dalje znači da zapisnik o uviđaju ne može sadržavati izjave pretpostavljenih svjedoka. Protivno navedenom, u konkretnom slučaju, zapisnik o uviđaju PU Mostar broj 02-02/5-2-323/11 od 08.04.2011. godine, kojeg je sačinio kriminalistički inspektor PU Mostar, sadrži navodnu izjavu prijaviteljice događaja. Međutim, ta izjava ne može se smatrati iskazom svjedoka budući da je iz samog zapisnika o uviđaju vidljivo da toj izjavi prijaviteljice nisu prethodila upozorenja svjedoku u smislu člana 100. ZKP FBiH, koje je

nadležni organ dužan dati osobi koja se saslušava kao svjedok, a niti je ta izjava potpisana od osobe koja ju je dala. Iz navedenih razloga navodna izjava prijaviteljice događaja, sadržana u zapisniku o uviđaju, ne može dovesti u pitanje ocjenu njenog iskaza sa glavnog pretresa kao vjerodostojnog niti, sljedstveno, pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 07 0 K 005471 11 Kž od 15.02.2012. godine)

7.

Ovlašteni vještak

Član 109. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

VJEŠTAČENJE JE RELEVANTNO SAMO AKO JE IZVRŠENO OD STRANE VJEŠTAKA KOJI JE PO SVOM STRUČNOM ZNANJU I PROFESIJI POZVAN DA O ODREĐENIM ČINJENICAMA DA SVOJ NALAZ I MIŠLJENJE. RADI TOGA JE U KONKRETNOM SLUČAJU SAMO VJEŠTAK ZA SUDSKU MEDICINU, KOJI RASPOLAŽE POTREBNIM STRUČNIM ZNANJEM, BIO OVLAŠTEN DA NA OSNOVU MEDICINSKE DOKUMENTACIJE I DRUGIH DOKAZA U SPISU (ZAPISNIKA O UVIĐAJU I FOTO-DOKUMENTACIJE) DA NALAZ I MIŠLJENJE NA KOJI NAČIN JE U DINAMICI NASTANKA SAOBRAĆAJNE NEZGODE OŠTEĆENI ZADOBIO POVREDE, SA KOJIM DIJELOVIMA NJEGOVOG TIJELA JE VOZILO OSTVARILO PRIMARNE I DRUGE KONTAKTE, TE KADA JE I OD KOJIH POVREDA UMRO, A NE VJEŠTAK ZA SAOBRAĆAJ KOJI NE RASPOLAŽE POTREBNIM STRUČNIM ZNANJEM I ZBOG ČEGA TAKVO VJEŠTAČENJE PREVAZILAZI DOMEN NJEGOVE STRUKE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 03 0 K 007886 12 Kž od 20.09.2012. godine)

8.

Nedostaci prijedloga za produženje pritvora

Član 149. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

KAKO TUŽITELJ U SVOM PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA, I PORED TOGA ŠTO JE OSNOVANA SUMNJA OPĆI UVJET ZA PRODUŽENJE PRITVORA, UOPŠTE NE POMINJE POSTOJANJE OSNOVANE SUMNJE DA JE OSUMNJIČENA UČINILA KRIVIČNO DJELO NEOVLAŠTENA PROIZVODNJA I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA IZ ČLANA 238. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH A NITI DOKAZE IZ KOJIH BI TAKAV PRAVNI ZAKLJUČAK PROIZILAZIO, VALJALO JE PRIJEDLOG TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA ODBITI KAO NEOSNOVAN.

Iz obrazloženja:

Kantonalni tužitelj iz Tuzle podnio je ovom sudu prijedlog broj T03 0 KT 0021434 12 od 01.06.2012. godine za produženje pritvora za još 3 (tri) mjeseca osumnjičenoj K.M., protiv koje se vodi istraga zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH). Kantonalni tužitelj je predložio da se protiv ove osumnjičene pritvor produži iz razloga propisanog u članu 146. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH).

Povodom ovog prijedloga kantonalnog tužitelja, u Kantonalnom sudu u Tuzli je dana 05.06.2012. godine održano ročište na kojem je osumnjičenoj, u skladu sa članom 145. stav 2. ZKP FBiH, omogućeno da se izjasni na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže. Na tom ročištu kantonalni tužitelj je ponovio navode iz prijedloga za produženje pritvora, a osumnjičena K.M. i njen branitelj su osporili postojanje osnova za produženje pritvora prema osumnjičenoj, posebno istaknuvši da ne postoje dokazi koji ukazuju da je osumnjičena K.M. bila član organizirane grupe ljudi, organizirane od strane osumnjičene H.M., a koja je vršila neovlašćenu proizvodnju i stavljanje u promet opojnih droga.

Ovaj sud je ispitao prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenoj K.M., pa je, imajući u vidu sadržinu tog prijedloga, te navode osumnjičene i njenog branitelja, iznesene na ročištu održanom u Kantonalnom sudu u Tuzli povodom prijedloga za produženje pritvora osumnjičenoj kao i podatke iz spisa, našao da je prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. neosnovan.

Iz podataka iz spisa kao i samog prijedloga za produženje pritvora koji je podnio kantonalni tužitelj proizilazi da se osumnjičena K.M. nalazi u pritvoru po rješenju sudije za prethodni postupak odnosno rješenju vijeća Općinskog suda u Tuzli. Oba ta rješenja donijeta su povodom naredbe o provođenju istrage protiv osumnjičene K.M., zbog osnova sumnje da je učinila krivično djelo neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. KZ FBiH, a nakon što su sudija za prethodni postupak odnosno vijeće Općinskog suda u Tuzli utvrdili da postoji osnovana sumnja da je osumnjičena učinila to krivično djelo.

Prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora prema osumnjičenoj K.M. za još tri mjeseca, kako to proizilazi iz samog prijedloga, zasniva se na novoj naredbi kantonalnog tužitelja o provođenju istrage protiv osumnjičene K.M., zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH.

Iz odredbe člana 146. stav 1. ZKP FBiH jasno proizilazi da je opći uvjet za određivanje odnosno produženje pritvora postojanje osnovane sumnje da je osumnjičeni učinio određeno krivično djelo.

Odredbom člana 149. stav 3. ZKP FBiH propisano je da ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje

naročito važni razlozi, vijeće Vrhovnog suda Federacije može, po obrazloženom prijedlogu tužitelja, produžiti pritvor za još najviše tri mjeseca.

Pošto iz same sadržine prijedloga i iz podataka u spisu proizilazi da se u konkretnom slučaju radi o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. upravo na osnovu člana 149. stav 3. ZKP FBiH, kantonalni tužitelj je bio dužan u svom prijedlogu određeno i jasno navesti dokaze iz kojih proizilazi postojanje osnovane sumnje da je osumnjičena K.M. učinila krivično djelo neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, razloge na osnovu kojih nalazi da u konkretnom slučaju postoji neki od zakonom propisanih posebnih uvjeta za produženje pritvora (član 146. stav 1. tačka a) do d) ZKP FBiH), te određeno navesti koji su to naročito važni razlozi koji ukazuju na neophodnost produženja pritvora za još tri mjeseca.

Međutim, suprotno navedenoj zakonskoj odredbi, kantonalni tužitelj u svom prijedlogu za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. za još tri mjeseca uopšte ne pominje postojanje osnovane sumnje da je ova osumnjičena učinila krivično djelo neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, pa, samim tim, ni dokaze iz kojih to proizilazi. Kantonalni tužitelj se u svom prijedlogu za produženje pritvora zadržava samo na konstataciji postojanja osnova sumnje da je osumnjičena K.M. učinila navedeno krivično djelo, usljed čega je i donijeta naredba da se protiv nje provede istraga zbog tog krivičnog djela, ali koji nivo sumnje nije dovoljan za produženje pritvora osumnjičenoj.

S druge strane, osumnjičena K.M. je na ročištu povodom tog prijedloga kantonalnog tužitelja negirala da je bila član organizirane grupe ljudi koja je vršila neovlašćenu proizvodnju i stavljanje u promet opojnih droga.

S obzirom na to, te da kantonalni tužitelj u svom prijedlogu za produženje pritvora nije ni naveo da postoji osnovana sumnja da je osumnjičena K.M. učinila navedeno krivično djelo niti dokaze za to i da je na ročištu, održanom u Kantonalnom sudu u Tuzli dana 05.06.2012. godine, samo naveo da je vršenjem posebnih istražnih radnji utvrđeno da je osumnjičena K.M. pripadala grupi H.M., pri čemu je propustio određeno navesti vršenjem kojih posebnih istražnih radnji je to utvrđeno i koji rezultati tih istražnih radnji ukazuju na to (ovo tim prije što je kantonalni tužitelj u prijedlogu za produženje pritvora naveo da istraga u ovom krivičnom predmetu nije okončana zbog toga što još nisu sačinjeni transkripti snimljenih telefonskih razgovora), ovaj sud je našao da prijedlog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. za još tri mjeseca ne nudi dokaze na osnovu kojih bi se moglo utvrditi postojanje osnovane sumnje da je osumnjičena K.M. učinila krivično djelo neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, a što je osnovni uvjet za produženje pritvora osumnjičenoj.

Takođe, kantonalni tužitelj je propustio da u prijedlogu navede na osnovu čega smatra da postoje važni razlozi za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. po osnovu člana

149. stav 3. ZKP FBiH, a što je takođe uvjet za produženje pritvora tokom istrage za još tri mjeseca.

Iz navedenih razloga je ovaj sud našao neosnovanim prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora osumnjičenoj K.M. za još tri mjeseca, pa je donio odluku kao u izreci ovog rješenja, a na osnovu člana 149. stav 3. ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 009126 12 Kv 3 od 06.06.2012. godine).

9.

Nepostojanje imovinskopravnog zahtjeva

Član 208. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

BUDUĆI DA IZ SAME PRESUDE PROIZILAZI DA OŠTEĆENI NISU POSTAVILI IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV, BRANITELJ U ŽALBI OSNOVANO POBIJA PRAVILNOST UPUĆIVANJA OŠTEĆENIH S NJIHOVIM (EVENTUALNIM) IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA NA PARNIČNI POSTUPAK JER SE, U SMISLU ČLANA 208. STAV 1. ZKP FBiH, TAKVA ODLUKA MOŽE DONIJETI SAMO AKO SU OŠTEĆENI POSTAVILI IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV. RADI TOGA JE DRUGOSTEPENI SUD DJELIMIČNO UVAŽIO ŽALBU BRANITELJA OPTUŽENOG I POBIJANU PRESUDU PREINAČIO U ODLUCI O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU TAKO ŠTO JE TU ODLUKU UKINUO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 000506 10 Kž 10 od 10.11.2010. godine).

10.

Isključenje javnosti protivno zakonu

Član 250. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

i

Član 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

POŠTO IZ ODREDABA ZKP FBiH JASNO PROIZILAZI DA SU ROČIŠTA I SJEDNICE KOJE SE ODRŽAVAJU U SUDU U PRISUSTVU STRANAKA U PRAVILU JAVNE, A DA SE JAVNOST MOŽE ISKJUČITI SAMO AKO SU ISPUNJENI UVJETI IZ ČLANA 250. ISTOG ZAKONA, ONDA JE PRVOSTEPENI SUD POGRIJEŠIO KADA JE, SA OBRAZLOŽENJEM DA SE POSTUPAK NALAZI U FAZI ISTRAGE, ODBIO PRIJEDLOG BRANITELJA DA SE SJEDNICA VANRASPRAVNOG VIJEĆA ZAKAZANA POVODOM PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA ODRŽI U PRISUTNOSTI JAVNOSTI. S OBZIROM DA JE NA SJEDNICI VANRASPRAVNOG VIJEĆA BILA ISKLJUČENA JAVNOST PROTIVNO NAVEDENOJ ZAKONSKOJ ODREDBI I ČLANU 6. STAV 1. EKLJP,

PRVOSTEPENI SUD JE UČINIO BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA E) ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 008442 12 Kž 14 od 29.06.2012. godine)

11.

Nepotrebno izvođenje novog vještačenja

Član 278. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NIJE OPRAVDAN ŽALBENI PRIGOVOR DA JE SAMO ZBOG POSTOJANJA DVA SUPROTNA SAOBRAĆAJNA VJEŠTAČENJA, PRVOSTEPENI SUD MORAO IZVESTI NOVO TREĆE SAOBRAĆAJNO VJEŠTAČENJE KOJE JE PREDLOŽIO BRANITELJ OPTUŽENOG. AKO JE PRVOSTEPENI SUD, U SMISLU NAČELA SLOBODNE OCJENE DOKAZA, NAVODE DVA VJEŠTAKA ZA SAOBRAĆAJ VREDNOVAO POJEDINAČNO I U VEZI SA OSTALIM DOKAZIMA, TE NAŠAO UPORIŠTE ZA ZAKLJUČAK ZBOG ČEGA SE SAMO NAVODI JEDNOG OD TIH VJEŠTAKA ZA SAOBRAĆAJ MOGU PRIHVATITI KAO TAČNI TE DA JE PREDLOŽENO NOVO TREĆE SAOBRAĆAJNO VJEŠTAČENJE NEPOTREBNO, ONDA JE, NA OSNOVU OVLAŠTENJA IZ ČLANA 278. STAV 2. ZKP FBiH, PRAVILNO POSTUPIO KADA JE ODBIO PRIJEDLOG BRANITELJA OPTUŽENOG ZA IZVOĐENJE TAKVOG NOVOG DOKAZA.

Iz obrazloženja:

Prilikom obrazloženja navedenog dokaznog prijedloga, branitelj optuženog je između ostalog iznio shvatanje, da u ovakvoj situaciji kada postoje dva oprečna saobraćajno-tehnička vještačenja po vještacima saobraćajne struke i to optužbe D.E. i odbrane N.H., da je onda potrebno izvesti treće saobraćajno-tehničko vještačenje.

Po nalaženju ovog suda, time branitelj optuženog nastoji nametnuti automatizam u rješavanju ovakvih procesnih situacija kada postoje dva oprečna saobraćajno-tehnička vještačenja, pa se kao rješenje nudi izvođenje trećeg saobraćajno-tehničkog vještačenja, kako je to ustvari bilo propisano u ranijim pravilima krivičnog postupka koja sada više ne važe. Kada se ovaj problem procjenjuje sa tog aspekta i uvaži da je zakonodavac u sada važećem krivičnom procesnom zakonu svjesno i voljno ispustio takvo zakonsko rješenje, onda je isključena mogućnost da se samo zbog postojanja dva oprečna saobraćajna vještačenja mora izvesti novo treće vještačenje kako to pogrešno smatra branitelj optuženog.

Pored toga, u konkretnom procesnoj situaciji ovaj sud je nakon stavljanja naprijed navedenog dokaznog prijedloga branitelja optuženog imao zadatak da ocijeni da li bi njegovo izvođenje bilo relevantno za odlučivanje u ovom krivičnom predmetu. Pri tome je pošao od onih navoda branitelja optuženog na kojima je takođe utemeljen njegov prijedlog

za izvođenje trećeg saobraćajno-tehničkog vještačenja. U pitanju su razlozi prema kojima vještak za saobraćaj D.E., kako to tvrdi branitelj optuženog nije na pravilan način obradio ovu saobraćajnu nezgodu, u pogledu koje je policija brzo došla na licu mjesta, nakon njenog nastanka obavila uviđaj i zapisala tragove nezgode, sačinila zapisnik o uviđaju i napravila foto-dokumentaciju. Nadalje je ukazao, da u svom nalazu i mišljenju pomenuti vještak nije dao nikakav značaj pronađenoj anteni na mjestu događaja, tragovima tečnosti koja je bila na kolovozu i koja ne potiče od vozila optuženog, što je evidentirano u zapisniku o uviđaju i vidljivo na crtežu lica mjesta i foto-dokumentaciji, pa zbog svega toga smatra i predložio je da se provede novo saobraćajno-tehničko vještačenje.

Ocjenjajući takva tvrđenja branitelja optuženog očigledno je da on ne uvažava okolnosti, da je vještak za saobraćaj D.E. pored sačinjenog pismenog nalaza i mišljenja, i na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom detaljno ispitan od stranaka i branitelja. Tom prilikom pomenuti vještak je dao odgovore na sva postavljena pitanja i pored toga je vrednovao i okolnosti na koje je ukazao branitelj optuženog, a o čemu su u prethodnom tekstu ove presude izneseni potrebni razlozi.

Imajući sve to u vidu, ovaj sud smatra, da naprijed izloženi razlozi zbog kojih branitelj optuženog predlaže novo saobraćajno-tehničko vještačenje ne predstavljaju argumente koji bi opravdali usvajanje njegovog dokaznog prijedloga.

S obzirom na sve to, ovaj sud je u smislu načela slobodne ocjene dokaza koje je vrednovao pojedinačno i u međusobnoj vezi, prihvatio kao tačne navode vještaka saobraćajne struke D.E. iz svih onih razloga koji su napred izloženi i na njima zasnovao sva ona svoja odlučna utvrđenja koja uopšte omogućava njihov sadržaj. Ispravnost takve ocjene i njenih daljnjih konzekvenci, ne može se dovesti u pitanje izloženim prigovorima i razlozima branitelja optuženog, kojima on između ostalog nudi pogrešna zakonska rješenja i izražava svoje nezadovoljstvo navodima iz saobraćajno-tehničkog vještačenja vještaka D.E. i njegovih odgovora koje je on dao na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom.

Pošto branitelj optuženog ni jednim svojim argumentom nije doveo u pitanje tačnost tih navoda saobraćajno-tehničkog vještačenja vještaka D.E., koje je pokrepljeno i mnogim drugim dokazima, a samim tim ni dokazao da postoji razumno opravdanje da se izvede novo saobraćajno-tehničko vještačenje, predsjednik vijeća ovog suda je na osnovu odredbe člana 278. stav 2. ZKP FBiH odbio izvođenje takvog dokaza kao nepotrebno, pogotovo imajući u vidu da ono ne bi moglo promijeniti utvrđeno činjenično stanje iz ove presude i da je odbrana u toku postupka izvela svoj dokaz saobraćajno-tehničkog vještačenja po vještaku mr. N.H.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 001648 11 Kžk od 16.01.2012. godine).

12.

Odluka o udaljenju optuženog iz sudnice

Član 312. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

ODLUKU O UDALJENJU OPTUŽENOG IZ SUDNICE ZA ODREĐENI VREMENSKI PERIOD RADI NEDOLIČNOG PONAŠANJA MOŽE DONIJETI SAMO SUDIJA ODNOSNO PREDSEDNIK VIJEĆA.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijanog rješenja kao i spisa predmeta proizilazi da je ono donijeto povodom prijedloga tužitelja sadržanog u optužnici da se optuženima M.D. i H.A. produži pritvor iz razloga propisanih u članu 146. stav 1. tačka a), c) i d) ZKP FBiH a bez izjašnjenja optuženih M.D. i H.A. o okolnostima razloga zbog kojih je predloženo produženje pritvora prema njima, a koje izjašnjenje nalaže odredba člana 145. stav 2. ZKP FBiH.

Prema navodima iz obrazloženja pobijanog rješenja, sud je bio zakazao ročište za izjašnjenje o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora optuženima nakon potvrđivanja optužnice za dan 19.12.2011. godine i na to ročište su pristupili branitelji optuženih, advokati K.DŽ. i G.M, dok su optuženi M.D. i H.A. dovedeni iz KPZ Zenica – Odjeljenja pritvora. U obrazloženju pobijanog rješenja se takođe navodi da su, nakon što je otvoreno ročište i uzeti podaci od oba optužena, optuženi napravili incident u sudnici, tako što je optuženi M.D. fizički nasrnuo na jednog od sudskih policajaca, a nakon čega je i optuženi H.A. naglo ustao da pomogne optuženom u opiranjju sudskim policajcima pri savlađivanju sile koju je upotrebljavao M.D., nakon čega su sudski policajci uspjeli savladati oba optužena, te su ih odveli iz suda, a zbog tog incidenta je prekinuto dalje ročište. U obrazloženju pobijanog rješenja se takođe konstatuje da je napadnuti sudski policajac naknadno izjavio da je optuženi M.D. u fizičkom napadu mu pokušao oduzeti službeni pištolj, u čemu nije uspio.

Nadalje, iz obrazloženja pobijanog rješenja takođe proizilazi da je nastavak ovog ročišta održan istog dana u 13,³⁰ sati bez prisustva optuženih, a da su na ročište pristupili branitelji optuženih. Konačno, u obrazloženju svog rješenja prvostepeni sud je zaključio da je optuženima bilo omogućeno da se na ročištu na koje su bili dovedeni iz pritvora izjasne o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora nakon potvrđivanja optužnice, ali da su oni očigledno ročište htjeli iskoristiti za izazivanje incidentne situacije, a ne za izjašnjenje o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora, pa da stoga vijeće prvostepenog suda smatra da je optuženima bila pružena adekvatna i odgovarajuća mogućnost da se izjasne o prijedlogu i da optuženi svjesno nisu željeli da se izjašnjavaju, nego da naprave nered i incident u sudnici napadom na sudsku policiju.

Pobijajući zakonitost prvostepenog rješenja optuženi M.D. u svojoj žalbi traži njegovo saslušanje, a branitelji oba optužena ističu da je pobijano rješenje donijeto uz povredu prava na odbranu optuženih jer im nije omogućeno da se izjasne na okolnosti

razloga zbog kojih je predloženo produženje pritvora protiv njih, te da su, nakon incidenta, optuženi trebali biti ponovo pozvani na ročište i upozoreni da će, ukoliko budu pravili nered u sudnici, biti udaljeni.

Ovi žalbeni navodi su osnovani.

Naime, iz zapisnika Kantonalnog suda u Zenici od 19.12.2011. godine sa ročišta održanog povodom prijedloga kantonalnog tužitelja za produženje pritvora optuženima M.D. i H.A. nakon potvrđivanja optužnice vidljivo je da je sudija, nakon otvaranja ročišta, uzeo lične podatke od optuženih M.D. i H.A., te da je, nakon toga, došlo do incidenta prilikom kojeg su sudski policajci savladali otpor optuženih upotrebom lisica i fizički ih odveli iz suda i da je zbog tog incidenta prekinuto ročište.

Iz zapisnika takođe proizilazi da je, nakon što su sudski policajci odveli optužene iz suda, sud donio rješenje da se to ročište, koje je inače počelo u 10,⁰⁰ sati, ima nastaviti istog dana u 13,³⁰ sati, o čemu su branitelji usmeno obaviješteni, te da je ročište i nastavljeno u 13,³⁰ sati u prisustvu branitelja oba optužena, ali bez prisustva optuženih M.D. i H.A.

Prema tome, iz navedenog zapisnika kao i iz obrazloženja pobijanog rješenja jasno proizilazi ne samo da se optuženi M.D. i H.A. nisu izjasnili na okolnosti razloga zbog kojih je predloženo produženje pritvora protiv njih nakon potvrđivanja optužnice, nego i da do udaljenja optuženih iz sudnice nije došlo odlukom suda nego faktičkim radnjama sudskih policajaca. Iz ovog zapisnika takođe proizilazi da je, nakon odvođenja optuženih iz suda od strane sudske policije, ročište prekinuto i određen njegov nastavak za isti dan u 13,30 sati, ali da o nastavku ročišta optuženi nisu obaviješteni niti im je omogućen dolazak na taj nastavak. Očito je, prema tome, da u konkretnom slučaju nisu shodno primijenjene odredba člana 257. stav 2. ZKP FBiH, koje se odnose na kažnjavanje zbog narušavanja reda i procesne discipline na glavnom pretresu a iz kojih proizilazi da samo sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udalji iz sudnice za određeni vremenski period i to samo ukoliko optuženi i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim ponašanjem zbog kojeg je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice.

Kako u konkretnom slučaju nije tako postupljeno, a optuženi se nisu izjasnili na okolnosti razloga zbog kojih je protiv njih predloženo produženje pritvora, ovaj sud nalazi da se osnovano žalbama ukazuje da je na taj način povrijeđeno pravo na odbranu optuženih, te da je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 04 0 K 003843 11 Kž 2 od 28.12.2011. godine)

13.

Pravo na odbranu u postupku opozivanja uvjetne osude

Član 312. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

UKOLIKO OSUĐENA OSOBA, PRIJE DONOŠENJA ODLUKE O OPOZIVANJU UVJETNE OSUDE, NIJE SASLUŠANA RADI UTVRĐIVANJA ČINJENICA KOJE SU NEOPHODNE ZA ODLUČIVANJE O TOM PRIJEDLOGU, POVRIJEĐENO JE NJENO PRAVO NA ODBRANU, TE JE TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta proizilazi da je pobijana presuda donijeta na osnovu člana 421. ZKP FBiH tj. u postupku opozivanja uvjetne osude kojom je osuđenoj bila utvrđena obaveza da u roku određenom uvjetnom osudom vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

Odredbom člana 421. stav 2. ZKP FBiH propisana je dužnost suda da u postupku opozivanja uvjetne osude zakaže saslušanje radi utvrđivanja činjenica, a na koje će pozvati tužitelja, osuđenog i oštećenog.

Iz spisa predmeta je vidljivo da je prvostepeni sud zakazao saslušanje, na koje je pozvao tužitelja, osuđenu i oštećenog, ali da osuđena nije pristupila na to saslušanje. Prvostepeni sud je, i pored toga, dana 01.11.2011. godine održao ročište u odusustvu osuđene nakon kojeg je donio pobijanu presudu.

Prema tome, osuđena K.V., prije donošenja odluke povodom prijedloga tužitelja za opozivanje uvjetne osude, nije saslušana radi utvrđivanja činjenica koje su neophodne za odlučivanje o tom prijedlogu.

Na taj način prvostepeni sud je povrijedio pravo osuđene na odbranu budući da odredbama člana 421. ZKP FBiH nije predviđena mogućnost donošenja presude o opozivanju uvjetne osude bez prethodnog saslušanja osuđene osobe o činjenicama koje su relevantne za donošenje odluke o opozivanju uvjetne osude. Time je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, kako se to osnovano ukazuje žalbom branitelja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 04 0 K 000005 11 Kž od 25.01.2012. godine)

14.

Nema razloga o postojanju opasnosti od odlaganja sjednice

Član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

S OBZIROM DA SE PRVOSTEPENI SUD, U KONKRETNOM SLUČAJU UČEŠĆA SUDIJE U ODNOSU NA KOJEG JE BIO PODNESEN ZAHTJEV ZA IZUZEĆE U POSTUPKU ODLUČIVANJA O PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA, POZVAO NA ODREDBU ČLANA 43. ZKP FBiH, SUD JE BIO DUŽAN U OBRAZLOŽENJU SVOGA RJEŠENJA NAVESTI KONKRETNE I ODREĐENE RAZLOGE IZ KOJIH PROIZILAZI DA JE POSTOJALA OPASNOST OD ODLAGANJA. BUDUĆI DA PRVOSTEPENI SUD TO NIJE UČINIO, POBIJANO RJEŠENJE NE SADRŽI RAZLOGE O ODLUČNIM ČINJENICAMA, USLJED ČEGA DRUGOSTEPENI SUD NIJE MOGAO ISPITATI ISPRAVNOST ODLUKE PRVOSTEPENOG SUDA DA U POSTUPKU ODLUČIVANJA O PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA UČESTVUJE SUDIJA U ODNOSU NA KOJEG JE PODNIJET ZAHTJEV ZA IZUZEĆE, TE JE TIME PRVOSTEPENI SUD UČINIO BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijanog rješenja, te zapisnika o sjednici vanraspravnog vijeća Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 008442 12 Kv 14 od 22.06.2012. godine, održanoj povodom prijedloga Kantonalnog tužiteljstva Sarajevo broj T09 0 KT 0029248 11 od 19.06.2012. godine za produženje pritvora osumnjičenom, vidljivo je da je branitelj osumnjičenog, prije početka sjednice, podnio zahtjev za izuzeće sudije H.M., člana vijeća, a iz razloga navedenog u odredbi člana 39. stav 1. tačka f) ZKP FBiH. Takođe, iz ovog zapisnika vidljivo je da je povodom tog zahtjeva sud, na osnovu člana 43. ZKP FBiH, donio rješenje da se sjednica radi odlučivanja o prijedlogu za produženju pritvora održi, a da se sa zahtjevom za izuzeće dalje postupi u skladu sa odredbom člana 42. ZKP FBiH.

U obrazloženju pobijanog rješenja prvostepeni sud takođe konstatuje da je, povodom zahtjeva branitelja osumnjičenog za izuzeće sudije H.M., na osnovu člana 43. ZKP FBiH, donio rješenje da se sjednica vijeća po prijedlogu Kantonalnog tužiteljstva Sarajevo za produženje pritvora osumnjičenom održi, a da se sa zahtjevom za izuzeće dalje postupi u skladu sa odredbom člana 42. ZKP FBiH.

Branitelj osumnjičenog žalbom osporava pravilnost i zakonitost te odluke navodeći da u konkretnom slučaju nije postojala opasnost od odlaganja, te da je stoga sudija H.M. bio dužan prekinuti rad na predmetu do donošenja odluke o zahtjevu za izuzeće.

Iz odredbe člana 42. stav 1. ZKP FBiH proizilazi da o zahtjevu za izuzeće sudije odlučuje opća sjednica odnosno kolegij sudija, a iz odredbe člana 43. istog zakona da, kada sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka f) tog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

S obzirom na navedene zakonske odredbe, te, s obzirom da se prvostepeni sud, u konkretnom slučaju učešća sudije u odnosu na kojeg je bio podnesen zahtjev za izuzeće u postupku odlučivanja o prijedlogu za produženje pritvora, pozvao na odredbu člana 43. ZKP FBiH, sud je bio dužan u obrazloženju svoga rješenja navesti konkretne i određene razloge iz kojih proizilazi da je u konkretnom slučaju postojala opasnost od odlaganja. Budući da prvostepeni sud to nije učinio, pobijano rješenje ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. Usljed toga ovaj sud nije mogao ispitati ispravnost odluke prvostepenog suda da u postupku odlučivanja o prijedlogu za produženje pritvora učestvuje sudija u odnosu na kojeg je podniet zahtjev za izuzeće, te je time je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 008442 12 Kž 14 od 29.06.2012. godine).

15.

Sadržaj izreke presude o izvršenju presude inozemnog suda

Član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

IZREKA PRESUDE KOJOM SE PREUZIMA IZVRŠENJE PRESUDE INOZEMNOG SUDA MORA, OSIM POTPUNE IZREKE I NAZIVA SUDA IZ INOZEMNE PRESUDE I IZREČENE SANKCIJE, SADRŽAVATI I IZRIČIT NAVOD DA SE NJOME PREUZIMA IZVRŠENJE ODREĐENE PRAVOMOĆNE PRESUDE INOZEMNOG SUDA ILI, ALTERNATIVNO, ODLUKU O MOLBI INOZEMNOG ORGANA KOJOM SE TRAŽI IZVRŠENJE KRIVIČNE PRESUDE INOZEMNOG SUDA. U PROTIVNOM, IZREKA PRESUDE JE NERAZUMLJIVA, ŠTO PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 012163 11 Kv od 29.09.2011. godine, a nakon što je konstatovano da je osuđeni presudom Općinskog kaznenog suda u Zagrebu (Republika Hrvatska) broj XXIII-KO-266/02 od 15.06.2009. godine, preinačenom u osuđujućem dijelu presudom Županijskog suda u Zagrebu broj 3-Kž-1/10-6 od 13.07.2010. godine, oglasen krivim za krivično djelo zlorabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz člana 292. stav 2. u vezi sa stavom 1. alineja 2. Kaznenog zakona (Republike Hrvatske) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine i 8 (osam) mjeseci, osuđeni je za krivično djelo zlorabe ovlasti u privrednom poslovanju, predviđeno i kažnjivo, kako se navodi u toj presudi, po članu 247. stav 2. u vezi sa stavom 1. tačka b) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH), osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i osam mjeseci...

Pobijajući prvostepenu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, branitelj osuđenog u žalbi ističe da je izreka presuda nerazumljiva...

Ovi žalbeni navodi su osnovani.

Iz uvoda pobijane presude proizilazi da je ona donijeta na osnovu člana 431. ZKP FBiH, dakle, u postupku izvršenja presude inozemnog suda.

Slijedom te zakonske odredbe, presuda inozemnog suda će se izvršiti samo ukoliko domaći sud, postupajući po molbi inozemnog organa kojom se traži izvršenje krivične presude inozemnog suda, izrekne osuđenom sankciju i prema krivičnom zakonodavstvu Federacije.

Iz obrazloženja pobijane presude takođe proizilazi da je ona donijeta u postupku koji je iniciran zamolnicom Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske za preuzimanje izvršenja navedene pravomoćne presude Općinskog kaznenog suda u Zagrebu protiv osuđenog.

Međutim, iako se u uvodu i obrazloženju presude navode podaci iz kojih proizilazi da je presuda donijeta u postupku izvršenja presude inozemnog suda, izreka presude, koja jedino može biti predmet izvršenja, ne sadrži izričit navod niti da se njome preuzima izvršenje navedene pravomoćne presude Općinskog kaznenog suda u Zagrebu niti, alternativno, odluku o molbi inozemnog organa kojom se traži izvršenje krivične presude inozemnog suda. Time je, postupljeno protivno odredbi člana 431. stav 2. ZKP FBiH iz koje proizilazi da izreka presude kojom se preuzima izvršenje presude inozemnog suda mora sadržavati odluku o preuzimanju izvršenja pravomoćne presude inozemnog suda.

Iz tog razloga izreka pobijane presude je nerazumljiva, te je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, kako se to osnovano ukazuje žalbom branitelja osuđenog.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, 09 0 K 012163 11 Kž od 24.01.2012. godine)

16.

Razlozi suda kojima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja

Član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PROPUST SUDA DA SE U PRESUDI, KOJOM SE OPTUŽENI OSLOBAĐA OD OPTUŽBE DA JE UČINIO KRIVIČNO DJELO RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA IZ ČLANA 175. TAČKA A) U VEZI SA ČLANOM 180. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA BOSNE I HERCEGOVINE, ODREĐENO IZJASNI KOJI SU

TO MEĐUNARODNI STANDARDI ZA OCJENU DA LI ODREĐENO POSTUPANJE PREDSTAVLJA NEČOVJEČNO POSTUPANJE I ZBOG ČEGA NALAZI DA, U KONKRETNOM SLUČAJU, UTVRĐENO PONAŠANJE OPTUŽENOG NIJE „DOSEZALO NIVO NEČOVJEČNOG POSTUPANJA KAKO SE TO ZAHTIJEVA PREMA MEĐUNARODNIM STANDARDIMA“, PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE JER PRESUDA NE SADRŽI RAZLOGE KOJIMA SE SUD RUKOVODIO PRI RJEŠAVANJU PRAVNIH PITANJA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 305. stav 6. ZKP FBiH propisano je da će u obrazloženju presude sud iznijeti razloge za svaku tačku presude, a stavom 7. istog člana da će sud u obrazloženju pismeno izrađene presude, između ostalog, određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, te kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo.

Suprotno navedenim zakonskim odredbama, prvostepeni sud je propustio da se u obrazloženju svoje presude potpuno i određeno izjasni koje činjenice, u pogledu svake tačke optužnice, smatra dokazanim odnosno nedokazanim i iz kojih razloga. Usljed toga iz obrazloženja pobijane presude se ne vidi koje to radnje optuženog i prema kojem od oštećenih, za koje se optuženi teretio optužnicom, prvostepeni sud ipak nalazi dokazanim budući da u obrazloženju svoje presude (strana 30.) navodi da se optuženi kao stražar u Okružnom vojnom zatvoru prema ratnim zarobljenicima ponašao „ružno i neprikladno“. Iz tog razloga pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, čime je prvostepeni sud, kako se to ističe u žalbi kantonalnih tužiteljica, učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, usljed koje se pobijana presuda ne može ispitati.

Nadalje, iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da je optuženi na osnovu člana 299. tačka c) ZKP FBiH, oslobođen od optužbe zbog toga što je sud našao da nema dokaza da je ponašanje optuženog dosegalo nivo nečovječnog postupanja, te, sljedstveno tome, da je učinio krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačka a) u vezi sa članom 180. KZ FBiH. Također, na više mjesta u obrazloženju presude, prvostepeni sud navodi da nije bilo pouzdanih dokaza za zaključak da je ponašanje optuženog prema ratnim zarobljenicima dosegalo nivo nečovječnog postupanja kako se to zahtijeva prema međunarodnim standardima. Međutim, kako se to osnovano ukazuje žalbom, prvostepeni sud je pri tome propustio da se određeno izjasni koji su to međunarodni standardi na osnovu kojih se ocjenjuje da li određeni postupak predstavlja nečovječno postupanje ili ne, te da, u skladu sa tim, izvrši ocjenu utvrđenog ponašanja optuženog. Stoga, pobijana presuda ne sadrži razloge kojima se prvostepeni sud rukovodio prilikom rješavanja pravnih pitanja, te je i time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 03 0 K 006047 11 Kž od 14.03.2012. godine)

17.

Izreka presude protivrječna sa obrazloženjem

Član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

IZREKOM POBIJANE PRESUDE OPTUŽENI JE OGLAŠEN KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO UBISTVA IZ ČLANA 166. STAV 1. U VEZI SA ČLANOM 28. KZ FBiH, UČINJENO SA EVENTUALNIM UMIŠLJAJEM JER JE, PREMA ČINJENIČNOM OPISU DJELA, BIO SVJESTAN MOGUĆNOSTI DA SVOJIM POSTUPANJEM MOŽE PROUZROKOVATI SMRT OŠTEĆENOG, TE JE NA TU POSLJEDICU PRISTAO. POŠTO JE, NASUPROT TOME, PRVOSTEPENI SUD U OBRAZLOŽENJU PRESUDE NAVEO DA JE OPTUŽENI PRILIKOM KONKRETNOG DOGAĐAJA OLAKO DRŽAO DA PIŠTOLJ NEĆE OPALITI, TE DA JE NEHOTICE POVUKAO OBARAČ I ISPALIO HITAC IZ PIŠTOLJA, ŠTO BI UPUĆIVALO NA NJEGOVO NEHATNO POSTUPANJE, ONDA JE IZREKA POBIJANE PRESUDE, U POGLEDU OVE ODLUČNE ČINJENICE – OBLIKA KRIVNJE OPTUŽENOG, PROTIVRJEČNA NJENIM RAZLOZIMA, A ŠTO PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 09 0 K 013156 12 Kž 6 od 12.09.2012. godine)

18.

Pogrešno odbijen prijedlog za saslušanje svjedoka

Član 312. stav 2. u vezi sa članom 273. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

TUŽITELJ U ŽALBI PRAVILNO UKAZUJE DA JE PRVOSTEPENI SUD POGRIJEŠIO KADA JE ODBIO PRIJEDLOG DA SE NA GLAVNOM PRETRESU SASLUŠAJU SVJEDOCI H.E., Z.A., H.A. I P.A., KOJI SU PRETHODNO BILI U PROSTORIJI KOJA JE FIZIČKI ODVOJENA OD SUDNICE I PRATILI SASLUŠANJE SVJEDOKA M.A. I S.M. PREKO VIDEO LINKA JER SE NIJE RADILO O OSOBAMA KOJE NE MOGU BITI SASLUŠANE KAO SVJEDOCI NITI OSOBAMA KOJE MOGU ODBITI SVJEDOČENJE. MEĐUTIM, PRVOSTEPENI SUD TIME NIJE UČINIO BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 273. STAV 3. ZKP FBiH BEZ OBZIRA ŠTO JE BIO OBAVEZAN DA ONEMOGUĆI PREDLOŽENIM SVJEDOCIMA DA IZ DRUGE PROSTORIJE PRATE SUĐENJE IZ RAZLOGA JER TUŽITELJ U ŽALBI NIJE NAVEO RAZLOGE KAKO JE

TAKVA POGREŠKA BILA ILI MOGLA BITI OD UTJECAJA NA ZAKONITO I PRAVILNO DONOŠENJE POBIJANE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Nadalje, u žalbi tužitelja u odnosu na radnje izvršenja optuženih V.E. i H.A., opisane pod tačkom 1. izreke pobijane presude se prigovara, da je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. ZKP FBiH, koju nalazi u tome što je taj sud povrijedio odredbu člana 273. stav 3. ZKP FBiH. Prema toj odredbi, kako se to navodi u žalbi prvostepeni sud je bio dužan da prije početka suđenja utvrdi da li su među publikom prisutni svjedoci predloženi u optužnici i da se isti upute van sudnice. Zbog takvog ne postupanja na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom izostalo je saslušanje svjedoka H.E., Z.A., H.A. i P.A. Prema toj žalbi, bez konkretnih objašnjenja saslušanje pomenutih svjedoka bi moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

U odredbi člana 273. stav 3. ZKP FBiH, između ostalog je propisano da će predsjednik vijeća nakon utvrđivanja identiteta optuženog, uputiti svjedoke i vještake van sudnice za njih određena mjesta, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče.

Ocjenjujući žalbeni prigovor tužitelja u smislu postojanja bitne povrede odredbe krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 273. stav 3. ZKP FBiH, ovaj sud nalazi da prvostepeni sud na glavnom pretresu nije primjenio naprijed citiranu zakonsku odredbu. Iz tih razloga su tačni žalbeni navodi tužitelja da je prvostepeni sud odbio da se na glavnom pretresu saslušaju svjedoci H.E., Z.A., H.A. i P.A., iz razloga što su isti prilikom saslušanja svjedoka M.H. i S.M. bili prisutni među publikom i pratili suđenje u prostoriji koja je fizički odvojena od sudnice. Prije svega, nije bilo opravdanih razloga za takvo postupanje, jer se ne radi o osobama koje ne bi mogle biti saslušane kao svjedoci, niti o osobama koje mogu odbiti svjedočenje, tako da je po ocjeni ovog suda, postojala zakonska mogućnost za saslušanje pomenutih svjedoka. U žalbi tužitelja se označava da je takvim postupanjem ne saslušanja tih svjedoka na glavnom pretresu prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. ZKP FBiH.

Međutim, zbog izostanka razloga u žalbi tužitelja, koja su potrebna za ocjenu da li je ili nije učinjena navedena bitna povreda odredbe krivičnog postupka, ovaj sud i nije bio u procesnoj situaciji da istu ispita. To prije svega iz razloga kada se imaju u vidu ograničenja u ispitivanju presude propisana odredbom iz člana 321. ZKP FBiH, jer bi se u protivnom radilo o ispitivanju po službenoj dužnosti, koje nije dopušteno. U ostalom takvi propusti prvostepenog suda i nisu mogli biti potkrepljeni razlozima u smislu naprijed navedenog, jer je u konkretnom slučaju u ovom pogledu donesena presuda kojom su optuženi V.E. i H.A. oglašeni krivim pa to nije bilo ili nije moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje pobijane presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 004926 12 Kž 13 od 28.05.2012. godine)

19.

Pravo na žalbu protiv rješenja o propasti jamstva

Član 334. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

UKOLIKO JE PRILIKOM ODREĐIVANJA JAMSTVA NOVČANI IZNOS, KOJI SE DAJE KAO JAMSTVO, ZA OPTUŽENOG DALA DRUGA OSOBA, ONDA JE SUD DUŽAN, U SLUČAJU KASNIJEG DONOŠENJA RJEŠENJA O PROPASTI JAMSTVA ZBOG BJEKSTVA OPTUŽENOG, DOSTAVITI TO RJEŠENJE I OSOBI KOJA JE DALA NOVČANI IZNOS NA KOJI GLASI JAMSTVO KAKO BI SE I TOJ OSOBI OMOGUĆILO IZJAVLJIVANJE ŽALBE PROTIV RJEŠENJA O PROPASTI JAMSTVA POŠTO I ONA, U SKLADU SA ČLANOM 334. STAV 1. ZKP FBiH, ULAZI U KRUG OSOBA KOJE SU OVLAŠĆENE NA PODNOŠENJE ŽALBE NA RJEŠENJE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 02 0 K 000307 12 Kž od 09.10.2012. godine)

20.

Ocjena suda o tome po kojem zakonskom osnovu je podnijet zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka

Član 343. stav 1. tač. b) i c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PRI ODLUČIVANJU O ZAHTJEVU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA SUD NIJE VEZAN OZNAKOM ZAKONSKOG OSNOVA ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA NAVEDENOJ U ZAHTJEVU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA NEGO JE OVLAŠĆEN I DUŽAN IZVRŠITI SOPSTVENU ANALIZU ČINJENIČNIH NAVODA IZ ZAHTJEVA ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA, TE, NA OSNOVU TOGA, ZAKLJUČITI O KOJEM SE ZAKONSKOM OSNOVU ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA RADI I, U SKLADU S TIM, OCIJENITI DA LI SU ISPUNJENI ZAKONSKI UVJETI DA SE DOPUSTI PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Neosnovano se žalbom branitelja osuđenih tvrdi i da prvostepeni sud, pri odlučivanju o zahtjevu za ponavljanje postupka nije bio ovlašćen da, ispitujući njegove činjenične navode, utvrdi da se radi o zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka podnesenom na osnovu člana 343. stav 1. tačka b) ZKP FBiH u situaciji kada su podnositelji zahtjeva za ponavljanje krivičnog postupka u njemu izričito naveli da se zahtjev podnosi na osnovu člana 343. stav 1. tačka c) ZKP FBiH.

Da li je zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka podnesen iz razloga propisanog u članu 343. stav 1. tačka b) ZKP FBiH ili iz razloga propisanog u članu 343. stav 1. tačka c) ZKP FBiH, sud cijeni na osnovu sadržine podnesenog zahtjeva tj. na osnovu činjeničnih navoda koje on sadrži. U skladu sa ocjenom suda o kojem se, prema sadržaju zahtjeva, zakonskom osnovu za ponavljanje postupka radi, sud utvrđuje i da li su ispunjeni zakonski uvjeti da se tako podneseni zahtjev usvoji ili ne odnosno odbaci. Prvostepeni sud je u konkretnom slučaju upravo to učinio i na osnovu ocjene navoda sadržanih u zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka pravilno zaključio da je on ustvari podnesen iz razloga propisanog u članu 343. stav 1. tačka b) ZKP FBiH ali da pri njegovom podnošenju nije postupljeno u skladu sa članom 343. stav 2. ZKP FBiH i da ga je stoga, na osnovu člana 347. stav 1. ZKP FBiH, valjalo odbaciti.

Iz navedenih razloga neosnovano se žalbom branitelja tvrdi da je pobijanim rješenjem prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 2. i 15. ZKP FBiH zbog toga što nije izvršio ocjenu činjenica onako kako su ih postavili podnositelji zahtjeva za ponavljanje postupka. U konkretnom slučaju, prvostepeni sud je izvršio ocjenu činjenica kako su ih u zahtjevu postavili podnositelji i potom ih je podveo pod odgovarajuću pravnu normu. Podvođenje činjeničnih navoda iz zahtjeva za ponavljanje krivičnog postupka pod pravnu normu od strane podnositelja zahtjeva ne obavezuje sud. Naprotiv, sud je dužan da izvrši sopstvenu pravnu analazu tih činjeničnih navoda i na osnovu toga zaključi o kojem zakonskom osnovu za ponavljanje krivičnog postupka iz člana 343. stav 1. ZKP FBiH se ustvari radi i prvostepeni sud je tako i postupio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 09 0 K 001427 11 Kž 21 od 19.01.2012. godine)

STVARNO PRAVO

21.

Član 24. do 28. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

ODREDBE O STICANJU VLASNIŠTVA GRAĐENJEM NA TUĐEM ZEMLJIŠTU NE MOGU SE PRIMJENITI U SLUČAJU IZGRADNJE GRAĐEVINE NA GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU U DRUŠTVENOJ SVOJINI.

Iz obrazloženja:

Prema pravilima materijalnog prava u pogledu građevinskog zemljišta u društvenoj svojini niko ne može građenjem, pa ni kao savjestan graditelj, steći pravo trajnog korištenja na građevinskom zemljištu, jer takva mogućnost nije predviđena propisima, a ne mogu se analogno primijeniti ni pravila o sticanju prava vlasništva građenjem na tuđem zemljištu, s obzirom na načelo da se prava na stvarima u društvenoj svojini nisu mogla sticati mimo zakonskih pretpostavki i na temelju analogije sa odredbama koje važe za vlasničko pravni sistem.

Pravo građenja i trajno pravo korištenja na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini tužitelj u ovoj pravnoj stvari, slijedom njegovih tvrdnji, s obzirom na nastanak spornog odnosa, je mogao steći samo na način propisan odredbama Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini („Službeni list SR BiH“, broj: 13/74 i 18/75 - u ovoj pravnoj stvari) i Zakona o prostornom uređenju („Službeni list SR BiH“, broj: 13/74). Pri navedenom je isključena mogućnost sticanja ovoga prava dosjelošću. Stoga se protivnim pravilima materijalnog prava pokazuje zaključak nižestepenih sudova da bi tužitelj, osnovom dosjelogosti stekao pravo vlasništva predmetnog zemljišta, koje da služi za redovnu upotrebu zgrade čiji je vlasnik.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 098268 11 Rev od 26.06.2012. godine)

22.

Član 24. do 28. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

Član 13. i član 14. Zakona o nadzidivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini

ODREDBE ČLANOVA 24. DO 28. ZAKONA O OSNOVNIM SVOJINSKO-PRAVNIM ODNOSIMA UREĐUJU PRETPOSTAVKE ZA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA GRAĐENJEM NA TUĐEM ZEMLJIŠTU U PRIVATNOM VLASNIŠTVU, A PREMA NAČELNOM MIŠLJENJU ZAJEDNIČKE SJEDNICE SAVEZNOG SUDA, VRHOVNOG VOJNOG SUDA, VRHOVNIH SUDOVA REPUBLIKA I AUTONOMNIH

POKRAJINA OD 23.09.1990. GODINE ANALOGNO SE PRIMJENJUJU I NA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA NADOGRAĐNJOM NA ZGRADI U PRIVATNOM VLASNIŠTVU (SUVLASNIŠTVU), ALI SE NE PRIMJENJUJU U SLUČAJU GRAĐENJA NA ZGRADI U DRUŠTVENOJ SVOJINI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 049184 11 Rev od 24.07.2012. godine).

23.

Član 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

REIVINDIKACIONOM ZAHTJEVU TUŽITELJA ZA PREDAJU U POSJED PORODIČNE KUĆE TUŽENI MOŽE SUPROSTAVITI PROCESNI PRIGOVOR ILI PROTIVTUŽBENI ZAHTJEV ZA UTVRĐENJE DA JE UGOVOROM, NA KOME TUŽITELJ ZASNIVA SVOJE PRAVO SVOJINE, POVRIJEĐEN NJEGOV NUŽNI NASLJEDNI DIO TE DA MU PO OSNOVU PRAVA NA NUŽNI NASLJEDNI DIO PRIPADA PRAVO NA SUPOSJED SPORNE PORODIČNE KUĆE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000965 10 Rev od 08.12.2011. godine).

24.

Član 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

Član 8. Evropske konvencije

DOM POJEDINCA JE FAKTIČKO STANJE KOJE NE ZAHTIJEVA POSTOJANJE PRAVNE OSNOVE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 36 0 P 000001 10 Rev od 17.01.2012. godine)

25.

Član 49. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

AKTIVNU LEGITIMACIJU ZA PODNOŠENJE NEGATORNE TUŽBE POSJEDUJE VLASNIK ILI PRETPOSTAVLJENI VLASNIK – POSJEDNIK, A PASIVNO JE LEGITIMISANO SVAKO ONO LICE KOJE UZNEMIRAVA NJEGOVO VLASNIČKO PRAVO NA BILO KOJI NAČIN, OSIM ODUZIMANJEM STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 20 0 P 015070 11 Rev od 17.07.2012. godine)

26.

Član 49. Zakona o vlasničko-pravim odnosima

ČIN UZNEMIRAVANJA PRAVA VLASNIŠTVA MOŽE SE, IZMEĐU OSTALOG, SASTOJATI I U SVOJATANJU NEPRIPADAJUĆEG PRAVA STVARNE SLUŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

Pravo vlasništva je apsolutno subjektivno pravo iz kojeg vlasnik crpi ovlaštenje da stvar posjeduje, koristi i da njome raspolaže, pod uslovom da ne postoje zakonska ograničenja i tuđa prava na stvari.

Vlasnik je ovlašten svakog isključiti od protivpravnog zadiranja u predmet vlasništva, a iz tog prava izvire i subjektivno pravo na zahtjev (tužbu) radi zaštite prava vlasništva protiv svakog ko vlasnika neovlašteno uznemirava u tom pravu (actio negatoria – član 49. Zakona o vlasničko-pravim odnosima).

Navedenom tužbom za prestanak uznemiravanja vlasnik posjednik zahtijeva od osobe koja ga na bilo koji način, ali ne i oduzimanjem posjeda, bespravno uzemirava u izvršavanju njegovih vlasničkih ovlaštenja te da prestane s daljim uznemiravanjem. Na podnošenje ove tužbe aktivno je legitimisan i svaki suvlasnik stvari (član 50. Zakona o vlasničko-pravim odnosima).

Čin uznemiravanja može se, između ostalog, sastojati i u svojatanju nekog prava, npr. nepripadajućeg prava stvarne služnosti. Tužitelj mora dokazati pravo vlasništva i to pravo u pravilu dokazuje zemljišno-knjižnim izvatom, a ukoliko navedene isprave nema, zaštitu od uznemiravanja može ostvariti kao pretpostavljeni vlasnik. Sa druge strane, tuženi za koga se tvrdi da je radnju uznemiravanja preduzeo, mora dokazati u postupku da mu pripada pravo na preduzimanje takve radnje.

Dakle, suprotno pravnom rezonovanju nižestepenih sudova, na drugotuženom je, a ne na tužitelju, bio teret dokazivanja da mu pripada pravo na preduzimanje radnji prolaza spornim putem pješice i putničkim vozilom, odnosno pravo ostvarivanja sadržaja prava stvarne služnosti prolaza tim putem.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 063523 11 Rev od 10.04.2012. godine)

27.

Član 52. Zakona o građevinskom zemljištu F BiH

ORGAN UPRAVE NIJE NADLEŽAN DA RIJEŠAVA PITANJE VRAĆANJA NAKNADE ZA ZEMLJIŠTE I NAKNADE ZA UREĐENJE GRADSKOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA U SLUČAJU PRESTANKA PRAVA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA RADI GRAĐENJA.

NOSILAC PRAVA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA RADI GRAĐENJA KOJI JE ODUSTAO OD NAMJERE DA GRADI U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 52. STAV 3.

ZAKONA O GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU F BIH IMA PRAVO NA VRAĆANJE NAKNADE ZA ZEMLJIŠTE.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 77.480,20 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka, a temelji se na činjeničnoj tvrdnji da mu je tužena ostala dužna taj iznos nakon što joj je vratio zemljište koje mu je bilo dodijeljeno radi građenja.

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da je dana 27.07.2006. godine u dnevnom listu „O.“ objavljen javni konkurs za dodjelu neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu radi izgradnje SRC „L.“ u B. prema kojem je početna naknada za dodijeljeno neizgrađeno građevinsko zemljište iznosila 774.802,00 KM, što obuhvata jedinstveno obračunatu naknadu za preuzeto zemljište od ranijih vlasnika i naknadu iz osnovna prirodnih pogodnosti zemljišta i izgrađene komunalne infra strukture – rente, određeno je da se naknada uplaćuje u roku od 15 dana po pravosnažnosti rješenja o dodjeli zemljišta, dok će naknada za uređenje građevinskog zemljišta biti određena i utvrđena rješenjem o urbanističkoj saglasnosti, u konkursu je navedeno da se sredstva uplaćena na ime kaucije ponuđaču koji stekne pravo na dodjelu neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta, a odustane, ne vraćaju, da je tužitelj bio jedini ponuđač na tom konkursu, da je komisija tužene 04.09.2006. godine donijela zaključak da je tužitelj stekao pravo na dodjelu neizgrađenog gradskog zemljišta za izgradnju SRC „L.“ B. na nekretninama ukupne površine 42.564 m², da je Opštinsko vijeće na sjednici od 10.10.2006. godine donijelo rješenje o dodjeli gradskog građevinskog zemljišta tužitelju, da je u tački 2. tog rješenja utvrđeno da je tužitelj za dodijeljeno zemljište dužan platiti naknadu u iznosu od 774.802,00 KM, da su tužitelj i tužena dana 07.03.2007. godine zaključili ugovor o uređivanju međusobnih odnosa povodom plaćanja naknade za dodijeljeno građevinsko zemljište kojim ugovorom je regulisano da će tužitelj iznos naknade utvrđen rješenjem Opštinskog vijeća od 10.10.2006. godine isplatiti u četiri rate u narednih pet godina, do kada je dužan izgraditi kompletan objekat računajući od dana zaključenja ugovora, da prva rata iznosi 232.440,60 KM umanjena za iznos od 10% već uplaćenog depozita u visini od 77.480,20 KM, što znači 154.960,40 KM, da je ovaj iznos tužitelj uplatio odmah nakon zaključenja ugovora, da je dana 28.08.2007. godine tužitelj pismenim putem obavijestio gradonačelnika i vijećnike da odustaje od planirane investicije te zatražio da mu se u skladu sa zakonskim propisima izvrši povrat sredstava koja je uplatio, da je tužena dana 29.08.2007. godine donijela rješenje kojim je utvrdila da tužitelj gubi pravo korištenja radi građenja zbog odustajanja od građenja i da će tužitelju nakon pravosnažnosti tog rješenja biti izvršen povrat sredstava uplaćenih na ime naknade za dodijeljeno zemljište u iznosu od 154.960,40 KM kao prve rate po zaključenom ugovoru od 07.03.2007. godine, da je nakon pravosnažnosti tog rješenja 18.09.2007. godine tužena donijela rješenje o povratu sredstava kojim je određeno da se tužitelju vraćaju novčana sredstva u iznosu od 154.960,40 KM, da se tužitelj nije žalio na to rješenje pa je isto postalo pravosnažno i da su nakon toga tužitelj i tužena zaključili Sporazum o raskidanju ugovora od 07.03.2007. godine kojim su se saglasili da se ugovor raskida na dan 30.08.2007. godine.

Odbijajući tužbeni zahtjev prvostepeni sud se pravilno poziva na odredbu člana 52. Zakona o građevinskom zemljištu F BiH („Sužbene novine F BiH“ broj 67/05) i izvodi pravilan zaključak da određivanje naknade za dodijeljeno građevinsko zemljište i uređenje zemljišta u slučaju vraćanja zemljišta opštini nije u nadležnosti organa uprave, nego je to u nadležnosti suda, međutim, po ocjeni prvostepenog suda, primanjem rješenja o gubitku prava građenja kojim je istovremeno bilo određeno da će mu se vratiti iznos od 154.960,40 KM koji je uplatio na ime prve rate, a u koji nije uračunat uplaćeni iznos depozita od 77.480,20 KM, kao i rješenja o povratu sredstava i propuštajući da protiv istih izjavi žalbe, te zaključenjem Sporazuma o raskidanju ugovora, tužitelj se saglasio s tim da organ uprave odluči o pravu na naknadu i visini naknade koju mu je tužena vratila.

Drugostepeni sud prihvata ovakvo pravno rezonovanje prvostepenog suda, te još obrazlaže da je tužitelj bio upoznat sa uslovima konkursa koji je javno objavljen, da je prihvatio da uplati kauciju u utuženom iznosu novca na račun tužene, te prihvatio posljedice da ukoliko bude najpovoljniji ponuđač, a naknado odustane, da tužena zadržava iznos novca uplaćen na ime kaucije. Po pravnom rezonovanju drugostepenog suda samo u situaciji da tužitelj nije bio upoznat sa uslovima konkursa i posljedicom koja nastupa u slučaju da odustane od namjere da gradi mogla bi se primjeniti odredba člana 52. Zakona o građevinskom zemljištu.

Kao što je već rečeno, nižestepeni sudovi izvode pravilan zaključak da u skladu sa odredbama Zakona o građevinskom zemljištu organ uprave nema ovlaštenja da riješava pitanja vraćanja naknade za zemljište i naknade za uređenje gradskog građevinskog zemljišta u slučaju prestanka prava korištenja zemljišta radi građenja. Stranke mogu to pitanje riješiti sporazumno, ako do sporazuma ne dođe, po tužbi stranke sporne imovinske odnose raspraviti će nadležni sud. Dakle, donošenjem rješenja o visini naknade koja se ima vratiti tužitelju organ uprave je odlučio o pitanjima iz sudske nadležnosti i takva rješenja ne mogu imati pravni učinak, niti se stranke, suprotno rezonovanju nižestepenih sudova, mogu sporazumijevati da u postupku iz sudske nadležnosti odlučuje organ uprave, jer su propisi o apsolutnoj nadležnosti imperativne prirode. Sporazumom o raskidanju ugovora stranke su se samo saglasile da se raskida ugovor od 07.03.2007. godine na dan 30.08.2007. godine i iz njega ne proizilazi da su se parnične stranke sporazumijele i o visini naknade na koju u skladu sa odredbom člana 52. stav 3. Zakona o građevinskom zemljištu ima pravo tužitelj.

Osnovano revizija ukazuje da tužitelj kao nosilac prava korištenja zemljišta radi građenja koji je odustao od namjere da gradi u skladu sa odredbom člana 52. stav 3. Zakona o građevinskom zemljištu ima pravo na vraćanje naknade za zemljište, a i utuženi iznos predstavlja dio naknade za dodijeljeno građevinsko zemljište, jer je uračunat u prvu ratu, bez obzira što ga je tužitelj prvobitno dao tuženoj kao iznos kaucije, kao garanciju da će, za slučaj da bude najpovoljniji ponuđač po konkursu, zaključiti ugovor o korištenju zemljišta radi građenja. Tužitelj je kao jedini ponuđač i zaključio takav ugovor koji je sporazumno raskinut, a u slučaju raskida primjenjuje se odredba člana 52. stav 3. Zakona o građevinskom zemljištu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 17 0 P 003707 10 Rev od 02.02.2012. godine)

28.

Pravno pravilo paragrafa 68. bivšeg Zakona o zemljišnim knjigama

VANKNJIŽNI NOSILAC STVARNOG PRAVA NIJE AKTIVNO LEGITIMISAN ZA PODNOŠENJE BRISOVNE TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Brisovna tužba je stvarno-pravna tužba sui generis, čiji zahtjev ide na utvrđivanje nevaljanosti već izvršenog upisa i uspostavu ranijeg zemljišno-knjižnog stanja.

U konkretnoj parnici tužiteljice ne zahtijevaju uspostavu ranijeg zemljišno-knjižnog stanja, iako je predmetnim ugovorima o poklonu izvršena izmjena tog stanja, već zahtijevaju samo utvrđenje nevaljanosti upisa u katastru nekretnina i uspostavu ranijeg stanja u katastarskom operatu.

Ovakav tužbeni zahtjev po svom sadržaju nije podoban da revidentice putem njega ostvare pravozaštitni cilj koji su željele postići u ovoj parnici, kako su to pravilno u razlozima svojih odluka zaključili i nižestepeni sudovi. Stoga su revidentice dužne snositi štetne posljedice svog neadekvatnog angažmana u ovoj parnici, iako su od strane prvostepenog suda više puta upozorene na potrebu da angažuju stručnu pomoć.

Neovisno o navedenom sadržajnom nedostatku tužbe, treba reći da tužiteljice nisu ni aktivno legitimisane za podnošenje brisovne tužbe. Tužiteljice nisu dokazale (ni tvrdile) da je pobijanom uknjižbom povrijeđeno neko njihovo knjižno pravo ili knjižno pravo njihove pravne prednice H.K., jer se brisovnom tužbom štite samo prava uknjižena u zemljišnoj knjizi (pravno pravilo paragrafa 68. bivšeg Zakona o zemljišnim knjigama). Revidentice ne mogu štiti pravo koje nisu ni stekle, a naročito ne na način kako to zahtijevaju u ovom postupku. Izvanknjižni nositelj stvarnog prava, kakav pravni status povodom spornih nekretnina imaju tužiteljice, nije aktivno legitimisan za podnošenje brisovne tužbe, pri čemu nije odlučno pripadali mu neko pravo koje nije predmet tužbe, kako je to pravilno u razlozima svoje odluke naveo i drugostepeni sud. Naime, tužiteljice kao vanknjižne suvlasnice parcela k.č. br. 1004 i 2804 k.o. G.T., to svoje pravo mogu zaštititi u posebnoj parnici (strana tri, pasus drugi drugostepene presude). Pri tome je drugostepeni sud u razlozima svoje presude pravilno primjetio da parcela k.č. br. 2805 k.o. G.T. nije pravomoćnom presudom broj P-606/88 ni utvrđena kao imovina pravne prednice revidentica po osnovu bračne tekovine.

Pravilno postavljen tužbeni zahtjev u brisovnoj tužbi, pod hipotezom kada bi tužiteljice posjedovale aktivnu legitimaciju, morao bi da glasi i na utvrđenje da su predmetni ugovori o poklonu (djelimično) ništavi, pa i sa tog stanovišta nema mjesta udovoljenju tužbenom zahtjevu revidentica.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 086723 11 Rev od 05.04.2012. godine)

29.

Član 14. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini

STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA NADZIĐIVANJEM NA ZGRADI U DRUŠTVENOJ SVOJINI ZASNIVA SE NA SAGLASNOJ VOLJI NOSITELJA PRAVA RASPOLAGANJA I GRADITELJA.

Iz obrazloženja:

Pravo nadziđivanja predstavlja podvrstu prava građenja, pod kojim se podrazumijeva izgradnja na postojećoj zgradi takvih građevinskih jedinica (stanovi, poslovne prostorije) koje po zakonu mogu da budu posebni dijelovi zgrade.

Imalac prava nadziđivanja može da vrši nadogradnju kako na zgradi na kojoj postoji pravo vlasništva, tako i na zgradi u društvenoj svojini, kako je to slučaj u ovoj pravnoj stvari, jer takvu mogućnost dopuštaju odredbe Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini.

Pretpostavke za nadziđivanje postojeće zgrade određuju urbanistička regulativa i tehnički propisi o građenju (član 13. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini)

Pravo nadziđivanja zgrade u društvenoj svojini može se zasnovati samo uz pribavljeno mišljenje (saglasnost) nosilaca prava raspolaganja zgrade, svih nosilaca prava raspolaganja zajedničkih dijelova zgrade i kućnog savjeta zgrade koja treba da se nadzida, zajedno sa opštinom odnosno drugim davaocem prava građenja (član 14. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini). Subjekt prava nadziđivanja odnosno investitor u pravilu može da bude samo društveno-pravno lice, a građanin može biti investitor samo preko stambene zadruge (član 5. Zakona o nadziđivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini).

Graditelj koji bi uz građevinsku dozvolu datu na osnovu naprijed navedene saglasnosti nositelja prava raspolaganja izgradio poseban dio zgrade sticao bi pravo vlasništva na taj dio. Dakle, sticanje prava vlasništva nadziđivanjem na zgradi u društvenoj svojini zasniva se na saglasnoj volji nositelja prava raspolaganja i graditelja.

Pravilan je stav revidenta da se pravo vlasništva može steći i na objektu sagrađenom bez odobrenja za gradnju. Ovo iz razloga, što graditelj bez odobrenja za gradnju do legalizacije ili rušenja tog objekta na osnovu odluke nadležnog organa, uživa sudsku zaštitu koja pripada vlasniku, ali bez prava na uknjižbu. Građevinski objekat, izgrađen bez odobrenja za gradnju, ima upotrebnu vrijednost od izgradnje do uklanjanja bez naknade. Takav objekat može biti i u prometu, sve dok u zakonom predviđenom postupku od strane nadležnog organa ne bude porušen, s tim što se pravo svojine na njemu ne može uknjižiti u javne knjige. Ako se građevinski objekat podignut bez građevinske dozvole ne bi ovako tretirao, onda bi njegov graditelj bio lišen građansko-pravne zaštite. Graditelj, u suprotnom, ne bi bio ovlašćen na vlasničku tužbu prema licu koje mu je protivpravno zauzelo građevinski objekat, kao što ne bi imao pravo na naknadu štete prouzrokovane oštećenjem objekta bez pravnog osnova. Prema tome, graditelj građevinskog objekta bez odobrenja za građenje do legalizacije ili rušenja tog objekta na osnovu odluke nadležnog organa, uživa sudsku zaštitu koja pripada vlasniku, pa prema tome i utvrđenje prava vanknjižnog vlasništva.

Međutim, u konkretnoj pravnoj stvari tužitelj ne samo da nije podnio zahtjev za legalizaciju predmetne građevine u roku propisanom odredbom člana 4. Odluke o postupku i uvjetima za legalizaciju građevina izgrađenih bez pravosnažnog odobrenja za građenje (takav zahtjev se mogao podnijeti najkasnije do 30. juna 2007. godine), već je predmetna građevina konačnim i pravosnažnim odlukama upravnih organa, koje su od strane nižestepenih sudova pravilno respektovane, legalizirana u korist trećeg lica.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 049184 11 Rev od 24.07.2012. godine).

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

30.

Član 62. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR O POKLONU JE UGOVOR BEZ NAKNADE, PA JE POBUDA ZA ZAKLJUČENJE TAKVOG UGOVORA NJEGOVI BITNI ELEMENT, O KOME SE MORA VODITI RAČUNA I KAD NIJE IZRIČITO NAVEDENA U UGOVORU. POSTOJANJE ZABLUDE O POBUDI KOJA JE BILA ODLUČNA ZA PREUZIMANJE OBAVEZE DUŽAN JE U POSTUPKU DOKAZATI POKLONODAVAC.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 51 0 P 005913 10 Rev od 31.01.2012. godine)

31.

Član 66. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

NIŠTAV JE UGOVOR KOJI NIJE ZAKLJUČEN SAGLASNOŠĆU VOLJA UGOVORNIH STRANA, VEĆ JE NASTAO SAGLASNOŠĆU NJIHOVIH VOLJA DA SE KOD TREĆIH LICA ILI DRŽAVNIH ORGANA STVORI PRIVID SKLOPLJENOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Revidentica je tokom postupka zapravo iznosila tvrdnju da je ugovor o izvođenju građevinskih radova, kao i okončana situacija, zaključen samo za slučaj kontrole rada tužitelja od strane nadležnih inspekcija. Iznošenjem navedene tvrdnje revidentica je zapravo istakla prigovor prividnosti ugovora o izvođenju građevinskih radova (član 66. ZOO). Međutim, revidentica tokom postupka nije u skladu sa diktatom iz člana 7. stav 1. u vezi sa članom 123. stav 1. ZPP dokazala svoje tvrdnje da ugovor, kao i okončana situacija, nije sklopljen saglasnošću volja ugovornih strana, već da je nastao saglasnošću njihovih volja da se samo kod trećih lica ili državnih organa (inspekcija) stvori privid sklopljenog ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 28 0 P 002343 11 Rev od 21.05.2012. godine).

32.

Član 85. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR IZMEĐU VLASTODAVCA I ZASTUPNIKA, KOJIM SE ZASTUPNIK OBAVEZUJE DA U IME I ZA RAČUN VLASTODAVCA PREDUZIMA ODREĐENE PRAVNE POSLOVE, NEPOSREDNO OBAVEZUJE VLASTODAVCA I DRUGU UGOVORNU STRANU.

DRUGA UGOVORNA STRANA, POVODOM PRAVA I OBAVEZA IZ UGOVORA, NE NALAZI SE U MATERIJALNO PRAVNOM ODNOSU SA ZASTUPNIKOM DRUGE UGOVORNE STRANE.

Iz obrazloženja:

Za razliku od nižestepenih sudova, ovaj sud nalazi da je prigovor tuženog o nedostatku pasivne legitimacije osnovan, zbog čega da je tužbeni zahtjev tužitelja neosnovan.

Prije svega valja naglasiti da je tuženi u predmetnom sporu primanje, odnosno vraćanje dijela kupoprodajne cijene, a potom zadržavanje ostatka cijene i vraćene uplate od općinskog organa uprave, vršio kao punomoćnik prodavatelja iz predugovora o kupoprodaji nekretnina I.J. po punomoći od 9.7.1999. godine i da na tuženom ne leži obaveza koja odgovara pravu tužitelja. Obaveza tuženog ne proizilazi niti iz neosnovanog obogaćenja jer je predmetne novčane iznose tuženi primao i vraćao po osnovu ovlaštenja prodavatelja.

Ugovor o punomoćstvu je ugovor između vlastodavca (I.J.) i punomoćnika (M.B., advokat) kojim se punomoćnik obavezuje da u ime i za račun vlastodavca preduzima određene pravne poslove, tako da oni neposredno obavezuju vlastodavca i drugu ugovornu stranu (član 85. Zakona o obligacionim odnosima), pa tužitelj kao nositelj prava koje je predmet spora, svoje pravo nije mogao ostvariti prema punomoćniku prodavatelja iz ugovora, koji je obavljao poslove u ime i za račun prodavatelja, pa je prodavatelj, I.J., trebao biti stvarno legitimisan, jer je on, a ne tuženi u materijalno pravnom odnosu prema predmetu spora.

Kako nedostatak pasivne legitimacije predstavlja materijalno-pravni uslov koji utiče na osnovanost tužbenog zahtjeva, nižestepene odluke su donijete pogrešnom primjenom materijalnog prava, odredbi člana 85. i 210. Zakona o obligacionim odnosima zbog čega je ovaj sud reviziju tuženog usvojio i odlučio kao u izreci ove presude primjenom odredbi člana 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 000281 11 Rev 2 od 29.08.2012. godine)

33.

Član 99. stav 2. i član 100. Zakona o obligacionim odnosima

PRAVILO O TUMAČENJU SPORNIH I NEJASNIH ODREDBI NIJE PRIMARAN VEĆ SEKUNDARAN PRINCIP TUMAČENJA UGOVORA, KOJI DOLAZI DO PRIMJENE TEK AKO SE DRUGIM METODAMA TUMAČENJA NEJASNOĆA NE MOŽE OTKLONITI.

Iz obrazloženja:

Tumačeći spornu odredbu člana 3. Anexa Ugovora u smislu odredbi člana 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, drugostepeni sud je utvrdio zajedničku namjeru ugovornih strana koja odgovara načelima obligacionog prava, a posebno načelu ravnopravnosti učesnika u obligacionom odnosu (član 11.) i načelu jednake vrijednosti davanja (član 15. Zakona o obligacionim odnosima) iz kojih proizilazi da su stranke u zasnivanju dvostranih ugovora ravnopravne i da mora postojati jednaka vrijednost uzajamnih davanja.

Pravilo o nejasnoći iz člana 100. Zakona o obligacionim odnosima na koje se poziva tuženi ne može se primjeniti u svakom slučaju u kome između stranaka postoji spor o tumačenju pojedine ugovorne klauzule. Ako se dvije strane pozivaju na različito tumačenje jednog pojma, a nejasnoća se može ukloniti putem objektivnog tumačenja po kriterijumu razumnosti i korektnosti ne postoji nejasnoća u tehničkom smislu riječi. Prema tome, pravilo o nejasnoći nije primaran već sekundarni princip tumačenja, koji dolazi do primjene tek ako se drugim metodama tumačenja nejasnoća ne može otkloniti. S obzirom da je u predmetnom slučaju nejasnoća otklonjena pravilnom primjenom odredbi člana 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, nema mjesta primjeni odredbe člana 100. Zakona o obligacionim odnosima, kako smatra tuženi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 021039 11 Rev 2 od 23.02.2012. godine)

34.

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

OKOLNOST DA SU UGOVARAČI USMENO UGOVORILI DRUGAČIJU KUPOPRODAJNU CIJENU U ODNOSU NA CIJENU NAZNAČENU U PISMENOM KUPOPRODAJNOM UGOVORU NE ČINI TAJ UGOVOR NIŠTAVIM.

Iz obrazloženja:

Prema ustaljenoj sudskoj praksi u primjeni pravila materijalnog prava o valjanosti pismenih ugovora o prometu nepokretnosti je prihvaćeno da elemente pismene forme ugovora o prodaji čine: postojanje pismene forme ugovora, svojeručni potpis ugovornih strana na pismenom ugovoru o prodaji (čija je svrha da se potvrdi istovjetnost sadržaja pismenog ugovora i njegova autentičnost, te ujedno da svojeručni potpis svjedoči i o

autentičnosti potpisnika), predmet ugovora i cijena i to tako da stvarno ugovorena cijena obavezuje ugovarače kako u slučaju kada je u ugovoru naznačena u manjem iznosu, a kako je u konkretnoj pravnoj stvari utvrđeno da je pri zaključenju pismenog ugovora usmeno dogovorena cijena, te potom prodavcu i izvršena njena isplata u cijelosti, kupcima izvršena predaja u posjed predmetnih nekretnina, odluka drugostepenog suda o valjanosti zaključenog ugovora, u skladu sa označenim pravilima materijalnog prava, se pokazuje pravilnom i zakonitom, pri čemu ostaju neokrnjena prava ugovornih strana da, za slučaj da smatraju da ugovorne obaveze nisu izvršene u cijelosti, traže njihovo izvršenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 17 0 P 002296 11 Rev od 31.05.2012. godine)

35.

Član 103. i član 111. Zakona o obligacionim odnosima

RAZLOZI ZA PONIŠTENJE RUŠLJIVOG UGOVORA RAZLIKUJU SE OD RAZLOGA ZA NIŠTAVOST UGOVORA PA SE TUŽBA ZA UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI UGOVORA NE MOŽE ZASNIVATI NA ČINJENICAMA KOJE PREDSTAVLJAJU RAZLOG RUŠLJIVOSTI.

Iz obrazloženja:

Vansudsko poravnanje je po svom karakteru ugovor stranaka (član 1089. stav 1. ZOO) pa se može pobijati tužbom i tražiti njegov poništaj iz razloga koji dovode do rušljivosti ugovora (član 111. ZOO), ili tražiti utvrđenje njegove ništavosti iz razloga propisanih odredbom člana 103. ZOO.

Ugovor je ništav ako je po svojoj sadržini ili cilju protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili moralu društva (član 103. ZOO).

Ugovor je rušljiv kad ga je zaključila strana ograničeno poslovno sposobna, kad je pri njegovom zaključenju bilo mana u pogledu volje strana, kao i kad je to ovim zakonom ili posebnim propisom određeno (član 111. ZOO).

U predmetnoj pravnoj stvari tužitelj je tražio utvrđenje ništavosti vansudskog sporazuma od 30.12.2005. godine, a kao razlog ništavosti navodio je, prije svega, prinudu od strane tuženog. Međutim, prijetnje jednoj ugovornoj strani prilikom zaključenja ugovora razlog su rušljivosti, a ne ništavosti tog ugovora (član 60. stav 1. ZOO), kako je to pravilno u razlozima pobijane odluke naveo i drugostepeni sud.

Razlozi za poništaj rušljivog ugovora razlikuju se od razloga za ništavost ugovora, pa se tužba za utvrđenje ništavosti ugovora ne može zasnivati na činjenicama koje predstavljaju razlog rušljivosti, odnosno razlog za poništenje ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 057322 11 Rev od 23.02.2012. godine)

36.

Član 138. Zakona o obligacionim odnosima

PRIMJENA ODREDBE ČLANA 138. ZOO MOGUĆA JE SAMO POD SLIJEDEĆIM KUMULATIVNO ISPUNJENIM USLOVIMA: A) DA SE RADI O DVOSTRANOM UGOVORU; B) DA JE U PITANJU TAKVA NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA OBAVEZA KOJA VODI GAŠENJU OBAVEZE, ODNOSNO DA SE RADI O NAKNADNOJ OBJEKTIVNOJ, TRAJNOJ I POTPUNOJ NEMOGUĆNOSTI ISPUNJENJA OBAVEZE ZA KOJU DUŽNIK NIJE ODGOVORAN; C) DA JE DRUGA STRANA ODGOVORNA ZA NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA.

DRUGA STRANA JE ODGOVORNA AKO JE DO NEMOGUĆNOSTI ISPUNJENJA DOŠLO ZBOG OKOLNOSTI KOJA JE MOGLA SPRIJEČITI, OTKLONITI ILI IZBJEĆI, KAO I KADA JE NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA NASTUPILA ZBOG OKOLNOSTI KOJE NIJE MOGLA SPRIJEČITI, OTKLONITI ILI IZBJEĆI, AKO JE STVORILA SITUACIJU U KOJOJ JE DOŠLO DO NEMOGUĆNOSTI ISPUNJENJA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužitelja upravljen na povrat 15.000 USD uplaćenih za tuženog 3.2.1998. godine po računu tuženog broj: 4-058/98 od 2.2.1998. godine kao prvog obroka iz ugovora zaključenog između parničnih stranaka.

U postupku koji je prethodio reviziji je utvrđeno da su parnične stranke 21.1.1998. godine zaključile Ugovor o provođenju revizije finansijskih izvještaja tužitelja na dan 31.12.1996. godine i na dan 31.12.1997. godine sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima, od strane tuženog. Ugovoreno je da će naknada tuženom za reviziju finansijskih izvještaja iznositi 50.000 USD isključujući VAT ukoliko se primjenjuje i osobne troškove, koji će biti fakturirani kao trošak. Naknada za usluge tuženog dospijevat će na naplatu obročno i to 30% od ugovorenog ukupnog iznosa po potpisu ugovora, 30% početkom obavljanja revizije, 20% po ispostavljanju nacrtu revizorskog izvještaja i 20% po ispostavljanju konačnog neovisnog revizorskog izvještaja. U skladu sa ugovorom tužitelj je 3.2.1998. godine platio tuženom 30% ugovorene naknade, tj. 15.000 USD. Takođe je utvrđeno da je tuženi početkom marta 1998. godine započeo sa obavljanjem poslova revizije, da su djelatnici tuženog u cilju obavljanja pripremnih radnji boravili u banci određeni period i da je rad tuženog u banci prekinut usljed nastalih problema u poslovanju tužitelja, kada je radi kontrole poslovanja u banku ušla finansijska policija. Među strankama tokom postupka nije bilo sporno da prekinuti posao tuženi nije nastavio, odnosno da tuženi reviziju nije obavio. Utvrđeno je da tuženi nije obavijestio tužitelja o odgodi izdavanja izvještaja o reviziji, o prekidu rada na reviziji, niti o obimu izvršenog posla do prekida. Na osnovu nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke utvrđeno je da su ukupni troškovi revizora tuženog, nastali za vrijeme boravka u Sarajevu, a radi obavljanja priprema za izradu revizijskog izvještaja iznosili 21.325,46 KM. Osobne troškove revizora tuženi nije fakturirao tužitelju kao trošak.

Polazeći od prednjih utvrđenja prvostepeni sud zaključuje da su nastale okolnosti mogle objektivno spriječiti tuženog u ispunjenju ugovorne obaveze. Prvostepeni sud pri tome primjenjuje odredbu člana 137. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima kojom je propisano da kada je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo

nemoguće zbog događaja za koje nije odgovorna ni jedna ni druga strana, da se gasi i obaveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obaveze može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnova, pa na osnovu odredbe člana 210. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima obavezuje tuženog da vrati tužitelju plaćeni iznos od 15.000 USD.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 013088 12 Rev od 29.08.2012. godine)

37.

Član 162. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽENI, KOJI JE UKLONIO TERETNA MOTORNA VOZILA TUŽITELJA SA PUTA KOJA JE OVAJ POSTAVIO U NAMJERI DA GA ONEMOGUĆI DA TIM PUTEVOM PROVEZE ROBU KOJU JE U SKLADU SA UGOVORIMA TREBAO U ODREĐENO VRIJEME UTOVARITI U ŽELJEZNIČKE VAGONE, NE ODGOVARA ZA ŠTETU NASTALU TOM PRILIKOM NA VOZILIMA TUŽITELJA JER JE POSTUPAO U USLOVIMA DOZVOLJENE SAMOPOMOĆI, BUDUĆI DA JE ŠTITIO SVOJU IMOVINU I OTKLANJAO POVREDU SVOGA PRAVA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi utvrđuju da je pravo tuženog na korištenje pristupnih puteva sa eksploatacionog prostora „K.“ preko površinskog kopa „S.“ do javnih saobraćajnica (sporni put) utemeljeno Koncesionim ugovorom broj 08/2002 od 17.5.2002. godine između Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona i tuženog kao korisnika koncesije, koncesionara, kojim ugovorom je tuženom priznato pravo na istraživanje i eksploataciju mineralnih resursa krečnjaka na lokalitetu „S.“ kod V. i pravo na istraživanje i eksploataciju mineralnih resursa krečnjaka i spilita na lokalitetu „K.“ kod V.

Postavljanjem motornih vozila (teretno vozilo marke „Mercedes“, utovarivač ULT-220, samohodni buldožer marke „CAT“ i rovokopač marke „MH4CS“) na putu tužitelj je onemogućio tuženog 1.6.2005. godine da tim putem preveze materijal, tucanik te gotove proizvode sa ležišta „K.“ (frakcije spilita) do utovarnog mjesta u postavljene vagone na željezničkoj stanici.

Na navedeno činjenično utvrđenje nižestepeni sudovi su pravilno primjenili odredbe člana 162. Zakona o obligacionim odnosima nalazeći da je šteta na vozilima tužitelja nastala prilikom uklanjanja vozila sa puta, nastala u okvirima dozvoljene samopomoći, zbog čega tuženi nije dužan da štetu naknadi tužitelju.

I po ocjeni ovog suda u predmetnom slučaju kada je tužitelj postavljanjem motornih vozila na putu radi onemogućenja prolaza i prevoza materijala koje je po

ugovorima i dogovorima tuženi trebao utovariti u određeno vrijeme u željezničke vagone, postojale su zakonske pretpostavke koje uređuju kada je samopomoć dopuštena, propisane u stavu 2. člana 162. Zakona o obligacionim odnosima. Radnje tuženog, uklanjanje vozila sa puta, nasilno, bez mogućeg stavljanja u pogon, a kojom prilikom je došlo do oštećenja vozila, kojim radnjama je tuženi otklanjao povredu svoga prava, s

obzirom na sve okolnosti predmetnog slučaja i po ocjeni ovog suda su odgovarale prilikama u kojima je nastala opasnost za tuženog.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 001141 10 Rev od 09.02.2012. godine)

38.

Član 186. i član 277. Zakona o obligacionim odnosima

ZAKONSKA ZATEZNA KAMATA NA NENOVČANU MATERIJALNU ŠTETU TEČE POČEV OD DANA NASTANKA ŠTETE, A NA NEMATERIJALNU ŠTETU POČEV OD DANA PODNOŠENJA TUŽBE, IZUZEV UKOLIKO JE ŠTETA NASTALA ODNOSNO TUŽBA PODNESENA PRIJE PUŠTANJA U OPTICAJ NOVČANE JEDINICE KONVERTIBILNA MARKA.

U TIM SLUČAJEVIMA ZAKONSKA ZATEZNA KAMATA NA NENOVČANU MATERIJALNU I NEMATERIJALNU ŠTETU TEČE OD 22.06.1998. GODINE, KAO DANA PUŠTANJA U OPTICAJ KONVERTIBILNE MARKE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su tužiteljici na dosuđene iznose nematerijalne štete dosudili zakonsku zateznu kamatu počev od dana 17.02.1983.godine kao dana podnošenja tužbe (prema Zaključku građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 09.03.2003.godine objavljenog u Biltenu br. 2/03 i 1/05), a na iznos od 1.200,00 KM na ime materijalne štete (izgubljenje zarade) zakonsku zateznu kamatu počev od 01.01.1998.godine do isplate, što bi bilo pravilno da predmetna tužba nije podnesena prije puštanja u opticaj novčane jedinice KM. Naime, na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 11.04.2011.godine izvršena je dopuna navedenih zaključaka i to u odnosu na štete kada su u pitanju parnice u kojim je tužba podnesena prije uvođenja u opticaj novčane jedinice KM, u kojim slučajevima (kao i u konkretnom) zakonska zatezna kamata na pravičnu naknadu nematerijalne štete teče od dana 22.06.1998.godine kao dana puštanja u opticaj novčane jedinice KM, a što se u konkretnom odnosi i na pojedinačno dosuđeni iznos materijalne štete od 1.200,00 KM na koji je dosuđena kamata počev od 01.01.1998.godine, dakle kada još uvijek nije bila puštena u opticaj valuta KM. U konkretnom predmetu tužiteljica je svoj glavni tužbeni zahtjev postavila u KM, pa cijeneći da su kamate i stopa zatezne kamate uvijek vezane za važeću valutu, a da bi obračun zatezne zakonske kamate od dana nastanka štete do puštanja u opticaj KM novčane jedinice u konkretnom slučaju daleko premašila stvarnu štetu nastalu zbog zakašnjenja dužnikove obaveze, ovaj sud je u odnosu na početak toka zakonske zatezne kamate, primjenom čl. 250. st. 1. ZPP odlučio kao u stavu prvom izreke ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 052782 11 Rev od 07.06.2012. godine)

39.**Član 210. Zakona o obligacionim odnosima**

STICANJE BEZ OSNOVA MOŽE SE MANIFESTOVATI NE SAMO U POVEĆANJU IMOVINE VEĆ I U NJENOJ NEOPRAVDANOJ UŠTEDI NA TERET DRUGE STRANE.

Iz obrazloženja:

Sticanje bez osnova je poseban izvor obligacionopravnih odnosa u našem pravu, regulisan odredbama članova 210. do 219. ZOO. Upravo po navedenim zakonskim odredbama prosuđuje se da li je došlo do promjene u imovinskopравnim sferama dvaju lica koja je bez pravnog osnova, odnosno da li je nastao obligacionopravni odnos u kojem je sticatelj dužnik, a osoba čiji je dio imovine prešao u imovinu sticatelja povjerilac.

Stoga je za mogućnost nastanka ovog obligacionopravnog odnosa, suprotno stavu drugostepenog suda, nebitno to što odredbe Zakona o raseljenim osobama... „govore o izbjeglicama i raseljenim osobama“, a ne o odnosu kantona i trećih osoba.

Ono što je bitno sa stanovišta primjene instituta sticanja bez osnova u ovoj pravnoj stvari jeste činjenica da odredbe Zakona o raseljenim osobama... (član 11. stav 1. tačka 1., član 12. stav 2., član 27. stav 1. tačka 3. i član 29.) ustpostavljaju obavezu kantona u pogledu finansiranja privremenog smještaja raseljenih lica i izbjeglica u kolektivnim centrima.

Kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće dužan je da naknadi vrijednost postignutih koristi, pri čemu obaveza vraćanja odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili je otpao (član 210. ZOO).

Navedena zakonska odredba izraz je načela pravičnosti, jer je pravično da se niko ne obogati na štetu drugog.

Pravilno drugostepeni sud u razlozima svoje odluke navodi da je sudska praksa u interpretaciji odredbe člana 210. ZOO izrazila pravni stav da se ne radi o sticanju bez osnova kada je u imovinu tuženog prešla imovina treće osobe, a ne tužitelja. Međutim, neovisno o tome što je savremena pravna teorija u velikoj mjeri napustila učenje o neophodnosti postojanja neposredne veze između osiromašenja jednog i obogaćenja drugog lica, drugostepeni sud navedeni stav sudske prakse pogrešno primjenjuje u predmetnoj pravnoj stvari. Suprotno rezonovanju drugostepenog suda, ne može biti govora o tome da je u imovinu kantona u konkretnom slučaju prešla imovina izbjeglica i raseljenih osoba a ne tužitelja. Ovo iz prostog razloga što odredbama Zakona o raseljenim osobama ..., kao ni odredbama bilo kog drugog zakona, nije predviđeno da kanton troškove smještaja treba da plaća direktno izbjeglicama ili raseljenim licima. Za slučaj da kanton propusti da izvrši svoju zakonsku obavezu plaćanja troškova smještaja ta obaveza ne tereti izbjeglice ili raseljena lica (niti tuženi tvrdi da su troškove smještaja ta lica platila), tako da se nije umanjila imovina izbjeglica za ono što je kanton bio dužan platiti.

Upravo suprotno, tuženi kanton se u konkretnom slučaju obogatio za visinu troškova smještaja raseljenih lica i izbjeglica, koje je inače po zakonu morao platiti, pa je to korist koju je dužan naknaditi i to upravo tužitelju, na čiji račun se obogatio. U konkretnoj pravnoj stvari radi se o sticanju bez osnova koje je nastalo radnjom (propuštanjem) obogaćenog lica i to neovlaštenim utroškom tuđe (tužiočeve) stvari, čime je obogaćeni tuženi uštedio izdatke koje bi inače morao načiniti. Naime, sticanje bez osnova može se manifestovati ne samo u povećanju imovine već i u njenoj neopravdanoj uštedi na teret druge strane. Pri tome obaveza naknade postignutih koristi ili ušteđenih izdataka nastaje nezavisno od toga da li je osiromašeni namjeravao da koristi stvar i nezavisno od pretrpljenog gubitka, pa i u njegovom odsustvu. Svrha restitucije u ovom slučaju nije „poravnanje“ gubitka osiromašenog jer je to svrha naknade štete, već vraćanje koristi (uštede) koju je drugi stekao, a na nju nema pravo, onome kome pravo pripada. U pravilu to je vlasnik kome je garantovano pravo na izbor da koristi svoju stvar, da je ne koristi ili da je drugome da na upotrebu. U konkretnom slučaju uštede na strani tuženog ogledaju se u činjenici da on ne plaća troškove smještaja izbjeglica i raseljenih lica koje je po zakonu dužan snositi, a sve na teret imovine tužitelja, odnosno njegovih poslovnih prostorija koje su besplatno angažovane za smještaj izbjeglica pa ih tužitelj, stoga, ne može koristiti. Na postojanje obogaćenja tuženog (u vidu uštede) bez uticaja je okolnost da je useljenje izbjeglica u tužiočeve poslovne prostorije izvršila Općina K. još u toku 1994. godine, jer ta okolnost ne otklanja zakonsku obavezu tuženog da plaća troškove smještaja izbjeglica i raseljenih lica....

Potraživanja sa naslova sticanja bez osnova zastarijevaju u opštem petogodišnjem roku (član 371. ZOO), a ne trogodišnjem roku zastare iz člana 375. ZOO, kako to rezonuje drugostepeni sud, pogrešno smatrajući da se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za isplatu zakupnine.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 901258 10 Rev 2 od 22.03.2012. godine)

40.

Član 210. i član 219. Zakona o obligacionim odnosima

Član 127. Zakona o parničnom postupku

BESPRAVNO KORIŠTENJE NEČIJEG PUTA DAJE VLASNIKU PUTA PRAVO NA ZAHTIJEV ZA NAKNADU S NASLOVA STICANJA BEZ OSNOVA, O ČIJOJ VISINI, KADA SU ZA TO ISPUNJENE ZAKONSKE PRETPOSTAVKE, SUD MOŽE ODLUČITI I NA OSNOVU SLOBODNE OCIJENE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 063523 11 Rev od 10.04.2012. godine)

41.

Član 270. i član 277. Zakona o obligacionim odnosima

NOVČANE OBAVEZE NE MOGU BITI OBEZBIJEĐENE UGOVORNOM KAZNOM JER JE KAŠNJENJE U ISPUNJAVANJU NOVČANIH OBAVEZA SANKCIONISANO PLAĆANJEM ZATEZNE KAMATE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 18 0 P 005735 11 Rev od 24.05.2012. godine)

42.

Član 372. Zakona o obligacionim odnosima

SAMOSTALNO POTRAŽIVANJE ZATEZNIH KAMATA, NAKON PODMIRENJA GLAVNOG POTRAŽIVANJA, ZASTARIJEVA U ROKU OD TRI GODINE OD DOSPIJEĆA SVAKOG POJEDINOG DNEVNOG OBROKA KAMATA.

Iz obrazloženja:

Prema pravnom shvaćanju revizijskog suda u ovom slučaju primjenjuju se odredbe člana 372. ZOO kojima je uređena zastara povremenih potraživanja. Stavom 1. navedenog člana izričito je rečeno da se povremenim potraživanjem smatraju i sporedna povremena potraživanja, „kao što je potraživanje kamata“. Ova potraživanja zastarijevaju za tri godine računajući od dospelosti svakog pojedinog davanja. Na to nema uticaja činjenica što je kamatni zahtjev u tužbi istaknut kao glavni zahtjev, tako da primjena materijalnog prava ne zavisi o tome zahtijevaju li se u tužbi samo kamate ili je uz zahtjev za isplatu kamata kumuliran i zahtjev za isplatu glavnice nas koju su obračunate ili neki drugi zahtjev.

Kamata, kao akcesorno potraživanje dijeli pravnu sudbinu glavnog potraživanja, pa kada zastari glavno potraživanje, zastarijela su i sporedna potraživanja, kao što su potraživanja kamata, plodova, troškova, ugovorne kazne (član 369. ZOO). Odredbe člana 372. stav 1. ZOO koje propisuju zastarni rok od tri godine ima u vidu upravo samostalno potraživanje kamata u situaciji kada je glavno potraživanje prestalo postojati (isplatom ili na drugi način). Kamate teku kontinuirano od dospjeća do prestanka glavnog potraživanja, pa samostalno potraživanje kamata nakon podmirenja glavnog potraživanja zastarijeva u roku od tri godine od nastanka svakog pojedinog dnevnog iznosa kamata, jer to potraživanje nastaje i dospjeća svakog dana u vremenu od dospjeća do prestanka glavnog potraživanja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 045098 11 Rev od 03.11.2011. godine)

43.

Član 377. Zakona o obligacionim odnosima

Član 100. Zakona o krivičnom postupku SFRJ

NE PODLIJEŽE ZASTARI ZAHTJEV ZA NAKNADU ŠTETE PROUZROKOVANE NEKIM OD KRIVIČNIH DIJELA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA ZA KOJA KRIVIČNI ZAKON NE PREDVIĐA ZASTARIJEVANJE KRIVIČNOG GONJENJA I IZVRŠENJA KAZNE.

Iz obrazloženja:

U vezi prigovora zastarjelosti potraživanja tačni su navodi u obrazloženju nižestepenih presuda da u interpretaciji čl. 377. ZOO sudska praksa je izrazila pravni stav da se dulji zastarni rok u smislu te odredbe primjenjuje samo onda ako je pravomoćnom osuđujućom presudom krivičnog suda utvrđeno postojanje krivičnog djela i odgovornost počinitelja. Međutim, u primjeni te odredbe gube iz vida da je, takođe izražavan stav da izuzetno, parnični sud je ovlašten, radi ocjene zastare potraživanja, sam ispitivati i utvrđivati kao o prethodnom pitanju je li šteta uzrokovana krivičnim djelom, ali samo u slučaju kad su postojale određene procesne smetnje zbog kojih se protiv određenog počinitelja nije mogao provesti ili dovršiti krivični postupak. U pomenute procesne smetnje, između ostalih, navodi se okolnost da je šteta uzrokovana od više izvršilaca. S tim u vezi, djelovanje parničnog suda ne bi bilo usmjereno na utvrđivanje krivične odgovornosti, što se može utvrditi samo u krivičnom postupku, već da bi se, saglasno načelu pružanja jače zaštite pravu oštećenog na naknadu štete prouzrokovane krivičnim

Ako parnični sud utvrdi postojanje određenog krivičnog djela za koje je izostalo vođenje krivičnog postupka, bilo iz kog razloga, zastarjelost naknade štete treba cjeniti u smislu čl. 377. ZOO, a pod pojmom „odgovorno lice“ podrazumjeva se kako počinitelj krivičnog djela, tako i lice koje odgovara za štetu koja je učinjena krivičnim djelom mada sam nije učinitelj tog djela.

Tvrđenje tužitelja o prouzrokovanju štete krivičnim djelom nisu sagledavane sa stanovišta ocjene o postojanju okolnosti u smislu procesnih smetnji uslijed kojih se nije mogao provesti krivični postupak, a zbog kojih bi parnični sud bio ovlašten na izuzetno postupanje radi ocjene zastare potraživanja i kao prethodno pitanje ispitivati i utvrđivati je li šteta uzrokovana krivičnim djelom, pa je ostvarena i nepravilna primjena čl. 377. ZOO. djelom primjenila posebna pravila o zastarjelosti zahtjeva za naknadu štete prema odredbi iz čl. 377. ZOO.

Osnovano revident navodi da je ukazivao da je šteta počinjena krivičnim djelom zbog nezakonitog i nehumanog postupanja pripadnika policije u periodu trajanja zarobljenništva (dakle, iznijeta okolnost o uzrokovanju štete od više izvršilaca), da je suprotno Ženevskoj konvenciji I-IV o zaštiti žrtava rata iz 1949. godine kao i Dopunskim protokolima I-II iz 1977.godine i da je počinjeno krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava za koje krivično gonjenje nema zastarjelosti (čl.100. preuzetog KZ), pa time ni traženje naknade štete. U vezi sa tim navodima, može se ukazati na pravni stav Ustavnog suda BiH u odluci AP-289/03 od 19.11.2004.godine iskazan u pogledu zastarjelosti zahtjeva za naknadu štete kad nema krivične presude, a šteta je uzrokovana krivičnim djelom, jer u toj odluci (tč.29.), između ostalog stoji, da je „prednik apelanata kao civil zatvoren u logor za vrijeme rata i ubijen i da se tu radi o izvršenju nekog od djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava što je notorno“, a u tč. 38. da zastarjelost za ta krivična djela ne može nastati pa da ne može nastupiti niti zastarjelost potraživanja naknade

štete i da u takvoj situaciji „...ne postojanje pravosnažne osuđujuće presude donesene u krivičnom postupku ne znači da šteta nije nastala izvršenjem krivičnog djela“.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 001956 11 Rev od 15.11.2011. godine)

44.

Član 394. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU KADA OBAVEZA TUŽENOG GLASI ISKLJUČIVO NA DOMAĆU VALUTU, BEZ UGOVARANJA VALUTNE KLAUZULE, NEMA ZAKONSKOG OSNOVA ZA SVOĐENJE POTRAŽIVANJA TUŽITELJA NA DEVIZNU PROTIVRIJEDNOST OBAVEZE.

Iz obrazloženja:

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 041794 11 Rev od 14.06.2012. godine).

OBLIGACIONO PRAVO – PROUZROKOVANJE ŠTETE

45.

Član 154. stav 2. i član 173. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

GRAD MOSTAR, KOJI JE BIO UKLJUČEN U ORGANIZOVANI POVRATAK MJEŠTANA NA PODRUČJU PODVELEŽJA, POZIVAJUĆI ISTE PUTE M SREDSTAVA JAVNOG INFORMISANJA DA SE SLOBODNO VRATE SVOJIM KUĆAMA JER JE PODRUČJE BEZBJEDNO, ODGOVORAN JE ZA ŠTETU KOJU POVRATNIK PRETRPI USLIJED EKSPLOZIJE MINE, JER JE PREUZIMAJUĆI KONTROLU NAD TIM PODRUČJEM BIO DUŽAN PREDUZETI NEOPHODNE MJERE RADI ZAŠTITE I OSIGURANJA POVRATKA NA PODRUČJE PODVELEŽJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 000657 11 Rev od 05.04.2012. godine)

46.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 1. i član 2. Zakona o utvrđivanju ratne štete

NEMATERIJALNA ŠTETA PROUZROKOVANA ZA VRIJEME RATA PROTIVZAKONITIM ODVOĐENJEM CIVILA U LOGORE ILI NJIHOVIM DRUGIM

PROTIVZAKONITIM ZATVARANJEM NE MOŽE SE SMATRATI RATNOM ŠTETOM.

Iz obrazloženja:

Osim naprijed iznesenog, za pitanje stvarne legitimacije, bitno je istaći da se predmetna šteta ne bi mogla definisati ratnom štetom, bez obzira što je počinjena u vrijeme ratnog stanja. Pravna doktrina, pri definisanju pojma ratne štete odlučujućom okolnošću smatra prirodu štetne radnje kojom je ova šteta prouzročena i za ocjenu istog to je odlučno, jer Zakon o utvrđivanju ratne štete¹ iako u čl. 2. sadrži pojmovno određenje ratne štete, kako mu sam naziv govori imao je isključivo pravno politički cilj propisati i procijeniti cjelokupnu ratnu štetu, pa je stoga i pojam ratne štete potpuno prilagođen tom cilju. To dakle, nije pojam ratne štete kako se on definiše po međunarodnom pravu nego poseban pojam „u smislu ove uredbe“ - čl. 2. (prvobitno donesen kao uredba).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 001956 11 Rev od 15.11.2011. godine)

47.

Član 154. i član 200. Zakona o obligacionim odnosima

S OBZIROM DA NISU DONESENI POSEBNI PROPISI KOJIMA BI DRŽAVA BIH ILI NJEN ENTITET FEDERACIJA BIH, NA NAČELIMA DRUŠTVENE SOLIDARNOSTI, RAVNOMJERNOG SNOŠENJA JAVNOG TERETA TE PRAVIČNOG I BRZOG OBEŠTEĆENJA, REGULISALA PITANJE OBEŠTEĆENJA GRAĐANA ZA ŠTETE IZ RATNOG PERIODA, TO SE U POSTUPCIMA ZA NAKNADU TAKVE NEMATERIJALNE ŠTETE IMAJU PRIMJENITI OPĆA PRAVILA ODŠTETNOG PRAVA SADRŽANA U ODREDBAMA ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA. TA ŠTETA DOSUĐUJE SE, U PRAVILU, U JEDNSTVENOM IZNOSU PRAVIČNE NAKNADE, A PRI ODMJERAVANJU NJENE VISINE IMAJU SE PRIMJENITI KRITERIJI PROPISANI ODREDBOM ČLANA 200. ZOO.

Iz obrazloženja:

Država ima pozitivnu obavezu da svakome ko je žrtva hapšenja i pritvora plati naknadu i ta je obaveza apsolutna, a to pravo zavisi isključivo o utvrđenju da li je riječ o nezakonitosti lišavanja slobode.

Valja pomenuti, da država BiH, a ni tuženi entitet – Federacija BiH, nije na ideji solidarnosti utvrdila i donijela posebne propise o naknadi štete iz vremena ratnog perioda kojima se ustanovljava odšteta na načelima društvene solidarnosti ravnomyernog snošenja javnog tereta te pravičnog i brzog obeštećenja neovisno o tome da li je štetnik utvrđen,

krivično gonjen ili oглаšen krivim, te da oštećeni ima pravo na naknadu one štete koja je posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja.

Međutim, posljedice nedostatka propisa koje treba da donese zakonodavna vlast, a pogotovo kada zakon utvrđuje određeno pravo, ne mogu snositi građani, a kako je to

izrazio Ustavni sud BiH u više svojih odluka (AP-3223/06 od 17.03.2009.godine, AP-2587/05 od 23.05.2007. godine).

Kod takve situacije, u nedostatku zakonske regulative o visini obeštećenja za štetu kao što je predmetna, sudovima jedino ostaje primjena čl. 200. ZOO, ako utvrde da okolnosti slučaja opravdavaju dosudu pravične naknade. U tom smislu, Ustavni sud BiH izražava pravni stav u odluci AP-3223/06 (tč.32.).

Duševni bolovi zbog neosnovanog lišenja slobode predstavljaju jedinstven vid štete koji obuhvata štetne posljedice nematerijalne štete vezane za ličnost oštećenog proistekle zbog nezakonitog lišenja slobode (zatvaranjem i torturom u logoru). Za ovu štetu dosuđuje se jedan iznos naknade pri čijem odmjeraivanju pravičnog iznosa sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja i kriterije sadržane kako u st. 1. čl. 200. ZOO tako i kriterije sadržane u st.2., a koji se tiču značaja povrijeđenog dobra i cilja kome služi ta naknada, kao i toga da se njome ne pogoduje težanjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 001956 11 Rev od 15.11.2011. godine)

48.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 308. Zakona o državnoj upravi

NEMATERIJALNU ŠTETU KOJU JE GRAĐANINU PROTIVZAKONITIM ODVOĐENJEM U LOGORE ILI DRUGIM PROTIVZAKONITIM ZATVARANJEM U TOKU RATNOG PERIODA, NA PODRUČJU FEDERACIJE BIH POD KONTROLOM HVO ILI ARMIJE BIH, PROUZROKOVAO PRIPADNIK ORUŽANIH SNAGA, DUŽNA JE NAKNADITI FEDERACIJA BIH, OSIM AKO DOKAŽE DA JE U DATIM OKOLNOSTIMA PRIPADNIK ORUŽANIH SNAGA POSTUPAO ONAKO KAKO JE TREBALO.

Iz obrazloženja:

Pomenuti entitet je tvorevina međunarodnih ugovora: Okvirnog sporazuma o Federaciji u BiH (Vašington, 01.03.1994.g.) s obzirom da je u čl. I pod naslovom „osnivanje“ između ostalog navedeno (st.3.) da Bošnjaci i Hrvati i građani Republike Bosne i Hercegovine „pretvaraju unutrašnje ustrojstvo područja s većinskim bošnjačkim i hrvatskim narodom u Republici Bosni i Hercegovini u Federaciju“, čl.II regulisana je podjela odgovornosti, čl.III ustrojstvo vlasti; a Sporazumom o oživotvorenju Federacije Bosne i Hercegovine (Dejton, 10.11.1995.g.) u općim načelima između ostalog navedeno je (čl. I st.1.) da je Federacija jedna od dva sastavna entiteta Bosne i Hercegovine, (st.3.) da “ne umanjujući kontinuirani suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, Vlada

Republike mora prenijeti funkcije na Vladu Federacije u skladu s Ustavom Federacije”, (st.5.) “postojeće civilne vlasti i njihovi organi u dijelovima Federacije pod kontrolom HVO-a moraju prenijeti sve svoje funkcije na organe Federacije i biti raspušteni”, čl.II.A pod naslovom “prijenos odgovornosti na Federaciju” u tč. 5. stoji da u odgovornosti Vlade Federacije i drugih sastavnih institucija Federacije uključuje, između ostalog „odbranu...“, dok u tč. 6. navedena je taksativna lista nadležnosti funkcija u odgovornosti Vlade Republike Bosne i Hercegovine.

U vrijeme nastanka predmetne štete na pravnoj snazi je Zakon o državnoj upravi, koji se primjenjivao i na području pod kontrolom HVO u smislu Uredbe o primjeni Zakona o državnoj upravi na području HZ HB za vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti. Taj zakon je opći propis koji uređuje odgovornost društveno političke zajednice za štetu koju u radu ili u vezi sa radom uzrokuju osobe u njezinoj službi. Odredba čl. 308. tog zakona izravno se primjenjuje kad se prosuđuje postoji li odgovornost za nepravilan ili nezakonit rad policije, jer je riječ o organu, odnosno tijelu državne uprave. Tom odredbom je propisano da štetu koju radnik organa uprave prouzrokuje građaninu svojim nezakonitim ili nepravilnim radom u vršenju poslova i zadataka nadoknadit će društveno politička zajednica, u ovom slučaju, entitet Federacija BiH na koju je izvršen prijenos funkcija organa državne uprave pod kontrolom HVO u oblasti policije (odbrane) i s tim u vezi prijenos odgovornosti, pa imajući u vidu da je policija u ratu (sa vojskom) ulazila u sastav oružanih snaga, to valja sagledati propise iz odbrane budući da regulišu oružane snage.

Temeljem Ustava Federacije BiH donijet je Zakon o odbrani Federacije BiH (stupio na pravnu snagu 22.08.1996.g.) kojim su institucije i administrativni aranžmani u oblasti odbrane u područjima Federacije pod kontrolom HVO prešli na institucije Federacije BiH. Odredbom iz čl. 37. tog zakona je određeno da oružane snage Federacije sastoje se od jedinica Armije BiH i HVO; a u okviru reforme odbrane 2005. godine temeljem „dodatne nadležnosti“ - čl.III.5.a) Ustava Bosne i Hercegovine, donijet je Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine (stupio na pravnu snagu 28.12.2005.g.) u kojem je navedeno (čl.2.st.2.) da oružane snage se sastoje od „tri pješadijska puka koji su organizacije odgovorne za vojno naslijeđe i identitet jedinica i naroda iz kojih potiču“ (Armija RBiH, HVO i Vojske RS), dok čl. 72. st. 2. pod naslovom „prijenos drugih prava i obaveza“ je propisano da „entitetske vlade i dalje su odgovorne za dugove, zaduženja i ostale obaveze entitetskih ministarstava odbrane nastalih do 01.01.2006. godine“;

Osnovom pravnog kontinuiteta države Bosne i Hercegovine sa unutrašnjom strukturom modificiranom Ustavom BiH kao pravne slijednice Republike BiH sa stanovišta pravila o slijedništvu slijedila bi i pasivna legitimacija na njejoj strani, međutim imajući u vidu izričito određenje iz naprijed citirane zakonske odredbe, prema kojoj su entitetske vlade i dalje odgovorne za obaveze entitetskih ministarstava odbrane nastalih do 01.01.2006. godine te okolnost da predmetna šteta je uzrokovana tokom 1993.godine djelovanjem pripadnika policije pod kontrolom HVO, to valja zaključiti da je tužena Federacija BiH pasivno legitimisana. Ovo, s obzirom na kontekste domena dogovorenih prijenosa odgovornosti na Vladu Federacije međunarodnim ugovorima i ustavom te pravilo prema kojem je teško održiva koncepcija o preuzimanju prava uz istovremeno nepreuzimanje obaveza. Takođe, imajući u vidu da entitetsko ministarstvo odbrane kao

tijelo državne uprave ne može biti stranka u postupku već pravno lice, dakle ovdje tuženi entitet.

Osnovom iznesenog, po mišljenju ovog suda, nematerijalnu štetu koju je građaninu neosnovanim lišenjem slobode - zatvaranjem i torturom u logoru u toku ratnog perioda na području Federacije BiH pod kontrolom HVO-a učinio pripadnik oružanih snaga (vojnici ili policijac) nezakonitim ili nepravilnim radom u vršenju te službe ili u vezi sa tom službom nadoknađuje Federacija BiH, osim ako dokaže da je policija ili vojna osoba u danim okolnostima postupala onako kako je trebalo. Ovakvo pravno shvaćanje izraženo je u zaključku sa sjednice Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH od 24.10.2011. godine.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 001956 11 Rev od 15.11.2011. godine)

49.

Član 170. Zakona o obligacionim odnosima

ODGOVORNOST ZDRAVSTVENE USTANOVE ZA ŠTETU PROUZROKOVANU MEDICINSKOM INTERVENCIJOM JE SUBJEKTIVNE A NE OBJEKTIVNE PRIRODE

Iz obrazloženja:

Lice koje se podvrgava medicinskoj intervenciji snosi rizik od objektivnih posljedica te intervencije. Svaki nepovoljni ishod bolesti i liječenja ne dovodi automatski do građansko-pravne odgovornosti, jer je medicinska djelatnost nezamisliva bez rizika štete.

Odgovornost zdravstvene organizacije je subjektivne, a ne objektivne prirode. Stoga ona odgovara za štetu prouzrokovanu pacijentu ako njeni ljekari i drugo medicinsko osoblje nisu

postupali u skladu sa pravilima medicinske nauke i sa odgovarajućom pažnjom, odnosno odgovaraju za one posljedice intervencije koje nastanu uslijed nestručnog, nepažljivog ili nepropisnog rada njenih radnika.

Ljekar je dužan da postupa prema pravilima struke, da primjenjuje stručna znanja i opšte priznata medicinska dostignuća i samo postupajući na suprotan način on čini ljekarsku grešku.

Konkretna ljekarska greška mora biti uslov bez koga šteta ne bi nastala, tako da tužilac treba da dokaže da je šteta nastala upravo zbog ljekarske greške.

Ocjenom izvedenih dokaza nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da između postupanja ljekara tuženog i predmetne štete ne postoji uzročna veza, odnosno da u konkretnom slučaju od strane ljekara K.dr.V. nije došlo do zanemarivanja dijagnostičkih i terapijskih pravila, za koji zaključak su kroz obrazloženje svojih odluka nižestepeni sudovi dali potpune i pravilne razloge koje u svemu prihvata i ovaj revizijski sud.

Revident ni u svojoj reviziji ne navodi koja su to pravila struke i nauke koja je u konkretnom slučaju trebalo primjeniti, a od kojih je postupajući ljekar odstupio, dok iz nalaza vještaka medicinske struke proizilazi da je postupajući ljekar sve preduzete radnje obavio u skladu sa pravilima medicinske nauke i struke i sa potrebnom pažnjom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 091661 11 Rev od 21.05.2012. godine).

50.

Član 172. Zakona o obligacionim odnosima

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA PRILIKOM RAZMATRANJA PITANJA ODGOVORNOSTI DRŽAVE ZA RAD NJEZINIH SUDSKIH TIJELA NE NAVODI KRIVICU KAO POSEBNU PRETPOSTAVKU ODGOVORNOSTI, ALI JE KRIVICA IPAK JEDAN OD FAKTORA KOJI SE UZIMA U OBZIR PRI PROCJENI DA LI JE SUDSKA VLAST OČITO I TEŠKO PREKORAČILA GRANICE SVOJE DISKRECIJE, ODNOSNO DA LI JE „POVREDA DOVOLJNO OZBILJNA“.

Iz obrazloženja:

Kao što je već navedeno, u jednom dijelu pravne teorije iznesen je stav da ne bi trebalo potpuno isključiti odštetnu odgovornost pravnog lica za pogrešnu primjenu materijalnog prava od strane sudije, pri čemu bi je trebalo svesti samo na neke izuzetne slučajeve nepravilnog ili nezakonitog rada sudije prilikom primjene materijalnog prava. Pogrešna primjena materijalnog prava mogla bi, tako, biti nezakonit i nepravilan rad ako sudija tumači i primjenjuje propise tako da se to protivi najosnovnijem pravnom shvaćanju i razumjevanju zakona. Odlučujuće bi, u tom slučaju, moglo biti i pitanje je li sudska praksa u sličnim slučajevima ustaljena i da li je u konkretnom slučaju bilo opravdanih razloga da se odstupi od takve prakse, odnosno da li je riječ o propisu koji je jasno određen i da li je u judikaturi i doktrini isključena svaka dilema o njegovu značenju ili je riječ o nerazumljivom propisu ili eventualno o pravnoj praznini.

Imajući u vidu sve utvrđene okolnosti slučaja ovaj sud ocjenjuje da nema osnova za zaključak da se u konkretnom slučaju radi o teškom kršenju sudijske dužnosti pri interpretaciji pravnih pravila. Pri tome ovaj revizijski sud ima u vidu da iz činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda, iznesenih na strani pet do devet prvostepene presude, jasno proizilazi da je izvršni sud, počev od pokretanja izvršnog postupka pa do donošenja rješenja o njegovom obustavljanju, kontinuirano provodio zakonom propisane izvršne radnje te da nema osnova za zaključak o nesavjesnom postupanju uređujućeg izvršnog sudije koje bi pružalo osnov za zasnivanje odštetne odgovornosti zbog nezakonitog ili nepravilnog rada suda.

Ovaj revizijski sud ocjenjuje da se u konkretnom slučaju ne radi o nezakonitom ili nepravilnom radu suda, kao osnovu za odštetnu odgovornost pravnog lica, ni sa stanovišta sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, koji je u pogledu odgovornosti za štetu uslijed rada zakonodavnih, sudskih i izvršnih vlasti postavio slijedeće uslove: a) da se radi

o kršenju pravnog pravila koje pojedincu dodjeljuje subjektivno pravo; b) da postoji uzročna veza između povrede i štete koju je pretrpio pojedinac i c) da je povreda dovoljno ozbiljna. Prvi slučaj odgovornosti države za rad njezinih sudskih tijela predstavlja predmet K., u kome se Sud, donoseći odluku, izjasnio o tome koje činjenice treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja „ozbiljnosti povrede“. Te činjenice su prije svega: jasnoća i preciznost prekršenog pravila; mjera diskrecijske slobode koja je ostavljena nadležnim tijelima; da li se radi o namjernom kršenju pravila; da li se radi o ispričivoj ili neispričivoj grešci u pravu; da li se radi o očitom kršenju postojeće sudske prakse. Evropski sud, dakle, ne pominje krivicu kao posebnu pretpostavku odgovornosti, ali je krivica ipak jedan od faktora koji se uzima u obzir pri procjeni da li je sudska vlast očito i teško prekoračila granice svoje diskrecije, odnosno, je li „povreda dovoljno ozbiljna“. Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, za koje je ovaj revizijski sud vezan, nema osnova ni za zaključak da je u konkretnom slučaju ostvaren sadržaj pravnog standarda „dovoljno ozbiljna povreda“, kako je taj standard kreiran u praksi Evropskog suda za ljudska prava.

Pogrešna primjena prava ili neadekvatna ocjena dokaza, pod uslovom savjesnog obavljanja sudijske dužnosti, u pravilu se može i treba sankcionisati jedino podnošenjem pravnih lijekova, a ne podnošenjem tužbi za naknadu štete.

Stoga su nižestepeni sudovi pravilno cijenili i okolnost da revidentica protiv spornih odluka suda i upravnog organa nije ulagala pravna sredstva, pa se stoga i ne može uzeti u obzir ona eventualna šteta koju je oštećeni mogao otkloniti da je postupao sa dužnom pažnjom koja se od njega očekuje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 013093 10 Rev od 26.04.2012. godine)

51.

Član 173. član 174. i član 177. Zakona o obligacionim odnosima

Član 74. Zakona o rudarstvu

POSTOJI ISKLJUČIVA ODŠTETNA ODGOVORNOST RUDARSKJE ORGANIZACIJE U SLUČAJU KADA JE OŠTEĆENI OTPOČEO GRADNJU SVOGA STAMBENOG OBJEKTA PRIJE NEGO ŠTO JE SPORNO PODRUČJE PROGlašENO RUDNIM POLJEM, A RUDARSKJA ORGANIZACIJA GA NI NAKNADNO NIJE UPOZORILA DA GRADI NA EKSPLOATACIONOM RUDNOM POLJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 054938 11 Rev od 26.07.2012. godine)

52.

Član 178. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

U SAOBRAĆAJNOJ NEZGODI SUDJELUJE SVAKO VOZILO KOJE JE DOPRINIJELO RAZVOJU SITUACIJE KOJA JE DOVELA DO NEZGODE.

KADA JE ŠTETA NA VOZILU TUŽITELJA PROUZROKOVANA SKRIVLJENIM POSTUPANJEM IMALACA DVA RAZLIČITA MOTORNA VOZILA, TADA TUŽITELJU NE PRIPADA PRAVO NA POTPUNU NAKNADU ŠTETE SAMO OD JEDNOG IMAOCA VOZILA, VEĆ SAMO U DIJELU U KOJEM JE ON DOPRINIJE PROUZROKOVANOJ ŠTETI.

Iz obrazloženja:

U toku postupka nižestepeni sudovi su utvrdili da je dana 13.10.1999. godine na magistralnoj cesti N. G-P. došlo do saobraćajne nezgode u kojoj su učestvovala tri vozila i to: traktor IMT reg. oznake P. – 2481 sa prikolicom bez reg. oznaka i signalnih uređaja, putnički automobil Opel Astra, reg br. LJ – F6-157 i teretno vozilo MAN-361 reg. br. ZG-8759-J sa priklučnim vozilom ZG-209-PG u vlasništvu tužitelja. Traktor se kretao uz desnu ivicu kolovoza u pravcu svog kretanja, dok mu je u susret dolazilo teretno vozilo MAN sa upaljenim svjetlima pošto je bila noć. Iza traktora brzinom od 107 km/h kretao se putnički automobil Opel Astra; vozač tog vozila nije primijetio neosvjetljeni traktor, pa ga je sustigao, udario u lijevu gumu traktorske prikolice, a zatim zbog tog ekscentričnog udara, došlo je do otkidanja zadnjeg trapa prikolice i rotacije, nakon čega dolazi do intenzivnog kočenja putničkog automobila i prelaska na lijevu kolovoznu traku gdje dalje dolazi do čeonog kontakta putničkog i teretnog vozila (direktnog sudara), a zbog potrošene kinetičke energije putničkog vozila, teretno vozilo u pravcu svog kretanja gura putničko vozilo u dužini od oko 11 m, nakon čega dolazi do zaustavljanja vozila. „Opel Astra“ bilo je osigurano po polici osiguranja kod „T.-Z.S.“ Lj. po polici osiguranja broj: 09-964337, a koje je kod Nacionalnog biroa BiH osigurano i u sistemu zelene karte. Prema nalazu sudskog vještaka saobraćajne struke osnovni uzrok nastanka nezgode je nepostojanje signalizacije na zadnjoj strani traktora, a da bi nezgoda bila izbjegnuta, putničko vozilo „Opel Astra“ trebalo se kretati brzinom manjom od 55 km/sat. Visina materijalne štete na teretnom vozilu MAN obračunata je u iznosu od 15.114,00 KM, a troškovi transporta tog havarisanog vozila sa prikolicom (jer nije bilo u voznom stanju) čine iznos od 1.320,00 KM. U radnjama vozača teretnog vozila nije bilo doprinosa nastanku nezgode.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu uzimajući u obzir da su vozač traktora i vozilo „Opel Astra“ za ovaj udes odgovorni u omjeru po 50%. Pri tome je prvostepeni sud shvatanja da tužitelju ne pripada pravo na potpunu naknadu štete samo od vozača putničkog motornog vozila, već da mu pripada pravo na naknadu u omjeru koji odgovara prouzrokovanoj šteti od strane vozača motornog vozila „Opel Astra“. Suprotno shvatanju prvostepenog suda, drugostepeni sud je tužbenom zahtjevu udovoljio u cijelosti, uz obrazloženje da je u konkretnoj situaciji valjalo primjeniti odredbu čl. 206. st. 1. ZOO, prema kojoj za štetu koju je zajedno uzrokovalo više osoba svi sudionici odgovaraju solidarno, pa budući da iz činjeničnog stanja proizilazi da su predmetnu štetu prouzrokovali vozači putničkog vozila „Opel Astra“ i vozač traktora sa prikolicom, to za predmetnu štetu solidarno odgovaraju imaooci navedena dva vozila. Pri tome se drugostepeni sud poziva na član 414. ZOO, prema kojem svaki dužnik solidarne obaveze odgovara povjeriocu za cijelu obavezu, a povjerilac može zahtijevati njeno ispunjenje od svakog solidarnog dužnika sve dok ta obaveza ne bude potpuno ispunjena.

Ovaj sud prihvata pravno stanovište prvostepenog suda, jer se predmetna šteta ima raspraviti sa stanovišta primjene čl. 178. st. 2. ZOO.

Naime, prema odredbi čl. 178. st. 2. ZOO propisano je da ako postoji obostrana krivica, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpili srazmjerno stepenu svoje krivice. Smisao navedene zakonske odredbe valja shvatiti tako da se radi o slučajevima saobraćajnih nezgoda u kojima je učestvovalo najmanje dva ili više motornih vozila u pokretu, a što proizilazi i iz samog naslova iznad čl. 178. ZOO, koji nosi naziv: „Odgovornost u slučaju udesa izazvanog motornim vozilima u pokretu“. Dakle, zakonodavac dozvoljava

mogućnost da se odgovornost za štetu od motornih vozila podijeli između imaoaca motornih vozila i oštećenog srazmjerno njihovom doprinosu nastanku saobraćajne nezgode. U suprotnom, ako je šteta nastupila samo od djelovanja jednog motornog vozila, uz uslov da njegovo štetno djelovanje nije u uzročnoj vezi sa djelovanjem nekog drugog motornog vozila, neće se raditi o ovom slučaju odštetne odgovornosti, niti će se isti prosuđivati po pravilima koja su sadržana u čl. 178. st. 2. ZOO. Stoga je neutemeljen pravni zaključak drugostepenog suda da u predmetnom slučaju treba primijeniti odredbe koje se odnose na solidarnu odgovornost.

Predmetna šteta na vozilu tužitelja posljedica je povezane uzročne veze (jedinostvenog kauzalnog neksusa) štetnih radnji nastalih između motornog vozila „Opel Astra“ (osiguranika tuženog) i traktora sa prikolicom. Dakle, u okolnostima predmetnog slučaja, kada je utvrđeno da je do štete na vozilu tužitelja došlo skrivljenim postupanjem navedena dva vozila (vozač traktora je vozio bez signalizacije na prikolici, a osiguranik tuženog je vozio nepropisnom brzinom od 107 km/h i nakon udara u prikolicu traktora skrenuo na lijevu strana kolovoza kojom prilikom se sudario sa vozilom tužitelja), krivica jednog imaoaca motornog vozila ne isključuje odgovornost drugog sudionika u udesu, pa je prvostepeni sud primjenom čl. 178. st. 2. ZOO, izveo valjan pravni zaključak da tužitelju ne pripada pravo na potpunu naknadu štete samo od vozača putničkog motornog vozila („Opel Astra“), već samo u dijelu u kojem je on doprinio prouzrokovanoj šteti. Pri tome je prvostepeni sud pravilno ocijenio nalaz sudskog vještaka saobraćajne struke i ustanovio da je doprinos tuženog predmetnoj šteti u procentu 50%.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 022929 11 Rev od 22.05.2012. godine)

53.

Član 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

POSTOJI DOPRINOS OŠTEĆENOG ZA NASTALU ŠTETU U SITUACIJI KADA JE ON, U ŽIVOTNOJ DOBI OD SEDAM GODINA I BEZ NADZORA RODITELJA ILI ODRASLE OSOBE, IZNENADA ISTRČAO IZA NATOVARENIH ZAPREŽNIH KOLA NA KOLOVOZ, NAKON ČEGA GA JE UDARILO PUTNIČKO MOTORNO VOZILO OSIGURANIKA TUŽENOG.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 013587 11 Rev od 12.07.2012. godine)

54.

Član 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OŠTEĆENI JE DUŽAN DA NASTOJI SMANJITI ŠTETU, ALI SE NE MOŽE ZAHTIJEVATI DA NJEGOV ANGAŽMAN U TOM PRAVCU NOVČANO, FIZIČKI ILI PSIHIČKI PRELAZI RAZUMNU MJERU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 192. ZOO je propisano da oštećenik koji je doprinio da šteta nastane ili bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmjerno smanjenu naknadu (st.1). Kad je nemoguće utvrditi koji dio potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja (st.2).

Osnovano prvotuzitelj navodi da je pobijana presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Oba nižestepena suda prihvataju nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke i procjenu vrijednosti objekta prije požara u iznosu od 20.446,00 KM, da je utvrđena vrijednost amortizacije objekta 39%, da je odmah nakon požara objekat djelimično oštećen, te da je do totalne štete kada je objekat srušen došlo kasnije, a da totalna šteta ne bi nastupila da je prvotuzitelj izvršio sanaciju objekta ulaganjem iznosa od 4.829,00 KM.

Osnovno načelo naknade štete prema kojem se naknadom štete imovina oštećene osobe treba dovesti u stanje kako je bilo prije uzrokovane štete, nikako ne uklanja obavezu oštećenog da sam nastoji smanjiti štetu.

Drugo je, međutim, pitanje kako se, koliko i u kojem smislu trebao angažovati oštećeni da sa svojom aktivnošću smanji štetu i olakša položaj štetnika. Angažman koji bi se u tom smislu realno mogao očekivati i zahtjevati od oštećenog ne bi smio novčano, fizički i psihički, imajući u vidu sve okolnosti slučaja, prelaziti razumnu mjeru.

Iz sadržaja spisa predmeta (iskaza svjedoka Š.K. i H.Š.), poizilazi da je tuženi odmah nakon požara bio upoznat sa nastankom štete, tako da se dužnosti prvotuzitelja, kao oštećenog, da nastoji smanjiti štetu ne može pridati veći značaj u odnosu na dužnost štetnika da otkloni štetu, odnosno da u konkretnom slučaju izvrši sanaciju objekta u kom slučaju totalna šteta ne bi ni nastala. Svojim pravnim stavom drugostepeni sud je nepravilno dužnost oštećenog da nastoji smanjiti štetu poistovjetio sa njegovom obavezom da vlastitim sredstvima odmah sanira štetu.

Ovo tim prije što tuženi tokom postupka nije ni dokazao da je tužitelj, imajući u vidu sve okolnosti slučaja, znao za mogući nastanak totalne štete i da je mogao izvršiti spornu sanaciju.

Stoga je, i po ocjeni ovog suda, pravilan stav prvostepenog suda kada prihvata razloge prvotuzitelja kao oštećenog da nije bio u realnoj mogućnosti da nakon požara pristupi sanaciji objekta, o čemu drugostepeni sud, polazeći od nepravilne primjene odredbe člana 192. ZOO, donosi suprotan i pogrešan zaključak.

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000815 10 Rev od 06.12.2011. godine

55.

Član 195. Zakona o obligacionim odnosima

Član 16. tačka 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti

Član 3. stav 2., član 9. i član 10. Zakona o zdravstvenom osiguranju

UKOLIKO TUŽILAC, KAO OSIGURANIK, NE ISKORISTI PRAVO NA LIJEČENJE U DOMAĆOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI, VEĆ SAMOINCIJATIVNO OBAVI LIJEČENJE U STRANOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI, U KOJOJ I SNOSI TROŠKOVE LIJEČENJA, NEMA PRAVO ZAHTIJEVATI REGRES ISPLAĆENOG IZNOSA OD TUŽENOG.

Iz obrazloženja:

Neosnovani su i prigovori revidenta kojim pobija odluku o odbijanju tužbenog zahtjeva za naknadu materijalne štete, koja se ogleda u troškovima liječenja po izboru tužitelja u S.T. po računu broj 2120, koji glasi na iznos od 2.189,00 kuna i troškovima za pružene usluge u stomatološkoj ordinaciji dr. K. u iznosu od 420,00 KM.

Troškovi liječenja su materijalna novčana šteta koja, kao stvarna šteta, predstavlja umanjeње imovine oštećenog i nastaje kada je oštećeni imao izdatak kojeg inače, da nije bilo štete, ne bi imao.

Prema članu 16. tačka 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti liječenje i rehabilitacija spada u mjere zdravstvene zaštite, a shodno odredbi člana 3. stav 3. istog zakona građanin ima pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu s odredbama tog zakona i Zakona o zdravstvenom osiguranju. Obavezno zdravstveno osiguranje, prema odredbi člana 3. stav 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju odnosi se na osiguranike, odnosno sva lica iz stava 1. tog člana (lica u radnom odnosu i druga lica koja vrše određene djelatnosti ili imaju određeno svojstvo, a obuhvaćena su tim zakonom).

U ovom postupku tužitelj nije, shodno odredbi člana 7. i 123. ZPP-a dokazao da li je, kao zdravstveno osigurana osoba, ostvarila u odnosu na troškove liječenja koje potražuje svoja prava koja mu kao osiguraniku pripadaju.

Naime, oštećena osoba dužna je smanjiti štetu koristeći se kao osiguranik pravima koja joj kao osiguraniku pripadaju po osnovu zdravstvenog osiguranja. Nekorištenje pravom na naknadu troškova liječenja po osnovu zdravstvenog osiguranja ili propusti da se to pravo ostvari, po ocjeni ovog suda nemaju za posljedicu obavezu tuženog da naknadi tužitelju štetu koja je nastala propustom u ostvarivanju vlastitih prava po osnovu zdravstvenog osiguranja. Zbog toga je pravilno odbijen sa zahtjevom za naknadu onih izdataka koje nije ostvario kao osiguranik.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 001418 11 Rev od 29.05.2012. godine)

56.

Član 197. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

NENASLJEDIVO JE PRAVO NA RENTU ZBOG SMRTI BLISKOG LICA ILI USLJED POVREDE TIJELA ILI OŠTEĆENJA ZDRAVLJA, IZUZEV DOSPJELIH IZNOSA UTVRĐENIH PRAVOSNAŽNOM PRESUDOM ILI PISMENIM SPORAZUMOM.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio, a drugostepeni sud prihvatio kao pravilna ta utvrđenja iz kojih proizilazi da je suprug tužiteljice, F.P., kao suvozač u vozilu osiguranom kod tuženog zadobio teške tjelesne povrede u saobraćajnoj nesreći 29.07.1996.godine zbog kojih je bio na liječenju i bolovanju, da je bio zaposlen (automehaničar) u H.-N. d.d. Z., da je doprinio u štetnom događaju da šteta nastane 40%, da je ostvario pravo na invalidsku penziju od 09.12.1997.godine, da je ranijom tužbom (P-410/97) tražio naknadu štete zbog izgubljene zarade za period od povređivanja (29.07.1996) do 01.03.2001.godine, da je u povodu te parnice zaključen Sporazumom o vansudskom poravnanju kojim je dogovoren iznos štete od 5.844,00 EUR, da je po isplati tog iznosa od strane tuženog suprug tužiteljice povukao raniju tužbu, da je novom tužbom (predmetna) podnijetom 22.05.2003. godine, oštećeni tražio naknadu štete zbog izgubljene zarade kao razlike plaće za svaki mjesec počevši od marta 2001.godine do juna 2007.godine i ubuduće dok za to budu postojali zakonski uslovi u iznosu od po 1.577,86 kuna, da je oštećeni u toku postupka umro (18.01.2009.g.), a za vrijeme njegova života nije donijeta pravomoćna presuda po tom istaknutom zahtjevu, da je njegovom zakonskom nasljednicom proglašena tužiteljica, da je ona preuzela postupak i tužbenim zahtjevom tražila da joj tuženi isplati 48.714,22 KM na ime izgubljene zarade pok. F.P. za period od 01.03.2001-31.12.2008.godine, da je tuženi istaknuo prigovor o neprenosivosti prava na tužiteljicu na naknadu štete u vidu novčane rente, da je finansijskim vještačenjem utvrđeno da za utuženi period izgubljena zarada supruge tužiteljice čini novčani iznos naveden u izreci prvostepene presude (razlika između ostvarene njegove penzije i plaće koju bi ostvarivao da nije nastradao u saobraćajnoj nesreći).

Kod takvih činjeničnih utvrđenja, osnovano revident ukazuje, da je drugostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo (čl.197.st.2.ZOO) kada je ocjenio neosnovanim žalbene navode tuženog o neprenosivosti prava na tužiteljicu i potvrdio prvostepenu presudu kojom je prihvaćen tužbeni zahtjev tužiteljice kao zakonske nasljednice oštećenog Filipa Pašalića.

Naime, pravni prednik tužiteljice koji je stradao u saobraćajnoj nesreći i zbog posljedica povređivanja penzionisan, u smislu čl. 195. st. 2. ZOO imao je pravo kao oštećeni tražiti materijalnu štetu u vidu novčane rente zbog smanjene zarade, a visina iznosa se određuje u razlici penzije i plaće koju bi oštećeni ostvarivao do navršenih 40 godina penzijskog staža. Novčana renta sastoji se od dva dijela: prvo, izgubljene zarade do trenutka donošenja sudske presude (koja je u tom trenutku poznata) i drugog dijela štete, koja će nastupiti u budućnosti (određeni novčani iznos kao mjesečni obrok unaprijed).

Samo pravo na naknadu štete u obliku novčane rente se (čl.197.st.1.ZOO) ne može prenositi, jer ima karakter ličnog prava.

Oštećeni ranijom parnicom (P-410/97) tražio je naknadu štete zbog smanjene zarade, kao razlike plaće i bolovanja (za vrijeme dok je bio na bolovanju) i kao razliku plaće i invalidske penzije (ostvarene od 09.12.1997.g.) za svaki mjesec počevši od povređivanja (29.07.1996.g.) do 01.03.2003. godine, a ne i ubuduće kao određeni novčani mjesečni iznos. Ta parnica nije okončana pravomoćnom sudskom presudom već Sporazumom (05.12.2003.g.) kojim je to pitanje riješeno i dogovoreni iznos (5.844,00 EUR) štete odnosio se na izgubljene zarade za tačno određeno vrijeme, pa pravni stav i zaključak izražen u nižestepenim presudama da su u tom Sporazumu „iznosi naknade određeni, odnosno da su određivi“ su proizvoljni i po ocjeni ovog suda lišeni valjnog pravnog uporišta.

Ovo, jer iz sadržaja tog Sporazuma vidljivo je da je dogovorena isplata štete i to: za izgubljenu zaradu-rentu od 29.07.1996.godine do 01.03.2003. godine sa zakonskom zateznom kamatom u iznosu od 5.195,00 EUR, na ime troškova parničnog postupka u iznosu od 649,00 EUR, odnosno ukupno iznos od 5.844,00 EUR, da tim Sporazumom nije dogovoren fiksni mjesečni novčani iznos unaprijed (obrok) kao buduće pravo oštećenog, a obaveza tuženog koja traje u budućnosti (može biti izmjenjeno ili ukinuto-čl. 196. ZOO).

U vrijeme kad je oštećeni umro (18.01.2009.g.) nema određenog novčanog iznosa ni u sporazumu strana, a ni pravomoćnoj sudskoj odluci da bi se mogao kao dospjeli iznos naknade u smislu stava 2. člana 197. ZOO odnositi na utuženi period (01.03.2001-31.12.2008.g.), pa se stoga ne može prenijeti drugome ni na osnovu zakonskog nasljeđivanja (neutvrđeni iznos nije imovina oštećenog kao titulara tog prava).

Dakle, tužiteljica provedenim dokazima nije dokazala da su ostvarene pretpostavke koje nalaže odredba iz člana 197. stav 2. ZOO, a kojom je izričito određeno da je prenos dospjelih iznosa naknada moguć i to samo u slučaju da je (dospjeli) iznos naknade određen (a) pismenim sporazumom strana ili (b) pravomoćnom sudskom odlukom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 006450 11 Rev od 22.05.2012. godine)

57.

Član 201. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

TRAJNIJA ZAJEDNICA ŽIVOTA NIJE ZAKONSKA PRETPOSTAVKA ZA DOSUĐENJE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE RODITELJIMA ZA NJIHOVE DUŠEVNE BOLOVE ZBOG NAROČITO TEŠKOG INVALIDITETA NJIHOVOG SINA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 057263 11 Rev od 03.04.2012. godine)

58.

Član 437. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

SA GLAVNIM POTRAŽIVANJEM NA CESIONARA PRELAZE I SPOREDNA PRAVA, JER SE SMATRA DA SPOREDNA PRAVA U SVEMU DIJELE SUDBINU GLAVNOG POTRAŽIVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 081538 11 Rev od 17.07.2012. godine)

59.

Član 633 stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

PISMENA SAGLASNOST NARUČIOCA RADOVA NEOPHODNA JE KADA SAM IZVOĐAČ RADOVA ŽELI ODSUPITI OD PROJEKTA GRAĐENJA, ODNOSNO UGOVORENIH RADOVA. TAKVA SAGLASNOST, MEĐUTIM, NIJE NUŽNA PRETPOSTAVKA ZAHTIJEVA ZA POVEĆANJE CIJENE RADOVA ZA KOJE IZVOĐAČ TVRDI DA IH JE IZVEO NA ZAHTJEV NARUČIOCA I TIME ODSUPIO OD PROJEKTA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001267 10 Rev od 16.02.2012. godine) 68 0 Ps 002058 10 Rev od 16.02.2012. godine)

60.

Član 780. stav 3. i član 787. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

KOMITENT NIJE U PRAVNOM ODNOSU SA TREĆIM LICEM SA KOJIM JE KOMISIONAR ZAKLJUČIO UGOVOR ZA RAČUN KOMITENTA SVE DOK KOMISIONAR NE USTUPI KOMITENTU SVOJA POTRAŽIVANJA PREMA TREĆEM LICU.

TEK NAKON USTUPANJA POTRAŽIVANJA KOMITENT MOŽE ZAHTIJEVATI OD TREĆEG LICA ISPUNJENJE OBAVEZE IZ POSLA KOJEG JE SA OVIM ZAKLJUČIO KOMISIONAR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 059313 11 Rev od 18.09.2012. godine) 68 0 Ps 002058 10 Rev od 16.02.2012. godine)

61.

Član 1089. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

STRANKE MOGU VANSUDSKOM NAGODBOM UREDITI SVOJE PRAVNE ODNOSI DRUGAČIJE NEGO ŠTO SU ONI UREĐENI PRAVOMOĆNOM PRESUDOM.

Iz obrazloženja:

Pravno je neutemeljen stav revidenta da je predmetni vansudski sporazum apsolutno ništav jer je njime izvršena nedopuštena izmjena dispozitiva nepravomoćne sudske presude Općinskog suda u Tuzli broj P-88/05 od 09.12.2005. godine.

Vansudskom nagodbom zaključenom nakon donošenja prvostepene presude ne oduzima se egzistencija prvostepenoj presudi, već sud u izvršnom postupku mora respektovati činjenicu da su stranke svojim ugovorom, kao dopuštenom dispozitivnom radnjom, uredili svoje pravne odnose drugačije nego što su oni uređeni presudom (član 48. tačka 2. i tačka 8. Zakona o izvršnom postupku).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 057322 11 Rev od 23.02.2012. godine)

62.

Član 2., član 3. i član 16. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila

Član 89. stav 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu

SA POJMOVIM „PREBIVALIŠTE U FEDERACIJI BIH“ TREBA UPODOBITI I PRIVREMENO BORAVIŠTE KOJE JE EVIDENTIRANO KOD MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA BIH.

STOGA ŠTETU PROUZROKOVANU NEOSIGURANIM MOTORNIM VOZILOM DIPLOMATSKIH OZNAKA, KOJIM JE UPRAVLJALO LICE SA NOSTRIFICIRANIM STATUSOM DIPLOMATSKOG SLUŽBOVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI I PRIVREMENIM BORAVIŠTEM U FEDERACIJI BIH, DUŽAN JE NAKNADITI ZAŠTITNI FOND FEDERACIJE BIH.

Iz obrazloženja:

Osnovani su navodi tužitelja da pravni stav, da tuženi nije pasivno legitimisan, ne može se prihvatiti kao pravno utemeljen, a iz slijedećih razloga:

Revizijski sud polazi od toga, da situacija kada je smrt posljedica saobraćajne nezgode uzrokovane neosiguranim vozilom diplomatskih registarskih oznaka, nije pravno regulisana.

Dakle, riječ je o pravnoj praznini u odnosu na koju predstoji rješavanje da se analogno, odnosno na odgovarajući način primjeni odredba čl. 16. Zakona o osiguranju.

Ovo, jer osobe sa statusom diplomatskog službovanja u BiH - privremeno borave u BiH, a koji boravak evidentira se kod nadležnog ministarstva za vanjske poslove, a kako to i reguliše odredba iz čl. 89. st. 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, pa diplomatski predstavnici i nemaju prebivalište u državi prijemnici.

Vozila koja koristi osoba sa statusom diplomatskog službovanja u BiH podliježu registraciji i obavezi osiguranja - čl. 2. i 3. Zakona o osiguranju.

Naime, cilj zakonodavca kroz osnivanje institucije zaštitnog fonda entiteta je da pokrije štete koje pretrpe žrtve saobraćajnih nesreća na cjelom teritoriju BiH koja šteta je počinjena neosiguranim vozilom, a vozilo posjeduje lice sa prebivalištem u odnosnom entitetu.

Očito je da od ove obaveze ne mogu se izuzeti neosigurana vozila koja se kreću u BiH sa „CD tablicama“ pa budući da odredba čl. 16. Zakona o osiguranju, građansko pravnu odgovornost tuženog za neosigurana vozila određuje prema teritorijalnom principu entitetskog prebivališta lica koje to vozilo posjeduje, to za odštetu u slučaju smrti ili fizičke povrede izazvane kretanjem neosiguranog motornog vozila sa diplomatskim tablicama, a koje vozilo je u vlasništvu i posjedu diplomate pojam prebivališta u Federaciji BiH na odgovarajući način valja shvatiti i upodobiti privremenim boravištem koje je evidentirano kod Ministarstva vanjskih poslova BiH.

Shodno tome, ako u odnosu na osobu na koju se odnosi Bečka Konvencija o diplomatskim odnosima, Ministarstvo vanjskih poslova BiH je upisao njegovo privremeno boravište u mjestu na području Federaciji BiH, tada građansko pravnu odgovornost za odštetu u slučaju smrti ili fizičke povrede u odnosu na neosigurana vozila tih lica predstoji tuženom, jer u suprotnom šteta prouzrokovana neosiguranim vozilima diplomatskih oznaka (CD-tablica) ostala bi nepokrivena i žrtve saobraćajnih nesreća ne bi imale ostvarivo pravo na odštetu, a što nije smisao ni cilj pomenutog Zakona o osiguranju.

Po mišljenju ovog suda, neprivatljiva je uskrata prava na odštetu žrtvi saobraćajnih nesreća koja pripadaju od tuženog Zaštitnog fonda Federacije BiH prema kriteriju o uzrokovanju štete neosiguranim vozilom i prema teritorijalnom principu da vozilo posjeduje lice sa adresom u Federaciji BiH, pa sve kada je riječ o neosiguranim motornim vozilima lica sa nostrificiranim statusom diplomatskog službovanja u BiH i privremenim boravištem tih diplomatskih lica, a što je u predmetu slučaj.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000719 10 Rev od 08.12.2011. godine)

STAMBENO PRAVO

63.

Član 22. Zakona o stambenim odnosima

Član 46. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

ODREDBE ČLANA 46. ZAKONA O PRODAJI STANOVA NA KOJIMA POSTOJI STANARSKO PRAVO NE SUSPENDUJU PRIMJENU ODREDBI ČLANA 22. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Prijedlog za određivanje nosioca stanarskog prava, koji je podnesen prvostepenom sudu 30.05.2005. godine, se zasniva na činjeničnim tvrdnjama da su predlagač i protivnica predlagača članovi porodičnog domaćinstva ranijeg nosioca stanarskog prava, njihove

majke R.B. koja je umrla 10.02.1994. godine, a koja je određena za nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu po rješenju Komande Garnizona M. od 11.07.1986. godine. Kako se stranke ne mogu sporazumjeti koja će od njih biti nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu predlagač predlaže da sud u skladu sa odredbom člana 22. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SR BiH“ broj 14/74, 12/87, Ustavni sud SFRJ U-409/87 i 213/88, - „Službeni list SR BiH“ broj 36/89, Ustavni sud BiH U-174/90 - „Službeni list R BiH“ broj 2/93) odredi njega za nosioca stanarskog prava.

Odlučujući o ovom prijedlogu prvostepeni sud bez zakazivanja ročišta (član 11. Zakona o vanparničnom postupku – „Službene novine F BiH“ broj 2/98, 39/04 i 73/05) odbija ovaj prijedlog s pozivom na odredbu člana 46. stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Službene novine F BiH“ broj: 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 28/05, 36/06, 51/07 i 72/08) jer su u skladu sa tom zakonskom odredbom sa 06.12.2000. godine prestali važiti svi ugovori o korištenju stana zaključeni u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima. Pri tome se prvostepeni sud pozvao i na pravni stav izražen u odluci Vrhovnog suda F BiH broj Rev-942/04 od 07.06.2005. godine.

Odlučujući o žalbi predlagača protiv prvostepenog rješenja drugostepeni sud u cijelosti prihvata pravna rezonovanja prvostepenog suda i odbijajući žalbu potvrđuje prvostepeno rješenje.

Osnovano revizija ukazuje da su nižestepeni sudovi izveli pogrešan pravni zaključak da odredba člana 46. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo suspenduje primjenu odredbe člana 22. Zakona o stambenim odnosima. Kako proizilazi iz sadržaja prijedloga ugovor o korištenju predmetnog stana koji je zaključio raniji nosilac stanarskog prava prestao je smrću tog nosioca stanarskog prava 10.02.1994. godine, a ne 06.12.2000. godine, kako to pogrešno smatraju nižestepeni sudovi. Odredba člana 46. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ima za cilj da nosioci stanarskog prava u skladu sa tim zakonom postanu vlasnici stana do 06.12.2000. godine i da se onemoguću dalje sticanje stanarskog prava na originalan način, a ne i da se onemoguću određivanje nosioca stanarskog prava u skladu sa odredbom člana 22. Zakona o stambenim odnosima i člana 20. istog zakona (određivanje nosioca stanarskog prava nakon razvoda braka). Stoga uz ispunjenje uslova iz člana 22. Zakona o stambenim odnosima članovi porodičnog domaćinstva ranijeg nosioca stanarskog prava, koji je umro prije 06.12.2000. godine, mogu i poslije tog datuma tražiti da sud u vanparničnom postupku odredi nosioca stanarskog prava.

Pravni stav izražen u rješenju Vrhovnog suda FBiH broj Rev-942/04 od 07.06.2005. godine nije primjenjiv na konkretan slučaj. U tom predmetu prijedlog za određivanje nosioca stanarskog prava podnesen je nakon što je stan već bio otkupljen po odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, pa je otkupom prestalo stanarsko pravo.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 V 903812 12 Rev od 14.06.2012. godine)

**Član 7. stav 1. i član 8. a) Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo
Član 65. stav 3. i 4. Zakona o upravnom postupku**

BLAGOVREMENOM OBRAĆANJU TUŽITELJA, KAO NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, NENADLEŽNOM OPĆINSKOM STAMBENOM ORGANU SA ZAHTJEVOM ZA OTKUP STANA NE MOŽE SE DATI PRAVNI ZNAČAJ UREDNOG I BLAGOVREMENOG ISTICANJA ZAHTJEVA ZA KUPOVINU STANA.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud prihvata pravni stav drugostepenog suda da je tužitelj obraćajući se tuženoj, nositelju prava raspolaganja stanom, kao prodavatelju, 28.12.2005. godine, nakon 24.7.2002. godine kada je protekao prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva za otkup stana, svoj zahtjev podnio neblagovremeno, zbog čega je izgubio pravo na otkup stana na kome je nositelj stanarskog prava.

I po ocjeni ovog suda obraćanje tužitelja nenadležnom općinskom organu 14.3.2002. godine, prije isteka roka za podnošenja zahtjeva za otkup stana, ne može se smatrati blagovremeno podnesenim zahtjevom.

Zbog propusta općinskog organa, koji je primio podnesak tužitelja 14.3.2002. godine, da postupi po odredbi člana 65. stav 3., odnosno stav 4. Zakona o upravnom postupku, da donese zaključak kojim će podnesak odbaciti zbog nenadležnosti i zaključak odmah dostaviti stranci, odnosno da u slučaju kada nije nadležan, a poznato mu je koji je organ nadležan za prijem, da podnesak bez odgađanja pošalje nadležnom organu, odnosno sudu i o tome obavjesti stranku, ne može se smatrati da je podneseni zahtjev tužitelja nenadležnom organu blagovremeno podnesen zahtjev, kako smatra tužitelj i što ponavlja i u reviziji.

Tačno je da navedeni propusti općinskog organa, nepostupanje po Zakonu o upravnom postupku, posebno u slučaju ako je općinski organ znao koji je organ nadležan, upućuju na nezakonit rad organa i da su protivni načelu zaštite prava građana i pomoći neukoj stranci. Međutim, zbog toga zahtjev tužitelja za otkup stana, podnesen nenadležnom organu, se ne može smatrati kao da je podnesen blagovremeno nadležnom organu, nego bi tužitelj eventualno imao pravo na naknadu štete od pravnog lica koji odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija (član 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Pobijanom odlukom nije povrijeđeno ni pravo tužitelja na dom. Prema utvrđenju nižestepenih sudova tužitelj je u posjed stana uveden 16.4.2000. godine, pa od tada svoje svakodnevne životne aktivnosti može da provodi u spornom stanu, koji predstavlja njegov dom u smislu člana II3.F) Ustava BiH i člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 17 0 P 006924 11 Rev od 22.03.2012. godine)

65.

Član 27. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

NE RADI SE O ETAŽNOJ SVOJINI U SITUACIJI KADA SE SPORNI STAN NALAZI U ZGRADI KOJA SE SASTOJI SAMO OD TOG STANA, ODNOSNO KADA POSTOJI POTPUNA PODUDARNOST IZMEĐU SPORNOG STANA I ZGRADE.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da je tužitelj 27.09.2006. godine kao nosilac stanarskog prava i kupac zaključio ugovor o kupoprodaji predmetnog stana sa drugotuženom kao prodavcem, da je taj ugovor proveden u k.p.u., da se stan nalazi u kući koja se sastoji samo od tog stana i da je izgrađena na zemljištu u državnoj svojini, da su u zemljišnoj knjizi upisane prvotužena i njena tetka M.I. kao nosioci prava korištenja sa dijelom od po ½ (nesporno je da je M.I. umrla i da nema drugih nasljednika osim prvotužene N.I.), da je kao posjednik u katastru upisana tužena

N.I. sa dijelom 1/1, da je ukupna površina stana (kuće) 50 m² i da je sagrađen na parceli čija je ukupna površina 70 m².

Pravilan je pravni stav drugostepenog suda da u situaciji kada se predmetni stan nalazi u kući koja se sastoji samo od tog stana, kada dakle postoji potpuna podudarnost između stana i zgrade, ne može se raditi o etažnom vlasništvu (nema etaža), pa da se i ne može sa tog stanovišta odbiti tužbeni zahtijev upravljen na upis prava vlasništva na stanu i prava korištenja na zemljištu koje služi za redovnu upotrebu stana (kuće). Međutim, pogrešan je pravni stav drugostepenog suda, a na što revizija osnovano ukazuje, da se tužitelj ne može upisati kao vlasnik na predmetnom stanu u zemljišnoj knjizi temeljem odredbe člana 27. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Službene novine F BiH“ broj: 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 28/05, 36/06, 51/07 i 72/08). Odredba člana 27. stav 1. tog zakona reguliše da pravo vlasništva na stan kupac stiče upisom u zemljišne knjige, a stav 3. istog člana reguliše da ako nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu, pravo vlasništva na stan stiče se polaganjem ugovora u zemljišno knjižnoj službi suda na čijem se području stan nalazi i upisom u knjigu položenih ugovora koju osniva sud. Stav 3. tog člana ima u vidu faktičko stanje u Bosni i Hercegovini da se stanovi, koji su bili predmet prodaje po tom zakonu, uglavnom nalaze u stambenim zgradama gdje nije provedeno etažiranje i da ne postoji knjiga etažne svojine, pa je nemoguć upis prava vlasništva na takvim stanovima u zemljišnim knjigama. Međutim, tamo gdje se ne radi o etažnoj svojini, kao u konkretnom slučaju, prvenstveno se primjenjuje odredba člana 27. stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, jer je moguć upis prava vlasništva na stanu (kući) i upis prava korištenja na zemljištu koje služi redovnoj upotrebi stana (kuće) u postojeće zemljišne knjige.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 053389 11 Rev od 10.07.2012. godine)

RADNO PRAVO

66.

Član 68. Zakona o radnim odnosima

UKOLIKO POSTOJI NESKLAD IZMEĐU UGOVORENOG RADNOG VREMENA (NEPUNO RADNO VRIJEME OD 4 SATA DNEVNO) I STVARNO PROVEDENOG VREMENA NA RADU (6 ODNOSNO 8 SATI) ZAPOSLENIKU PRIPADA PLAĆA ODNOSNO NAKNADA PLAĆE ZA STVARNO OBAVLJENI RAD.

Iz obrazloženja:

Polazeći od pojma plaće koja se definiše kao novčani iznos, koji je poslodavac dužan isplatiti zaposleniku u skladu sa pravnim propisom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu (član 68. Zakona o radu), za rad koji je zaposlenik lično obavio za poslodavca za određeno vremensko razdoblje prema prethodno utvrđenim osnovama i mjerilima, ovaj sud prihvata pravni stav nižestepeni sudova da se zaposleniku plaća isplaćuje nakon obavljenog rada i za obavljeni rad. Pod obavljenim radom podrazumijeva se i rad nakon ugovorena četiri sata, pa ako je taj rad trajao 40 sati sedmično, radi se o punom radnom vremenu. Samo zbog toga što su tužiteljica i tuženi zaključili ugovor o radu sa nepunim radnim vremenom (član 30. stav 1. Zakona o radu), to ne znači i da tužiteljica ima pravo na plaću za obavljeni rad samo za to, ugovoreno vrijeme, kako pogrešno smatra tuženi u reviziji.

Međutim, tuženi u reviziji osnovano ukazuje da su nižestepeni sudovi pogrešno primjenili odredbu člana 8. Zakona o parničnom postupku kada su ocjenom provedenih dokaza utvrdili da je tužiteljica u periodu od 1.6.2005.godine do 1.1.2007.godine radila puno radno vrijeme, ukupno 8 sati dnevno. Bitno činjenično utvrđenje je u suprotnosti i sa iskazom tužiteljice, koji iskaz sudovi prihvataju, datim na ročištu za glavnu raspravu 18.6.2008. godine, kada je iskazala da je prva tri mjeseca radila dnevno po 8 sati, a kasnije po 6 sati. Pravilna ocjena dokaza u skladu sa odredbom člana 8. Zakona o parničnom postupku zahtijeva obrazloženje svakog dokaza pojedinačno, pa tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih dokaza u uzajamnu logičnu vezu. Obaveza je nižestepeni sudova opisati u obrazloženju presude proces pojedinačne ocjene dokaza, dovođenje svakog ocjenjenog dokaza u vezu sa drugim dokazima i izvođenje zaključka o dokazanosti određene činjenice. Od pravilne i potpune ocjene činjenica i dokaza zavisi i utvrđivanje istine i primjena odgovarajućeg materijalnog propisa.

Ovaj sud zapaža da su konstatacije nižestepeni sudova da je tužiteljica u periodu od 1.6.2005. godine do 31.1.2007. godine radila puno radno vrijeme (8 sati dnevno) zasnovane na dokazima koji nisu dovedeni u međusobnu vezu i da su suprotne iskazu tužiteljice.

Navedeni propust nižestepeni sudova, nepravilna primjena odredbe člana 8. Zakona o parničnom postupku, je bio od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude što predstavlja povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. Zakona o parničnom postupku. Zbog toga je reviziju tuženog valjalo uvažiti i odlučiti kao u izreci ovog rješenja primjenom odredbi člana 249. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 46 0 P 002760 11
Rev od 10.05.2012. godine)

67.

Član 68. i 69. stav 2. Zakona o radu

Člana 41. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom F BiH

PRAVILNIK O RADU PREDSTAVLJA AUTONOMAN OPŠTI AKT POSLODAVCA I NE MOŽE SE TRETIRATI KAO „PROVEDBENI AKT“ KOLEKTIVNOG UGOVORA, NITI ODNOS PRAVILNIKA O RADU I KOLEKTIVNOG UGOVORA IMA OBILJEŽJE HIJERARHIJE KOJA OBILJEŽAVA ODNOS ZAKONA I PODZAKONSKIH AKATA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev za isplatu razlike plaća, toplog obroka i regresa u periodu od 05.09.2005. do 01.11.2009. godine, kojeg je tužitelj zasnovao na činjeničnoj tvrdnji da su mu navedena novčana potraživanja iz radnog odnosa isplaćivana od strane tužene u nižim iznosima od iznosa propisanih odredbama Pravilnika o radu tužene.

Tokom prvostepenog postupka, osnovom izvedenog vještačenja po vještaku finansijske struke, utvrđena je istinitost navedene činjenične tvrdnje tužitelja, pri čemu visina utvrđene razlike predmetnih potraživanja, bliže navedena u izreci prvostepene presude, nije bila sporna među strankama.

U postupku se kao jedino sporno postavilo pitanje mogućnosti primjene Pravilnika o radu tužene nakon što je Ustavni sud Federacije BiH, svojom odlukom broj U-28/08 od 24.09.2009. godine, utvrdio da Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti zdravstva na teritoriji F BiH, u odnosu na Zeničko-dobojski kanton, nije bio zaključen u skladu sa odredbama Ustava F BiH.

Pozivom na odredbe članova 68. i 69. stav 2. Zakona o radu prvostepeni sud je zaključio da tuženu obavezuju odredbe njenog Pravilnika o radu te je u skladu sa navedenim pravnim stavom usvojio tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud je prihvatio navedeni pravni stav prvostepenog suda, dodatno navodeći da je ispitivanje usaglašenosti odredaba kolektivnog ugovora sa odredbama pravilnika o radu u nadležnosti Ustavnog a ne redovnog suda.

Nije osnovan prigovor revidenta da su nižestepene presude zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Navedeni prigovor revident zasniva na pravnom rezonovanju da se u konkretnom slučaju nije mogao primjeniti Pravilnik o radu, budući da isti, između ostalog, sadrži i odredbe Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti zdravstva na teritoriji F BiH, za kojeg je odlukom Ustavnog suda F BiH utvrđeno da nije zaključen u skladu sa Ustavom F BiH.

Naše radno zakonodavstvo kombinuje zakonsko i autonomno uređenje rada.

Pravilnik o radu predstavlja autonomni opšti akt poslodavca kojim se regulišu pravne situacije iz oblasti radnih odnosa na generalan način, tako da se na osnovu njega može riješiti veći broj individualnih pravnih situacija. Iako se donosi u skladu sa Zakonom o radu

i kolektivnim ugovorima, koji na još opštiji način regulišu radne odnose, pravilnik o radu konkretnije uređuje te odnose, ali još uvijek na opšti način, tako da se na osnovu njega donose pojedinačni akti od strane poslodavca (ugovori o radu, rješenja itd.).

Odnos pravilnika o radu i kolektivnog ugovora nema obilježje hijerarhije koja obilježava odnos zakona i podzakonskih akata, što ne znači da ne postoje pravila o međusobnoj usklađenosti ovih opštih akata. Pravilnik o radu ne može da proturiječi kolektivnom ugovoru i između njih mora da postoji sklad jer bi se u protivnom dovela u pitanje pravna sigurnost.

Međutim, navedeni sklad, pravilno shvaćen, odnosi se prije svega na stepen opštosti regulative odnosno uređenja radnih odnosa i na usklađenost minimuma garantovanih prava. Drugačije rečeno, pravilnik o radu ne može isključiti ili nepovoljnije regulisati neko pravo iz radnog odnosa u odnosu na uređenje tog prava u kolektivnom ugovoru. To istovremeno znači da pravilnikom o radu poslodavac, u pravilu, može neko pravo iz radnog odnosa urediti na povoljniji način za zaposlenika nego što je to pravo uređeno kolektivnim ugovorom. Iz navedenih pravila o autonomnosti pravilnika o radu (argument iz člana 68. i 69. Zakona o radu te člana 3. stav 3. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH) nužno proizilazi zaključak da u slučaju prestanka važenja kolektivnog ugovora automatski ne prestaje važnost odredbi pravilnika o radu. Pri tome je ovaj sud naročito imao u vidu da tužena nije budžetski korisnik, jer bi samo u tom slučaju tuženoj, kao budžetskom korisniku, bilo zabranjeno da samostalno stvara obaveze i opterećuje budžetske pozicije suprotno odredbama zakona ili kolektivnog ugovora.

Stoga, primjenjeno na konkretnu parnicu, okolnost da je Ustavni sud F BiH svojom odlukom broj U-28/08 od 24.09.2009. godine utvrdio da Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti zdravstva na teritoriji F BiH, u odnosu na Zeničko-dobojski kanton, nije bio zaključen u skladu sa odredbama Ustava F BiH, ne oduzima pravnu snagu Pravilniku o radu tužene, odnosno ne stavlja van snage odredbe tog Pravilnika, pa tako ni odredbe kojima je tužena regulisala plaću svojih zaposlenika. Treba napomenuti da je tužena svojim Pravilnikom o radu pitanje plaća svojih zaposlenika regulisala na drugačiji način u odnosu na način na koji je to pitanje regulisano granskim kolektivnim ugovorom (član 42. Pravilnika o radu od 15.12.2005. godine).

Budući da je pravilnik o radu autonoman opšti akt poslodavca, on se ne može tretirati kao „provedbeni akt“ kolektivnog ugovora, pa stoga u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni odredbe člana 41. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom F BiH, kojom je propisano da se od dana objavljivanja presude Ustavnog suda u „Službenim novinama F BiH“, kojom je utvrđeno da zakon ili drugi propis organa federalne, kantonalne i općinske vlasti nije u skladu sa Ustavom, neće se primjenjivati ni propis donesen za njegovo provođenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 013607 11 Rev od 15.03.2012. godine)

68.

Član 86. tačka 2. i član 100. Zakona o radu

UGOVORU O VISINI, NAČINU, USLOVIMA I ROKOVIMA ISPLATE OTPREMINE, KOJEG JE ZAPOSLENIK ZAKLJUČIO SA POSLODAVCEM POVODOM POSLOVNO UVJETOVANOG OTKAZA, NE MOŽE SE DATI PRAVNI ZNAČAJ SPORAZUMA POSLODAVCA I ZAPOSLENIKA O PRESTANKU UGOVORA O RADU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 000487 11 Rev od 26.06.2012. godine)

69.

Član 88. stav 1. Zakona o radu

Član 23. i član 26. Zakona o vijeću zaposlenika

PRETHODNU SAGLASNOST VIJEĆA ZAPOSLENIKA POSLODAVAC JE DUŽAN PRIBAVITI NE SAMO U SLUČAJU POSLOVNO UVJETOVANOG OTKAZA, VEĆ ZA SLUČAJ OTKAZA ZBOG ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIKA ZA TEŽI PRIJESTUP ILI ZA TEŽU POVREDU RADNIH OBAVEZA IZ UGOVORA O RADU.

Iz obrazloženja:

Tačna je konstatacija drugostepenog suda da se otkaz ugovora o radu zaposleniku zbog teže povrede radne dužnosti prosuđuje po odredbama Zakona o radu, pri čemu se opravdano poziva i na odredbu člana 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (Službene novine FBiH broj 32/00) kojom je brisan član 92. Zakona o radu, koji je glasio: „Ako poslodavac namjerava da otkáže ugovor o radu, u smislu ovog zakona, obavezan je da o tome pribavi mišljenje vijeća zaposlenika. Ako poslodavac nije pribavio mišljenje vijeća zaposlenika, odluka o otkazu ugovora o radu je ništava“.

Međutim, dana 25.07.2004. godine stupio je na snagu Zakon o vijeću zaposlenika, kojim je, kao *lex specialis*, između ostalog uređeno pitanje obaveze poslodavaca prema vijeću zaposlenika i u slučaju otkaza zaposleniku starijem od 55 godina. Pogrešan je stav drugostepenog suda da je obaveza pribavljanja mišljenja vijeća zaposlenika samo u slučaju otkaza ugovora o radu zbog ekonomskih, tehničkih ili organizacionih razloga, budući da tako nešto ne proizilazi iz odredbe člana 26. stav 1. alineja 3. Zakona o vijeću zaposlenika, koja odredba ne razlikuje vrstu otkaza koji se daje zaposleniku, što podrazumijeva da je to imperativ poslodavcu kod svake vrste otkaza ugovora o radu.

Budući da jedno od osnovnih pravila pri tumačenju pravne norme podrazumijeva da u jednom pravnom poretku ne može biti protivrječnosti i da se sve norme istog pravnog poretka mogu pravilno tumačiti i razumjeti samo u uzajamnoj vezi, to se ova obaveza poslodavca u pravnom poretku treba tumačiti u vezi sa odredbama Zakona o radu kojim je uređen otkaz ugovora o radu bez obzira što je izmjenama tog zakona iz 2000. godine brisana odredbma o obavezi pribavljanja mišljenja vijeća zaposlenika.

U konkretnom slučaju pribavljanje mišljenja vijeća zaposlenika temeljem odredaba Zakona o vijeću zaposlenika odnosi se i na tužitelja kojem se otkazuje ugovor o radu iz

člana 88. stav 1. Zakona o radu jer je tužitelj stariji od 55 godina, kraj nesporne činjenice da je rođen 22.06.1948. godine, a ugovor otkazan 12.07.2006. godine.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 188329 11 Rev od 14.06.2012. godine)

70.

Član 100. stav 2. i 4. Zakona o radu

Član 21 Općeg kolektivnog ugovora

PRAVO ZAPOSLENIKA NA OTPREMNINU PRILIKOM ODLASKA U PENZIJU NIJE USLOVLJENO ZAKLJUČENJEM UGOVORA IZMEĐU ZAPOSLENIKA I POSLODAVCA O NAČINU, UVJETIMA I ROKOVIMA ISPLATE OTPREMNINE, ODNOSNO REGULISANJEM TIH PITANJA U RJEŠENJU O PRESTANKU RADNOG ODNOSA ZBOG ODLASKA U PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Nesporno je u ovoj pravnoj stvari da je Z.B., pravnom predniku tužiteljice, radni odnos kod tuženog prestao na osnovu rješenja od 30.09.2007. godine. Navedenim rješenjem je određeno da navedenom zaposleniku sporazumno prestaje radni odnos zbog odlaska u penziju. Pravnom predniku tužiteljice otpremnina nije isplaćena, a isti je preminuo 28.06.2008. godine.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je zauzeo stav da je pravnom predniku tužiteljice pripadala otpremnina u skladu sa odredbom člana 21. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH, pa osnovom tog stava usvaja tužbeni zahtjev i tužiteljici dosuđuje novčani iznos čija visina tokom postupka nije bila sporna među parničnim strankama.

Nasuprot stavu prvostepenog suda, drugostepeni sud smatra da pravni prednik tužiteljice nije stekao pravo na otpremninu i odbija tužbeni zahtjev kao neosnovan. Ovakvu odluku drugostepeni sud, u bitnom, zasniva na interpretaciji odredbi člana 100. stav 2. i 4. Zakona o radu, osnovom koje zauzima stanovište da zaposleniku ne pripada pravo na otpremninu ukoliko u rješenju o sporazumnom prestanku radnog odnosa nisu utvrđeni način, uvjeti i rokovi isplate otpremnine, niti su ta pitanja regulisana posebnim ugovorom između zaposlenika i poslodavca.

Pored toga, drugostepeni sud iznosi stav da su na tužilačkoj strani kao nužni suparničari morali učestvovati svi nasljednici umrlog Z.B., ukoliko iza njega nije proveden ostavinski postupak.

Osnovano se revizijom, i po mišljenju ovog revizijskog suda, ukazuje da izloženo shvatanje drugostepenog suda nije prihvatljivo.

Odredbom člana 21. Općeg kolektivnog ugovora propisano je da zaposlenik ima pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju najmanje u visini tri prosječne plaće ostvarene u Federaciji BiH, prema posljednjim objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku.

Dakle, navedena odredba kolektivnog ugovora, a niti jedan drugi propis u oblasti radnog zakonodavstva, pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju ne uslovljava zaključenjem ugovora između zaposlenika i poslodavca o načinu, uvjetima i rokovima isplate te otpremnine, odnosno regulisanjem tih pitanja u rješenju o prestanku radnog odnosa zbog odlaska u penziju.

Navedena odredba Općeg kolektivnog ugovora, kao sastavni dio njegovog normativnog dijela i stoga djelujuća kao zakon, konstituiše ne samo pravo zaposlenika na otpremninu prilikom odlaska u penziju već utvrđuje i visinu te otpremnine. Kolektivni ugovor proizvodi neposredno dejstvo sam po sebi, bez potrebe konkretizacije putem nekih posebnih individualnih ugovora, izuzev ukoliko bi suprotno bilo propisano odredbama kolektivnog ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001378 11 Rev od 19.01.2012. godine)

71.

Član 96. stav 2. i član 103. stav 3. Zakona o radu

Član 67. stav 1. tačka 2. Zakona o parničnom postupku

KAD JE PREDMET RADNOG SPORA POBIJANJE ZAKONITOSTI OTKAZA ODNOSNO RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA, NEBLAGOVREMENA TUŽBA SE ODBACUJE I U POGLEDU NOVČANOG ZAHTJEVA ZA ISPLATU NAKNADE PLAĆE U VISINI PLAĆE KOJU BI ZAPOSLENIK OSTVARIO DA JE RADIO.

Iz obrazloženja:

Samo usvajanje zahtjeva za poništenje rješenja o prestanku djelatne službe konstituisalo bi pravo revidenta na naknadu traženih plaća, odnosno vodilo osnovanosti njegovog novčanog zahtjeva, kako su to pravilno zaključili i nižestepeni sudovi.

Međutim, u konkretnom slučaju nije bilo mjesta odbijanju novčanog zahtjeva, već odbacivanju tužbe, pa i u pogledu novčanog zahtjeva, ali na ovo nepravilno postupanje prvostepenog suda revident nije ukazao u svojim pravnim lijekovima, pa ga ovaj revizijski sud ne može sankcionisati po službenoj dužnosti (član 241. ZPP).

Naime, propuštanjem roka za podnošenje tužbe gubi se pravo na tužbu, tako da se u tom slučaju radi o zastarjelosti tužbe, a ne samog potraživanja, pa stoga rok za podnošenje tužbe ima karakter materijalnog prekluzivnog roka, a ne roka zastarjelosti.

Kada je tužba zastarjela, odnosno kada je nastupila prekluzija u pogledu nenovčanog potraživanja iz radnog odnosa (poništenje rješenja o prestanku radnog odnosa), čija bi eventualna osnovanost konstituisala pravo na novčano potraživanje (naknada plaća za vrijeme nezakonitog prestanka radnog odnosa), onda se takva tužba ima odbaciti u cijelosti. Stoga nema mjesta različitom tretiranju tih zahtjeva sa stanovišta rokova zastarjelosti na način da se u pogledu nenovčanog zahtjeva tužba odbacuje, a da se novčani zahtjev odbija kao neosnovan, kako je to nepravilno učinio prvostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 041086 11 Rev od 21.05.2012. godine).

72.

Član 143. Zakona o radu

ODREDNICA „A U OVOM VREMENSKOM RAZDOBLJU NIJE ZASNOVAO RADNI ODNOS KOD DRUGOG POSLODAVCA“, SADRŽANA U ČLANU 143. STAV 2. ZAKONA O RADU, PODRAZUMJEVA VREMENSKI PERIOD OD 31.12.1991. DO DANA ISTEKA ROKA OD TRI MJESECA OD DANA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O RADU, U KOME ROKU PREDSTOJI OBAVEZA ZAPOSLENIKA DA SE OBRATI POSLODAVCU RADI USPOSTAVLJANJA RADNOPRAVNOG STATUSA.

Iz obrazloženja:

Navedeno stoga što od momenta stupanja na snagu Zakona o radu njegov član 143. stav 2. Zakona o radu u sudskoj praksi, kao i praksi svih kantonalnih komisija i Federalne komisije, je tumačen na jednak način, tako da se zaposlenici koji su se zatekli u radnom odnosu kod poslodavca na dan 31.12.1991. godine, a prestali su sa radom u periodu rata ili neposredne ratne opasnosti (i nisu zasnovali radni odnos kod drugog poslodavca do stupanja na snagu Zakona o radu) imaju smatrati zaposlenicima na čekanju posla.

Uvjet definisan navedenim odredbama člana 143. stav 2. Zakona o radu na način „a u ovom vremenskom razdoblju nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca“ se ima tumačiti u odnosu na prvi dio navednog stava, dakle za vremensko razdoblje od 31.12.1991. godine do dana isteka roka od tri mjeseca od dana stupanja na snagu Zakona o radu (u kom roku predstoji obaveza zaposlenika da se pismeno ili neposredno obrati poslodavcu radi uspostavljanja radno-pravnog statusa), odnosno dana podnošenja navedenog zakona u okviru navedenog roka.

Kako je tužiteljica pravnom predniku tuženog dana 12.01.2000. godine podnijela pismeni zahtjev za uspostavljanje radno-pravnog statusa u skladu sa odredbama člana 143. Zakona o rad, dakle u označenom zakonskom roku, pri čemu je nesporno zasnovala radni odnos kod drugog poslodavca u periodu od 01.10.1997. godine do 31.10.1997. godine, dakle u označenom zakonskom roku, proizilazi za ostvarenje prava po navedenim odredbama izostanak uvjeta u vidu nezasnivanja radnog odnosa u označenom periodu, čime se tužbeni zahtjev tužiteljice u navedenom pravcu pokazuje neosnovanim, kako to pravilno poprima prvostepeni sud.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 023955 11 Rev od 15.03.2012. godine)

73.

Član 34. stav 1. i 2. Kolektivnog ugovora za srednje obrazovanje Županije Posavske

U SITUACIJI KADA JE ODREDBA KOLEKTIVNOG UGOVORA NEPRIMJENJIVA JER NEDOSTAJE PODATAK NEOPHODAN ZA OBRAČUN NAJNIŽE PLAĆE, A SLIJEDOM TOGA I ZA OBRAČUN OSNOVICE ZA PLAĆU (URED ZA STATISTIKU NIJE OBJAVLJIVAO PODATKE O PROSJEČNIM PLAĆAMA KORISNIKA PRORAČUNA ŽUPANIJE POSAVSKE), TADA TUŽITELJI NE MOGU OSNOVANO SVOJE POTRAŽIVANJE UTEMELJITI NA TAKVOJ UGOVORNOJ ODREDBI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 25 0 P 012730 11 Rev od 23.07.2012. godine)

74.

Član 64. Granskog kolektivnog ugovora za djelatnost tekstilne, kožarsko-prerađivačke i gumarske industrije u Federaciji BiH

ODREDNICA „PROSJEČNA MJESEČNA PLAĆA ISPLAĆENA ZAPOSLENIKU U POSLJEDNJA TRI MJESECA“ PODRAZUMIJEVA PLAĆU U VISINI ODREĐENOJ ODREDBAMA KOLEKTIVNOG UGOVORA, A NE PLAĆU KOJU JE POSLODAVAC ISPLATIO ZAPOSLENIKU U IZNOSIMA NIŽIM OD IZNOSA PRIPADAJUĆIH PO ODREDBAMA KOLEKTIVNOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Osnovano tužiteljice u reviziji tvrde da imaju pravo na isplatu traženih iznosa otpremnine, dosuđenih prvostepenom presudom, odnosno da je drugostepeni sud pogrešno primjenio materijalno pravo, odredbe člana 64. Kolektivnog ugovora za djelatnost tekstilne, kožarsko-prerađivačke i gumarske industrije u Federaciji BiH („Službene novine F BiH“ broj 2/08) kada je kao osnov za izračunavanje iznosa otpremnine uzimao prosječne mjesečne plaće isplaćene tužiteljicama (iznosi prema I varijanti u nalazu vještaka finansijske struke), a ne prosjek plaća koje su trebale biti isplaćene i koje tužiteljicama pripadaju po Granskom kolektivnom ugovoru (II varijanta u nalazu vještaka).

Prema odredbi člana 64. važećeg Granskog kolektivnog ugovora za djelatnost tekstilne, kožarsko-prerađivačke i gumarske industrije u Federaciji BiH zaposlenik koji je sa poslodavcem zaključio ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a kojem poslodavac otkazuje ugovor o radu nakon najmanje dvije godine neprekidnog rada, osim ako se ugovor otkazuje zbog kršenja obaveza iz radnog odnosa ili zbog neispunjavanja obaveza iz ugovora o radu od strane zaposlenika, ima pravo na otpremninu u iznosu koji se određuje u zavisnosti od dužine prethodnog neprekidnog trajanja radnog odnosa sa tim poslodavcem, s tim da se ne može utvrditi u iznosu manjem od 50% prosječne mjesečne plaće isplaćene zaposleniku u posljednja tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca.

Tumačenjem navedene odredbe Kolektivnog ugovora logično slijedi da odrednica u tekstu „prosječna mjesečna plaća isplaćena zaposleniku...“ podrazumjeva plaće isplaćene u pripadajućim iznosima, a ne plaće isplaćene u manjim iznosima, u kom slučaju bi zaposlenik bio oštećen. Upravo iz razloga što tužiteljicama nisu isplaćene pripadajuće plaće

tužiteljice zaštitu svog prava, isplatu razlike plaće, traže u predmetnoj parnici. Ovaj sud podsjeća da osnovna plaća po Granskom kolektivnom ugovoru predstavlja zagarantovani minimum ispod kojeg se ne može ići i da je to iznos koji poslodavac mora isplatiti zaposleniku, pa shodno tome na manje isplaćenim iznosima plaća, ispod zagarantovanog minimuma, ne može se temeljiti visina otpremnine, niti drugi pripadajući novčani iznosi iz radnog odnosa. Drugačijim tumačenjem navedene odredbe, na način kako je ista tumačena od strane drugostepenog suda, zaposlenik bi uvijek bio oštećen zbog postupanja poslodavca i ne bi se mogao zaštititi u sudskom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 39 0 Rs 007680 10 Rev od 24.11.2011. godine)

PORODIČNO PRAVO

75.

Člana 251. stav 1. Porodičnog zakona FBiH,

PRAVO NA OTKUP STANA ULAZI U REŽIM ZAJEDNIČKE IMOVINE BRAČNIH PARTNERA, PRI ČEMU PORIJEKLO STICANJA STANARSKOG PRAVA PRIJE ZAKLJUČENJA UGOVORA O OTKUPU STANA NIJE OD UTICAJA.

Iz obrazloženja:

Za pitanje sticanja bračne stečevine mjerodavna je odredba člana 251. stav 1. Porodičnog zakona FBiH, kojom je propisano da bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine. Identično rješenje sadržavala je i odredba člana 264. stav 1. ranijeg Porodičnog zakona, važećeg u vrijeme nastanka spornog materijalnopravnog odnosa. Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo propisani su, između ostalog, uslovi i način prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Odredbom člana 11. navedenog zakona propisano je da supružnici mogu kupiti stan zajedno, a jedan od njih samo uz saglasnost drugog.

Pravo na otkup stana za tuženog je nastalo na osnovu zakona u vrijeme dok je tuženi bio sunositelj stanarskog prava. To pravo je po svojoj prirodi bilo imovinsko pravo, koje je svoga nositelja ovlašćivalo da otkupi stan i da na tom pravnom osnovu stekne pravo vlasništva (suvlasništva) tog stana.

Okolnost da je jedan bračni drug otkupio stan uz saglasnost drugog bračnog druga, sama po sebi, nije dovoljna za pravni zaključak da se drugi bračni drug davanjem takve saglasnosti saglasio da predmetni stan predstavlja posebnu imovinu bračnog druga koji je izvršio otkup. Pravo vlasništva na stan koji je jedan bračni drug otkupio na svoje ime potiče od prava na otkup stana, koje je pravo imovinske prirode i koje je kao takvo bilo bračna stečevina bračnih drugova. Dakle, pravo na otkup stana ulazi u režim zajedničke imovine bračnih drugova, pri čemu porijeklo sticanja stanarskog prava prije zaključenja ugovora o

otkupu stana nije od uticaja. Pravo na otkup stana imala je ne samo tužiteljica na čije ime glasi ugovor o korišćenju stana, već i tuženi kao sunosilac stanarskog prava.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 199331 11 Rev od 19.01.2012. godine)

NASLJEDNO PRAVO

76.

Član 13. Zakona o nasljeđivanju

AKTIVNA LEGITIMACIJA ZA TRAŽENJE PONIŠTENJA OPORUKE PRIPADA ONIM OSOBAMA KOJE U TOM IMAJU POZITIVAN ILI NEGATIVAN PRAVNI INTERES.

Iz obrazloženja:

Tačno je da su aktivno legitimisani u pravcu traženja poništenja oporuke zbog razloga ništavosti samo one osobe koje u tome imaju pravni interes koji može biti pozitivan ili negativan. Pozitivan interes na poništenje oporuke ima osoba kojoj bi u cijelosti ili djelimično pripalo ono što je tom oporukom namjenjeno oporučnom nasljedniku ili drugoj osobi kojoj je ostavljena neka korist. Negativan interes ima ona osoba koja bi poništenjem oporuke bila oslobođena nekog tereta ili dužnosti koja joj je naređena oporukom.

Pravni interes da traži poništenje oporuke ima u prvom redu osoba koja bi po zakonskom redu nasljeđivanja bila pozvana na nasljedstvo, kada ne bi bilo oporuke, zatim osoba koja je postavljena za nasljednika u nekoj ranijoj oporuci, kao i svaka druga osoba koja učini vjerovatnim da bi joj uslijed poništenja oporuke iz nasljedno-pravnog temelja pripala neka korist iz ostavine.

Međutim, osnovano revizija ukazuje da tokom prvostepenog postupka među strankama nije ni bilo sporno da je tužiteljica zakonska nasljednica svoje sestre A.R., jer ova nije bila udata niti je imala potomaka, a ni roditelji joj nisu živi.

Takav zaključak drugostepeni sud je mogao izvesti i da je obratio pažnju na sadržaj punomoći priložene uz predmetnu tužbu, u kojoj tužiteljica ovlašćuje svog punomoćnika, između ostalog, i da u njeno ime može dati nasljedničku izjavu u ostavinskom postupku iza umrle A.R., koji se pred Općinskim sudom u Tešnju vodi pod poslovnim brojem 039-0-O-07-000022, te osporiti njenu oporuku.

Budući da je tužiteljica osnovom odredbe člana 13. Zakona o nasljeđivanju pozvana na nasljeđivanje iza svoje pokojne sestre R., to je neprihvatljivo izloženo shvatanje drugostepenog suda o nedostatku njene aktivne legitimacije u ovoj pravnoj stvari.

Neovisno o tome, treba reći da se sadržaj tužbenog zahtjeva ne iscrpljuje samo u pobijanju oporuke, već da je pravi smisao tužbenog zahtjeva zapravo utvrđenje suvlasničkog prava tužiteljice u spornim nekretninama i prava na diobu istih.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 39 0 P 000141 10
Rev od 26.01.2012. godine)

77.

Član 37. stav 1. i član 44. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNOPRAVNI ZAHTEJV ZA REDUKCIJU POKLONA I NJEGOVO URAČUNAVANJE U NASLJEDNI DIO U PRAVILU SE OSTVARUJE U POSTUPKU ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE. MEĐUTIM, OSTVARIVANJE NAVEDENOG ZAHTEVA SAMOSTALNOM TUŽBOM, VAN OSTAVINSKOG POSTUPKA, MOGUĆE JE I DOLAZI U OBZIR AKO POSTUPAK ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE NIJE POKRENUT, A POSTOJI OPASNOST DA ĆE PRAVO NA OSTVARIVANJE ZAHTEVA ZASTARJETI.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda, koja je kao pravilna prihvatio i drugostepeni sud, proizilazi: da je dana 24.01.1989. godine zaključen ugovor o poklonu između tužitelja kao poklonoprimca i njegove majke A.L., kao poklonodavca; da je predmet ugovora o poklonu bila kuća sagrađena na k.č. 116 upisana u z.k. ul. broj CIII/79 k.o. Sarajevo; da tužena stanuje u predmetnoj kući; da se pred Općinskim sudom u Sarajevu vodio postupak pod brojem P-298/03 za poništenje ugovora o poklonu; da je navedeni postupak okončan donošenjem rješenja 18.06.2003. godine, kojim je tužba povučena; da je tužitelj nakon toga predao zahtjev u Zemljišno-knjižni ured Općinskog suda u Sarajevu da se uknjiži kao vlasnik predmetne nekretnine; da je predmet zaprimljen u z.k. ured pod brojem DN:582/04, da je tužena podneskom od dana 28.10.2004. godine postavila protivtužbeni zahtjev; da je prvostepeni sud donio rješenje 24.05.2005. godine kojim je odlučio da se neće raspravljati o protivtužbenom zahtjevu i da se tužena upućuje da svoja prava ostvari u vanparničnom postupku.

U navedenoj činjeničnoj situaciji nižestepeni sudovi su osnovom provedenih dokaza zaključili da je tužitelj vlasnik predmetne nekretnine, da tužena bez pravnog osnova koristi istu, pa su primjenom odredbe člana 43. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima u cijelosti usvojili tužbeni zahtjev.

Osnovani su navodi revizije da su nižestepene presude zahvaćene povredom odredaba parničnog postupka člana 209. u vezi člana 74. ZPP, kroz navode da je donošenjem rješenja o odbijanju raspravljanja o protutužbenom zahtjevu onemogućen tuženi da raspravlja pred sudom. Iz stanja spisa proizilazi da je tužena svojim podneskom od dana 28.10.2004. godine postavila protutužbeni zahtjev kojim traži da se utvrdi da je ugovorom o poklonu predmetne nekretnine koji je zaključen dana 24.01.1989.godine između tužitelja kao poklonoprimca i njihove majke kao poklonodavca, povrijeđen nužni nasljedni dio tužene kao zakonske nasljednice. Prvostepeni sud je dana 24.05.2005. godine donio rješenje o neraspravljanju o protutužbenom zahtjevu i uputio tuženu na ostvarivanje svojih prava u ostavinskom postupku zauzimajući stav, a što prihvata i drugostepeni sud, da se predmet

protutužbenog zahtjeva tiče raspravljene zaostavštine u kom postupku sud odlučuje o pravu na nasljeđivanje i veličini nasljednog dijela u smislu člana 226. Zakona o nasljeđivanju („Sl. list SR BiH“ broj 7/80). Pri tome je drugostepeni sud u razlozima svoje odluke naveo da je ostaviteljica umrla u toku 2003. godine i da stoga tuženoj „već dugi vremenski period stoji na raspolaganju mogućnost raspravljanja zaostavštine u vanparničnom postupku, a koju mogućnost tužena iz nepoznatih razloga ne koristi...“

Međutim, po ocjeni ovog revizijskog suda ovakav stav nižestepeni sudova je pogrešan. Tužena svojim protutužbenim zahtjevom traži da se utvrdi da je ugovorom o poklonu, čiji je predmet poklona kuća u čijem je ona posjedu, povrijeđen njen nužni nasljedni dio (član 30. ZN). Dakle, radi se o zahtjevu koji je usmjeren protiv zakonskog nasljednika i kojim tužena zahtjeva redukciju poklona, odnosno vraćanje poklona i njegovo uračunavanje u nasljedni dio (član 37. stav 1. ZN). Ovaj zahtjev u pravilu se ostvaraju u toku postupku za raspravljanje ostavštine, a za slučaj spora o postojanju prava na nužni dio ostavinski postupak se prekida te se povreda prava na nužni nasljedni dio utvrđuje u parničnom postupku. Međutim, suprotno stavu drugostepenog suda, ostvarivanje zahtjeva samostalnom tužbom moguće je i dolazi u obzir ako postupak za raspravljanje ostavine nije pokrenut, a prijeti opasnost da će pravo na ostvarivanje zahtjeva zastarjeti. Ovo stoga jer je odredbom člana 44. Zakona o nasljeđivanju propisano da se vraćanje poklona radi ostvarenja prava na nužni dio može tražiti u roku od tri godine od smrti ostaviočeve.

Od odluke o protutužbenom zahtjevu, odnosno da li je povrijeđen nužni nasljedni dio tužene ili ne, zavisi u konkretnoj parnici i odluka o osnovanosti tužbenog zahtjeva. Predmetni protutužbeni zahtjev predstavlja istovremeno ofanzivno i defanzivno sredstvo tužene u ovoj parnici, odnosno sredstvo kojim ona zasniva svoje pravo na posjed sporne nekretnine i na taj način zaustavlja reivindikacioni zahtjev tužitelja. Radi se o prejudicijalnoj protivtužbi (član 74. stav 1. ZPP), kojom tuženi traži od suda da utvrdi kakvo pravo ili pravni odnos od čijeg postojanja ili nepostojanja ovisi u cijelosti ili djelimično odluka o tužbenom zahtjevu.

U konkretnom slučaju reivindikacioni zahtjev tužena osporava isticanjem svog prava na suposjed kuće na osnovu prava na nužni nasljedni dio. Stoga se pitanje da li tuženoj pripada pravo na nužni nasljedni dio i pravo na redukciju poklona pojavljuje kao prethodno pitanje u ovoj parnici za odluku o tužbenom zahtjevu.

Odredbom člana 12. ZPP propisano je da kada odluka suda ovisi o rješavanju nekog prethodnog pitanja koje se donosi na to da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), može sam riješiti to pitanje.

Iz navedenog se da zaključiti da je prethodno pitanje takvo pitanje od čijeg prethodnog rješavanja zavisi odluka o glavnoj stvari, a što je u konkretnom slučaju, pa u takvoj situaciji, kada je već odbio raspravljanje o protivtužbi, prvostepeni sud je imao mogućnost i dužnost da u smislu odredbe člana 12. stav 1. ZPP sam riješi to pitanje ili da u smislu odredbe člana 379. stav 1. tačka 1. ZPP prekine postupak ako odluči da sam ne rješava prethodno pitanje.

78.

Član 65. Zakona o nasljeđivanju

ZAKON O NASLJEĐIVANJU NE PREDVIĐA ZAJEDNIČKU OPORUKU, PA AKO SU DVA LICA SAČINILI TAKVU OPORUKU ISTA JE NIŠTAVA.

Iz obrazloženja:

Suprotno zaključku nižestepeni sudova, osnovan je revizijski prigovor, da Zakonom o nasljeđivanju ovakav oblik oporuke nije predviđen kao dozvoljeni oblik oporuke. Naime, oporuka je prema zakonu strogo formalni akt i mora biti sačinjena u jednom od oblika predviđenim zakonom. Oporuka je lični akt koji ima za cilj obezbjeđenje volje ostavioca da raspolaže svojom imovinom za slučaj smrti. Istovremeno, oporuka je jednostrani pravni posao i proizvodi pravno dejstvo izjavom samo jedne volje. Zakon o nasljeđivanju poznaje samo individualnu oporuku za sve oblike oporuke predviđene u zakonu. Budući, da zajednička oporuka nije propisana zakonom o nasljeđivanju ista ne može biti osnov za nasljeđivanje, jer se oporuka ne može djelimično proglasiti iz razloga jer je drugi ostavilac još živ, te smrću jednog ostavioca gubi drugi pravo da oporuku izmjeni, pa je samim tim lišen prava da svojom imovinom raspolaže do smrti.

Prema tome, slijedom navedenog može se zaključiti da akt koji su zajednički napravili prednici tužitelja i tuženih na osnovu sporazumnog izjašnjenja ne predstavlja oporuku u skladu sa Zakonom o nasljeđivanju, upravo zato što ne predstavlja jednostranu izjavu volje i protivan je prinudnim pravnim propisima i kao takav je apsolutno ništav prema odredbi člana 103. Zakona o obligacionim odnosima.

Osim navedenog, pogrešno se nižestepeni sudovi pozivaju na odredbe člana 67. ZON kada odbijaju tužbeni zahtjev uz obrazloženje da je oporuka sačinjena u zakonom propisanoj formi. Ovo iz razloga što u konkretnom slučaju nije u pitanju zadovoljavali sporna oporuka pred svjedocima zakonom propisanu formu, već se radi o tome da ZON uopće ne poznaje oblik uzajamne oporuke.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 002255 11 Rev od 02.10.2012. godine)

79.

Član 65. i član 67. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE ZAVJEŠTALAC EVENTUALNO RASPOREDIO IMOVINU KOJA NIJE NJEGOVO VLASNIŠTVO NE ČINI TESTAMENT NIŠTAVIM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 048557 11 Rev od 26.06.2012. godine)

80.

Član 123. i član 125. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNICI PRIMAOCA IZDRŽAVANJA NISU AKTIVNO LEGITIMISANI DA U PARNICI ZAHTIJEVAJU RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ZBOG NEISPUNJAVANJA UGOVORA OD STRANE DAVAOCA IZDRŽAVANJA, UKOLIKO TAKAV ZAHTJEV ZA SVOGA ŽIVOTA NIJE POSTAVIO SAM PRIMALAC IZDRŽAVANJA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužitelja, kao zakonskih nasljednika umrlog S.Č. – S., upravljen na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog 17.07.1992. godine između tuženih kao davaoca izdržavanja i sada umrlog S.Č. – S., kao primaoca izdržavana. Nije sporno da sada umrli S.Č. 1 – S. za života nije podnio tužbu za raskid spornog ugovora o doživotnom izdržavanju. Na osnovu ovih činjenica pravilno su nižestepeni sudovi primjenili odredbu člana 123. i člana 125. Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SR BiH“ broj 7/80 i 15/80) kada su zbog nedostatka aktivne legitimacije odbili tužbeni zahtjev. Pravilan je pravni stav nižestepenih sudova da je smrću primaoca izdržavanja ugovor o doživotnom izdržavanju prestao, pa kako ga više nema nije ga moguće ni raskinuti, te samim tim ne postoji zakonska mogućnost da raskid traže zakonski nasljednici primaoca izdržavanja, ako to sam primalac izdržavanja za života nije tražio. Na ispravnost ovakvog stava upućuje odredba člana 125. Zakona o nasljeđivanju koja reguliše da u slučaju smrti davaoca izdržavanja njegove obaveze prelaze na njegovog bračnog druga i njegove potomke koji su pozvani na nasljeđe, ako oni na to pristanu. Iz ove zakonske odredbe proizilazi da kod ugovora o doživotnom izdržavanju nije moguća izmjena subjekta na strani primaoca izdržavanja. U ugovornu poziciju primaoca izdržavanja ne može niko stupiti jer je ona nastala i uređena isključivo prema njegovim potrebama i zahtjevima. Ako ugovor o doživotnom izdržavanju prestaje smrću primaoca izdržavanja onda nema nikakvog osnova

postojanje prava na raskid tog ugovora nakon smrti primaoca izdržavanja, ako se sam primalac izdržavanja za života nije koristio tim pravom. Samo za slučaj da je primalac izdržavanja za života pokrenuo postupak raskida ugovora o doživotnom izdržavanju, zakonski nasljednici primaoca izdržavanja bi poslije njegove smrti imali mogućnost da nastave taj postupak. Zakonski nasljednici, kao i treća lica koja imaju pravni interes, mogu zaštititi svoja legitimna prava nakon smrti primaoca izdržavanja, a koja su im eventualno povrijeđena ugovorom o doživotnom izdržavanju, podnošenjem tužbe za utvrđenje ništavosti tog ugovora, za pobijanje ugovorom učinjenih raspolaganja i sl.

Kao što je već rečeno, tužbeni zahtjev u ovoj pravnoj stvari upravljen je na raskid ugovora o doživotnom izdržavanju. U skladu sa odredbom člana 2. stav 1. ZPP u parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku. Stoga su bez osnova revizijski navodi koji ukazuju na ništavost predmetnog ugovora, kao što su bez osnova i revizijski navodi koji ukazuju na pravni stav Vrhovnog suda SR BiH iz 1987. godine, kao i ranije stavove Kantonalnog suda u Sarajevu, u pogledu aktivne legitimacije zakonskih nasljednika primaoca izdržavanja da nakon njegove smrti traže raskid ugovora o

doživotnom izdržavanju, iako to primalac izdržavanja za života nije tražio. Pravni stav ovog suda o tom pitanju objavljen je i u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda F BiH broj 2/2007, strana 27.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 040041 11 Rev od 05.04.2012. godine)

81.

Član 139. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

IZJAVA O ODRICANJU OD NASLJEĐA ILI O PRIMANJU NASLJEĐA NE MOŽE SE OPOZVATI.

Iz obrazloženja:

Pravilno su nižestepeni sudovi odluku o usvajanju tužbenog zahtjeva zasnovali na odredbi člana 139. stav 1. Zakona o nasljeđivanju, prema kojoj se izjava o odricanju od nasljedstva ne može opozvati. Nasljednička izjava drukčijeg sadržaja može izmijeniti raniju izjavu samo ako u toku ostavinskog postupka nastupe nove činjenice ili ako se saznalo za postojanje činjenica za koje se u času davanja nasljedničke izjave nije znalo, što nije slučaj u ovoj pravnoj stvari. Nasljednik koji je dao izjavu može tražiti poništenje nasljedničke izjave ako je ona izazvana prinudom ili prijetnjom, ili je data usljed prevare ili u zabludi (član 139. stav 3. Zakona o nasljeđivanju), kako su to pravilno zaključili u razlozima svojih odluka i nižestepeni sudovi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 22 0 P 004044 11 Rev od 02.07.2012. godine).

PARNIČNI POSTUPAK

82.

Član 22. Zakona o parničnom postupku

KAD JE O SUKOBU NADLEŽNOSTI IZMEĐU ISTIH SUDOVA, POVODOM ISTOG PREDMETA, VEĆ ODLUČENO, PONOVI PRIJEDLOG DA SE O ISTOM SUKOBU NADLEŽNOSTI ODLUČI JE NEDOPUŠTEN.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 17 0 P 028676 12 R od 22.05.2012. godine)

83.

Člana 50. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NIJE RAZLOG ZA SVRSISHODNU DELEGACIJU OKOLNOST DA SUDOVI SA PODRUČJA NEKOG DRUGOG KANTONA IMAJU RAZLIČIT, I ZA STRANKU POVOLJNIJI, PRAVNI STAV O NEKOM PRAVNOM PITANJU U ODNOSU NA NADLEŽNI SUD.

Iz obrazloženja:

Eventualno nepravilno postupanje sudije nadležnog suda, odnosno nepravilna primjena materijalnog prava, nije opravdan razlog za delegaciju stvarno nadležnog suda u drugom kantonu, jer se eventualni propusti suda mogu sanirati izjavljivanjem pravnih lijekova.

Nije razlog za svrsishodnu delegaciju okolnost da sudovi sa područja nekog drugog kantona imaju različit, i za stranku povoljniji, pravni stav o nekom pravnom pitanju u odnosu na nadležni

sud, već ta okolnost može biti samo razlog da instancijski sud izvrši ujednačavanje sudske prakse zauzimanjem pravnog stava o tom spornom pravnom pitanju.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 001211 12 R od 05.04.2012. godine)

84.

Član 54. stav 2. Zakona o parničnom postupku

KAD TUŽBA ILI PROTIVTUŽBA PORED DEKLARATORNOG SADRŽI I KONDEMNATORNI ZAHTIJEV, TADA NEMA MJESTA NJENOM ODBACIVANJU U CIJELOSTI POZIVOM NA NEPOSTOJANJE PRAVNOG INTERESA ZA PODNOŠENJE DEKLARATORNE TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Razlozi prvostepenog suda za odbacivanje protivtužbe mogu se rezimirati na slijedeći način:

Postojanje pravnog interesa za utvrđenje određenog prava ili pravnog odnosa pretpostavka je dopuštenosti tužbe za utvrđenje (član 54. stav 2. ZPP). Pravni interes za podnošenje deklaratorne tužbe postoji kada za njenog podnosioca vlada stvarna neizvjesnost ili nesigurnost prema tuženom, tako da se u svom pravnom položaju osjeća ugroženim, pa je stoga opravdana potreba da se putem suda ta nesigurna situacija raščisti.

Kako je u predmetnoj pravnoj stvari nesporno da je tuženi nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, to tuženi nema pravni interes da se presudom utvrdi da je on nosilac stanarskog prava na spornoj stambenoj jedinici.

Drugostepeni sud je u razlozima svoje odluke (strana druga, pasus peti) zaključio da je zakonita odluka prvostepenog suda o odbacivanju protivtužbe, prihvativši razloge

prvostepenog suda, s obzirom „da iz Ugovora o korištenju stana od 28.04.1997. godine... proizilazi da tuženi na predmetnom stanu, dakle nesporno, ima stanarsko pravo, radi čega je i pravilan zaključak prvostepenog suda da u smislu odredbi člana 54. stav 2. ZPP ne postoji pravni interes tuženog za takvim utvrđenjem“.

Osnovano revident ukazuje u reviziji da su obje nižestepene presude, u pogledu odluke o protivtužbenom zahtjevu, zahvaćene povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 54. ZPP koja je bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke.

Oba nižestepena suda, kako to pravilno navodi revident, ispuštaju iz vida da predmetna protivtužba ne sadrži samo deklaratorni zahtjev za utvrđenje svojstva nosioca stanarskog prava, već i kondemnatorni zahtjev kojim se traži nalaganje protivtuženom da sa protivtužiteljem zaključi ugovor o otkupu stana, kako to jasno proizilazi iz sadržaja protivtužbenog podneska.

Stoga nije ni bilo mjesta odbacivanju protivtužbe u ovom kondemnatornom dijelu pozivom na odredbu člana 54. stav 2. ZPP, što je imalo za posljedicu onemogućavanje tuženog da raspravlja u ovoj parnici.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 000155 11 Rev od 10.04.2012. godine)

85.

Član 55. stav 4. Zakona o parničnom postupku

SUD NE SMIJE, UKOLIKO USVOJI PRIMARNI ZAHTJEV, MERITORNO ODLUČITI I PRESUDOM ODBITI EVENTUALNI ZAHTJEV.

AKO JE ZBOG NEDOSTATKA U SUĐENJU KOJI SE ODNOSI SAMO NA ODLUKU O JEDNOM ZAHTJEVU, BILO PRIMARNOM ILI EVENTUALNOM, POTREBNO PONOVI POSTUPAK PRED PRVOSTEPENIM SUDOM, TADA SE PRESUDA MORA UKINUTI U CIJELINI, S OBZIROM DA SU PRIMARNI I EVENTUALNI ZAHTJEV U SPECIFIČNOJ ZAVISNOJ VEZI.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je tužbeni zahtjev opredjeljen na ročištu od 14.11.2005. godine kojim je tužitelj tražio da se utvrdi da je pravno valjan ugovor o kupoprodaji poslovnog prostora (bliže označenog u stavu prvom izreke prvostepene presude) kojeg je zaključio sa prednikom tuženog 07.03.1993. godine i zahtjev da se na osnovu tog ugovora on uknjiži kao vlasnik (primarni tužbeni zahtjev), opreza radi ako sa prvim zahtjevom bude odbijen, tražio je da se usvoji drugi zahtjev kojim je tražio da se kupoprodajni ugovor raskine i tuženi obaveže na isplatu iznosa kupoprodajne cijene od 19.998,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 04.02.2002. godine, počev od dana podnošenja tužbe pa do isplate (sekundarni tužbeni zahtjev).

Relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog suda, mogu se rezimirati na slijedeći način: da je prednik tužitelja, kao kupac, sa prednikom tuženog, kao prodavcem, dana

07.09.1993. godine zaključio ugovor o kupoprodaji poslovnog prostora u prizemlju objekta SPZ-46 na V.P., koji je sagrađen na k.č. broj 1537/1, upisan u pl. broj 4609 K.O. S.M., koji po starom premjeru odgovara dijelu k.č. broj 1537 upisane u pl. broj 991 K.O. S.M., površine 22,29 m²; da je prednik tužitelja tuženom odmah isplatio kupoprodajnu cijenu od 19.998,00 KM; da je prednik tužitelja ušao u posjed predmetnog poslovnog prostora i isti koristio do 1995. godine; da je tuženi predmetni poslovni prostor ponovo prodao E.Dž. iz S.M. kupoprodajnim ugovorom od 4.7.2001. godine, ovjeren pod brojem Ov-338/01 od 10.7.2001.godine nakon čega se E.Dž. upisao u zemljišnu knjigu kao vlasnik na istom sa dijelom 1/1.

Odlučujući o ovako postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je usvojio prvi dio primarnog zahtjeva jer je utvrdio je da je između stranaka zaključen pravno valjan ugovor o kupoprodaji poslovnog prostora i drugi dio sekundarnog tužbenog zahtjeva obavezujući tuženog na isplatu novčanog iznosa od 19.998,00 KM, sa pripadajućom kamatom, dok je odbio dio primarnog zahtjeva kojim je traženo izdavanje valjane isprave podobne za upis tužitelja u javne knjige kao isključivog vlasnika i posjednika predmetne nekretnine, dok o dijelu sekundarnog zahtjeva, koji se odnosi na raskid ugovora, sud nije meritorno odlučivao budući da je usvojio dio primarnog zahtjeva kojim je utvrdio valjanost tog ugovora (strana 9, pasus 3. prvostepene presude).

Drugostepeni sud je odlučujući o izjavljenoj žalbi tuženog preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio tužbeni zahtjev za isplatu novčanog iznosa od 19.998,00 KM sa pripadajućim kamatom smatrajući da je u tom dijelu prvostepeni sud prekoračio tužbeni zahtjev, zbog čega je odbio kao neosnovan dio sekundarnog tužbenog zahtjeva za isplatu novčanog iznosa od 19.998,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom. Pri tome je naveo da navedeni zahtjev nije osnovan jer je o istom odlučeno protivno redosljedu odlučivanja kako to propisuje odredba člana 55. stav 4.ZPP. Naime, kod odlučivanja o postavljenom tužbenom zahtjevu drugostepeni sud smatra da se o sekundarnom tužbenom zahtjevu može odlučivati samo ako je predhodno u cjelini tužitelj odbijen sa primarnim tužbenim zahtjevom.

Pravilan je stav drugostepenog suda kada smatra da tužbeni zahtjev opredjeljen na ročištu 14.11.2005. godine u procesnom smislu predstavlja institut objektivne eventualne kumulacije (član 55. stav. 4. ZPP), kao i da za odlučivanje o tako postavljenom zahtjevu postoje specifična pravila u prvostepenom i instancionim postupcima.

Međutim, osnovano revident ukazuje u reviziji da su nižestepeni sudovi ta pravila odlučivanja pogrešno primjenili i time počinili povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 55. stav 4. ZPP.

Odredbom člana 55. stav 4. ZPP propisano je da tužitelj može u jednoj tužbi istaći dva ili više tužbenih zahtjeva u međusobnoj vezi, predlažući da sud usvoji slijedeći od tih zahtjeva ako nađe da onaj koji je ispred njega nije osnovan.

Tužitelj je u tužbi predložio da se utvrdi da je pravno valjan ugovor o kupoprodaji zaključen 07.09.1993. godine između tužitelja i pravnog prednika tuženog GDP „20 O.“ S.M. o kupoprodaji poslovnog prostora (bliže označenog u stavu 1. prvostepene presude) i da shodno tome tuženi trpi da se on upiše kao isključivi vlasnik predmetnog poslovnog prostora, a ukoliko sud odbije ovako postavljeni primarni zahtjev, da usvoji sekundarni (eventualni) tužbeni zahtjev tako da se raskine ugovor o kupoprodaji zaključen 07.09.1993. godine i obaveže tuženi da tužitelju isplati kupoprodajnu cijenu od 19.998,00 KM, sa

zakonskom zateznom kamatom od 04.02.2002. godine kao dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate.

Iz sadržine odredbi člana 55. stav 4. ZPP proizilazi da sud, ukoliko usvoji primarni zahtjev, ne odlučuje o eventualnom zahtjevu. Prema jedinstvenom stanovištu dosadašnje sudske prakse sud ne smije, ukoliko usvoji primarni zahtjev, meritorno odlučiti i presudom odbiti sekundarni (eventualni) zahtjev. U tom slučaju jedan dio procesualista izražava stav da se ima smatrati da eventualni zahtjev nije ni postavljen, dok drugi procesualista smatra da je parnica u pogledu eventualnog zahtjeva prestala teći.

Ukoliko, međutim, sud nađe da je primarni zahtjev neosnovan, istom presudom kojom odbija primarni zahtjev, odlučuje o osnovanosti eventualnog zahtjeva. Suprotnim postupanjem, odnosno meritornim odbijanjem eventualnog zahtjeva iako je usvojen primarni zahtjev, sud bi povrijedio procesni i materijalni interes tužitelja u odnosu na taj eventualni zahtjev.

Ako je zbog nedostatka u suđenju ili postupanju koji se odnosi samo na odluku o jednom zahtjevu, bilo primarnom ili eventualnom, potrebno ponoviti postupak pred prvostepenim sudom, tada se presuda mora ukinuti u cijelini, s obzirom da su primarni i eventualni zahtjev u navedenoj zavisnoj vezi.

Suprotno iznesenim pravilima, prvostepeni sud je svojom presudom djelimično usvojio i primarni i eventualni zahtjev, a o dijelu eventualnog zahtjeva za raskid ugovora nije meritorno odlučivao, dok je drugostepeni sud pobijanom presudom potvrdio odluku o primarnom zahtjevu, a preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio dio eventualnog tužbenog zahtjeva za isplatu iznosa od 19.998,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, dakle o istom meritorno odlučio.

Prema stanovištu sudske prakse kod eventualne kumulacije sud nije ovlašten odlučivati o eventualnom zahtjevu ni u slučaju kad makar i djelimično prihvati prvi od istaknutih tužbenih zahtjeva (Vrhovni sud R. Hrvatske, br. Rev-103/2002 – 2 od 27.09.2004. godine, citirana prema Jozo Čizmić, Komentar Zakona o parničnom postupku, Sarajevo 2009. godine, str. 157).

Međutim, ovaj revizijski sud je mišljenja da se navedeni stav ne može prihvatiti kao apsolutno pravilo u svakom slučaju kada primarni zahtjev predstavlja nenovčano potraživanje, kao što je to slučaj u predmetnoj parnici. U ovoj spornoj stvari primarni zahtjev se sastoji od deklaratornog zahtjeva za utvrđenje valjanosti ugovora i kondemnatornog zahtjeva za izdavanje tabularne isprave i upisa tužitelja u zemljišnu knjigu kao isključivog vlasnika. Osnovna svrha svakog kupoprodajnog ugovora, pa tako i predmetnog, je sticanje prava vlasništva, što je u konkretnom slučaju izostalo jer je kondemnatorni dio primarnog zahtjeva odbijen. U takvoj pravnoj situaciji nema mjesta zaključku da je primarni zahtjev usvojen, pa ni djelimično, jer zahtjev za utvrđenje valjanosti ugovora u konkretnom slučaju predstavlja samo deklarativni (incidentalni) zahtjev koji nije ni morao biti postavljen, pa stoga njegovo usvajanje, imajući u vidu suštinski cilj i sadržaj primarnog zahtjeva, ne može ni biti tretirano kao djelimično usvajanje koje onemogućava odlučivanje o eventualnom zahtjevu. Isti deklaratorni zahtjev za utvrđenje pravne valjanosti ugovora može biti preambula i za donošenje odluke o raskidu ugovora, jer se raskinuti može samo punovažan ugovor, tako da se ta dva zahtjeva međusobno ne isključuju. Suprotno stanovište imalo bi za posljedicu da tužitelj radi ostvarenja i zaštite svog subjektivnog građanskog prava mora ponovo podnijeti posebnu

tužbu za raskid ugovora i povrat uplaćene cijene, jer u ovoj parnici nije realizovao svoj cilj – uknjižbu vlasništva, što je suprotno svrsi instituta eventualne objektivne kumulacije, a to je ekonomičnost postupka i zaštita tužitelja za slučaj činjenične i pravne neizvjesnosti o tome koji je od mogućih tužbenih zahtjeva osnovan, odnosno otklanjanje rizika vođenja nove parnice.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000710 10 Rev od 30.11.2011. godine)

86.

Član 55. stav 4. Zakona o parničnom postupku

ODBIJANJE PRIMARNOG TUŽBENOG ZAHTJEVA PRETPOSTAVKA JE ZA ODLUČIVANJE O EVENTUALNOM TUŽBENOM ZAHTJEVU.

Iz obrazloženja:

Tužbenim zahtjevom konačno opredjeljenim na ročištu za glavnu raspravu 21.6.2006. godine tužitelji traže da im tuženi isplati naknadu plaća koje je trebao primiti njihov prednik za vrijeme bolovanja zbog povrede na radu u ukupnom iznosu od 55.681,93 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 19.3.1997. godine pa do isplate, ili iznos od 55.681,93 KM od kog iznosa 1.832,00 KM kao naknadu za vrijeme bolovanja od 1.12.1995. godine do 8.12.1995. godine, na ime naknade štete za izgublenu zaradu zbog nesposobnosti za rad za period od 8.12.1995. godine do 19.3.1997. godine iznos od 53.849,04 KM ili naknadu u iznosu od 53.681,93 KM od čega plaću za vrijeme bolovanja od 1.12.1995. godine do 8.12.1995.godine u iznosu od 1.832,00 KM, za bolovanje od 8.12.1995. godine do 19.3.1997. godine u iznosu od 2.790,17 KM, te naknadu štete za izgublenu zaradu za period od 8.12.1995. godine do 19.3.1997. godine u iznosu od 51.058,71 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom.

Tužbeni zahtjevi tužitelja, postavljeni na navedeni način, nisu zahtjevi sa alternativnom obavezom, da se tuženi oslobađa svoje obaveze ako ispuni samo jedan od njih, zbog umetnute odrednice „ili“. Riječ je o eventualnoj kumulaciji tužbenih zahtjeva po odredbi člana 55. stav 4. Zakona o parničnom postupku, što znači da sud o više postavljenih tužbenih zahtjeva odlučuje tako, da o narednom, podrednom zahtjevu odlučuje samo ako odbije prethodni zahtjev. To znači da je sud dužan odbiti zahtjeve koji su istaknuti ispred onog koji je usvojio, jer je odbijanje prethodnih zahtjeva pretpostavka za usvajanje narednog zahtjeva.

Nižestepeni sudovi djelimično usvajaju treći postavljeni tužbeni zahtjev, a da nisu odlučili o prethodna dva zahtjeva, da nisu odbili prvi i drugi zahtjev (tužitelj određuje redosljed prema kojem će sud odlučivati o tužbenim zahtjevima). Sud nije ovlašten odlučiti o ostalim zahtjevima kada makar i djelimično prihvati prvi od istaknutih tužbenih zahtjeva.

S obzirom da su nižestepeni sudovi odlučujući o više postavljenih tužbenih zahtjeva, eventualno kumuliranih, pogrešno primjenili odredbu člana 55. stav 4.

Zakona o parničnom postupku (na tu povredu tužitelj ukazuje u sadržaju revizije), a što je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude, počinili su povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. Zakona o parničnom postupku, pa je ovaj sud usvojio reviziju tužitelja i odlučio kao u izreci ovog rješenja primjenom odredbi člana 249. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 233834 12 Rev od 14.06.2012. godine)

87.

Član 57. stav 1. Zakona o parničnom postupku

TUŽITELJ JE PROMJENIO ISTOVJETNOST SVOG ZAHTJEVA KADA UMJESTO PRVOBITNOG ZAHTJEVA ZA POVRAT DATOG U IZVRŠENJU RASKINUTOG UGOVORA ZAHTIJEVA NAKNADU ŠTETE ZBOG RASKIDA UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Iz pravno relevantnih činjeničnih utvrđenja drugostepenog suda, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da su tužitelj kao kupac i tuženi kao prodavac 30.10.1991. godine zaključili ugovor o kupoprodaji broj 93/91 koji je imao za predmet kupoprodaju opreme i to električne dvogredne mostne dizalice 80 KN x 27 m, napojnog voda i montaže, te demontaže stare dizalice i sanaciju šina na kranskoj stazi, da su tužitelj kao kupac i tuženi kao prodavac 05.04.1992. godine zaključili ugovor o kupoprodaji broj 26/92 čiji predmet je bila kupoprodaja opreme i to električne dvogredne mostne dizalice 50 KN x 9,18 m, napojnog voda kranske šine, glavne sklopke sa kablom, upotrebne dozvole i transport i montaža na objektu radionica za opravku vagoneta, kamenolom „V.“, da je prema ugovoru broj 93/91 rok za isporuku i montažu iznosio 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ugovora, dok je prema ugovoru broj 26/92 taj rok iznosio 45 dana od dana stupanja na snagu ugovora, da je tužitelj u cijelosti izvršio svoju obavezu plaćanja opreme i ugovorenih poslova tuženom u tadašnjim YU dinarima, a da je tuženi izvršio samo 10% svojih obaveza.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno je drugostepeni sud, odlučujući o istaknutom prigovoru zastarijelosti potraživanja od strane tužene primjenio materijalno pravo, odredbe člana 374. i člana 376. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima kada je zbog osnovanosti tog prigovora u cijelosti odbio tužbeni zahtjev. Kao što je već rečeno, po ugovoru broj 93/91 od 30.10.1991. godine rok ispunjenja obaveze tuženog kao prodavca je iznosio 6 mjeseci, a po ugovoru 26/92 od 03.04.1992. godine taj rok je iznosio 45 dana. Uzimajući u obzir opštepoznatu činjenicu da je na teritoriji Bosne i Hercegovine u aprilu 1992. godine došlo do rata i u najpovoljnijoj varijanti za tužitelja, pod pretpostavkom da za njega zastarijevanje za vrijeme rata nije teklo, zastarijevanje je počelo ponovo teći od 23.12.1996. godine kada je na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine prestala primjena Odluke o proglašenju neposredne ratne opasnosti („Službeni list R BiH“ broj 1/92 i 13/94).

Tužitelj je tužbu u ovoj pravnoj stvari podnio prvostepenom sudu 30.12.2002. godine, te je tužbenim zahtjevom tražio ispunjenje obaveze tuženog iz zaključenih ugovora, uz postavljanje eventualnog zahtjeva za raskid ugovora i vraćanje onoga što je dao na ime ispunjenja svoje ugovorne obaveze. Dakle, već prvobitna tužba je podnesena nakon proteka trogodišnjeg zastarnog roka propisanog odredbom člana 344. ZOO, pa su u tom momentu bili zastarjeli zahtjevi postavljeni u tužbi, kao i zahtjev za naknadu štete kao posljedicu raskida ugovora, koji zahtjev je tužitelj postavio tek na pripremnom ročištu održanom dana 27.01.2010. godine.

Tužitelj u toku postupka nije dokazao da je došlo do izmjene spornih ugovora u smislu produžavanja roka za ispunjenje obaveze tuženog, kako to neosnovano ističe u reviziji. Kao što je već rečeno, već u vrijeme podnošenja prvobitne tužbe nastupila je zastara zahtjeva za naknadu štete kao posljedicu raskida spornih ugovora, pa je bez osnova revizijski navod da je tužitelj i prvobitno postavljenim tužbenim zahtjevom tražio naknadu štete. S tim u vezi, mada to u konkretnom slučaju nije od značaja za odluku, ovaj sud u cijelosti prihvata pravno rezonovanje drugostepenog suda da je na pripremnom ročištu održanom 27.01.2010. godine postavljanjem zahtjeva za naknadu štete, kao posljedicu raskida spornih ugovora, umjesto prvobitnog zahtjeva za povrat onoga što je dao u izvršenju svoje ugovorne obaveze, tužitelj u skladu sa odredbom člana 52. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 53/03, 73/05 i 19/06 – dalje: ZPP) preinačio tužbu u smislu promjene istovjetnosti zahtjeva, jer se radi o dvije različite pravne posljedice raskida ugovora. Pored toga, ta dva zahtjeva se zasnivaju i na različitim činjeničnim osnovama. Zahtjev za povrat se zasniva na činjeničnoj tvrdnji da je tužitelj dao određeni novčani iznos tuženom u ispunjenju svoje ugovorne obaveze iz ugovora koji su raskinuti, a zahtjev za naknadu štete se zasniva na činjeničnoj tvrdnji da je zbog raskida ugovora tužitelj pretrpio štetu u visini vrijednosti opreme koju mu je po osnovu raskinutih ugovora trebao isporučiti tuženi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 079668 11 Rev od 17.01.2012. godine)

88.

Član 67. stav 1. tačka 2. Zakona o parničnom postupku

Član 137. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u F BiH

NA BLAGOVREMENOST TUŽBE, KAO PROCESNU PRETPOSTAVKU ZA MERITORNO ODLUČIVANJE, SUD PAZI PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, ALI U OKVIRU ČINJENIČNE GRAĐE IZNESENE OD STRANE PARNIČNIH STRANAKA.

Iz obrazloženja:

Tačan je navod revidenta da je rok za podnošenje tužbe iz člana 137. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u F BiH po svojoj pravnoj prirodi prekluzivni rok o kome sud vodi računa po službenoj dužnosti. Stoga, ukoliko sud ustavnovi da je tužba podnesena neblagovremeno, ako je posebnim propisima određen rok

za podnošenje tužbe, donijet će rješenje kojim se tužba odbacuje (član 67. stav 1. tačka 2. ZPP).

Međutim, suprotno prigovoru revidenta, nižestepene presude nisu u konkretnom slučaju zahvaćene povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 67. stav 1. tačka 2. ZPP. Naime, na blagovremenost tužbe sud pazi po službenoj dužnosti, ali u okviru činjenične građe iznesene od strane parničnih stranaka. Ukoliko tuženi ističu prigovor neblagovremenosti tužbe, onda je on i dužan dokazati činjenice koje se tiču početka i isteka roka za podnošenje tužbe (član 7. stav 1. u vezi sa članom 123. ZPP), jer se radi o prigovoru odnosno činjenicama koji idu njemu u prilog i koje spriječavaju osnovanost tužiočevog zahtjeva. U konkretnom slučaju tužena te činjenice nije dokazala, tačnije nije dokazala kada je tužitelj primio rješenje kojim je odlučeno o njegovom prigovoru, odnosno da je od dana prijema tog rješenja pa do dana podnošenja predmetne tužbe protekao prekluzivni rok propisan odredbom člana 137. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u F BiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 49 0 P 005720 11 Rev od 23.02.2012. godine)

89.

Član 99. stav 1. tačka 6., član 110. i član 207. stav 3. Zakona o parničnom postupku

PRIGOVOR ZASTARE JE IZNESEN PRED PRVOSTEPENIM SUDOM I UKOLIKO GA JE TUŽENI ISTAKAO U ZAVRŠNOJ RIJEČI.

Iz obrazloženja:

Slijedom navedenih pravila materijalnog prava predstojala je procesno pravna obaveza tuženog da u svojim izlaganjima najkasnije na pripremnom ročištu (član 77. ZPP) iznese sve činjenice potrebne za obrazloženje istaknutog prigovora zastarjelosti, nudeći dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda (član 102. stav (1) ZPP), koja mogućnost izuzetno predstoji i tokom glavne rasprave samo ako učini vjerovatnim da ih bez svoje krivice nije bio u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnom ročištu (član 102. stav (2) ZPP).

Tuženi, prema ocjeni revizijskog suda, protivno izraženom stavu drugostepenog suda, iznošenjem prigovora zastarjelosti potraživanja u završnom izlaganju (član 99 stav (1) tačka 6) ZPP) je ovaj iznio pred prvostepenim sudom prije nego što je glavna rasprava zaključena (član 110. ZPP).

Činjenični osnov ovoga prigovora predstavljaju iznešene tvrdnje tuženog sadržane u činjenicama iznešenim na pripremnom ročištu i priznate činjenice tužitelja po prvi put iznešene prije nego što se na njih pozvao tužitelj za koga su ove činjenice povoljne (anticipirano priznanje) na koje se tužitelj pozvao (da je od 1990. godine prestao koristiti parcele s obzirom da je voće prestalo rađati jer se isto osušilo, šumu da sječe u smislu sasušenog drveća, zadnji put da je ubrao rod sa stabla šljive 1989, godine, travu da ne kosi od 1990. godine). Kako iz ovih ne proizilazi opstojnost činjenica iz kojih proizilazi da je u

skladu sa izloženim pravilima materijalnog prava nastupila zastarjelost zahtjeva tužitelja za naknadu štete, pri čemu je šteta utvrđena prema objektivnim okolnostima stanja predmetnih nekretnina u posljednje tri godine prije podnošenja tužbe, dakle, u stepenu oštećenosti nastalom kao posljedica sukcesivnog djelovanja do tih perioda, kako to pravilno poprima i drugostepeni sud (posljednji pasus druge stranice pismenog otpravka presude), pokazuje se kao pravilnim stav drugostepenog suda o neosnovanosti istaknutog prigovora zastarjelosti zahtjeva tužitelja za naknadu štete.

Stoga neosnovano tuženi uporište za ostvarenje revizijskog osnova u vidu pogrešne primjene materijalnog prava nalazi u tvrdnjama da nije bio dužan predlagati niti izvoditi dokaze u smislu istaknutog prigovora zastarjelosti iz razloga što je sam tužitelj u svojoj izjavi datoj tokom postupka potvrdio da su se stabla osušila i prestala davati plodove još 1990. godine, čime da je priznao da je tada prestao ostvarivati prihode na predmetnim nekretninama, jer, slijedom izloženog ove činjenice ne daju dovoljno osnova za izvođenje zaključka o osnovanosti navedenog prigovora u odnosu na koji se zanemaruje da se radi o sukcesivnoj budućoj šteti u odnosu na koju predstoje izložena pravila zastarjelost zahtjeva za njenu naknadu, u skladu sa kojima tuženi nije iznio ni dokazao odlučne činjenice iz kojih proizilazi da je tužitelj izgubio pravo na isticanje zahtjeva za naknadu štete zbog njegovog pasivnog držanja kroz zakonom određeno vrijeme.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000790 10 Rev od 03.11.2011. godine)

90.

Član 102. stav 2. i član 207. stav 1. Zakona o parničnom postupku

POD NOVIM DOKAZOM SMATRA SE I DOKAZ KOJI JE NASTAO NAKON ŠTO JE GLAVNA RASPRAVA ZAKLJUČENA ALI POD USLOVOM DA SE ON ODNOSI NA ČINJENICE KOJE SU POSTOJALE PRIJE ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE.

Iz obrazloženja:

Međutim, suprotno pravnom stavu drugostepenog suda, i u tom pogledu ovaj revizijski sud načelno dijeli pravni stav revizije, ovo pravilo ne važi kada su u pitanju dokazi. Pod novim dokazom smatra se i dokaz koji je nastao nakon što je glavna rasprava zaključena, ali pod uslovom da se on odnosi na činjenice koje su postojale prije zaključenja glavne rasprave. Sporni zapisnik odnosi se, pretežnim dijelom, i na činjenice koje su postojale prije zaključenja glavne rasprave, jer obuhvata stanje duga i za utuženi period od novembra 2004. godine do aprila 2007. godine (zapisnik se odnosi na period od 01.03.2004. godine do 31.12.2007. godine). Stoga taj zapisnik, bez obzira što je po mišljenju drugostepenog suda nastao nakon zaključenja glavne rasprave, predstavlja novi dokaz u smislu člana 207. ZPP-a. Neovisno o svemu navedenom treba primijetiti da iz sadržaja zapisnika proizilazi da je isti od strane tužitelja sačinjen 28.02.2008. godine, dakle prije zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom, pa se stoga niti ne radi o dokazu koji je nastao nakon zaključenja glavne rasprave kako to navodi drugostepeni sud,

jer na činjenici što je taj zapisnik dostavljen tuženom nakon zaključenja glavne rasprave ne može se izvesti zaključak da se radi o dokazu koji je „nastao“ nakon zaključenja glavne rasprave.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 094902 11 Rev od 02.02.2012. godine)

91.

Član 126. Zakona o parničnom postupku

Član 207. u vezi sa članom 173. Zakona o obligacionim odnosima

NARUČILAC I IZVOĐAČ RADOVA ODGOVARAJU ZA ŠTETU PROUZROKOVANU RADOVIMA NA NEKRETNINI PO NAČELU OBJEKTIVNE ODGOVORNOSTI, PA KADA SE TOKOM TIH RADOVA POJAVE OŠTEĆENJA NA SUSJEDNOJ NEKRETNINI PRETPOSTAVLJA SE DA SU ONA PROUZROKOVANA TIM RADOVIMA.

TERET DOKAZIVANJA DA NE POSTOJI UZROČNA VEZA IZMEĐU IZVOĐENJA RADOVA I NASTALE ŠTETE LEŽI NA NARUČIOCU I IZVOĐAČU RADOVA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 P 003141 11 Rev od 09.02.2012. godine)

92.

Član 147. i član 155. stav 2. i član 217. stav 2. Zakona o parničnom postupku

UKOLIKO DRUGOSTEPENI SUD OCJENJUJE DA JE NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA FINANSIJSKE STRUKE U POGLEDU NAČINA OBRAČUNA KAMATA NEJASAN ILI NEPOTPUN, TE MANJKAVOSTI VJEŠTAČENJA OTKLONIT ĆE NA RASPRAVI, POZIVAJUĆI VJEŠTAKA DA SVOJ NALAZ I MIŠLJENJE DOPUNI, ALI NIJE OVLAŠĆEN DA SAM IZVRŠI OBRAČUN KAMATA JER ZA TO NE POSJEDUJE STRUČNO ZNANJE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 17 0 P 033346 11 Rev od 15.05.2012. godine)

93.

Član 196. Zakona o parničnom postupku

ČINJENIČNI OSNOV SVAKE PRESUDE VEZUJE SE ZA STANJE SPORNOG MATERIJALNOPRAVNOG ODNOSA U VRIJEME ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE PRED PRVOSTEPENIM SUDOM (VREMENSKE GRANICE PRAVOMOĆNOSTI).

Iz obrazloženja:

Činjenični osnov svake presude vezuje se za stanje spornog materijalnopravnog odnosa u vrijeme zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom (vremenske granice pravomoćnosti). Stoga se kao nove činjenice mogu uzeti samo one činjenice koje su postojale prije nego što je rasprava zaključena, kako to u obrazloženju svoje presude navodi i drugostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 094902 11 Rev od 02.02.2012. godine)

94.

Član 196. Zakona o parničnom postupku

PRAVILO O SUBJEKTIVNIM GRANICAMA PRAVOMOĆNOSTI ODREĐUJE DA PRESUDA, U PRAVILU, MOŽE VEZIVATI SAMO ONA LICA KOJIMA JE DATA MOGUĆNOST DA U POSTUPKU SUDJELUJU, ODNOSNO DA PRESUDA DJELUJE SVOJOM PRAVOMOĆNOSTI SAMO U ODNOSU IZMEĐU PARNIČNIH STRANAKA.

Iz obrazloženja:

Suprotno pravnom rezonovanju revidenta, pravomoćna sudska presuda Općinskog suda u Mostaru broj: Ps-21/03 od 25.05.2005. godine nema značaj presuđene stvari za predmetnu pravnu stvar, tako da nižestepene presude nisu zahvaćene povredama odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članovima 67. stav 1. tačka 4., 196. stav 2. i 227. stav 2. ZPP.

Navedena presuda donesena je u parničnom postupku pokrenutom po tužbi „D.A.D.“ Fabrika.obuće D (drugotuženi iz predmetne parnice) protiv tuženog „U“ JP za obnovu i izgradnju mosta (prvotuženi iz predmetne parnice) i istom je, u bitnom, utvrđeno da je navedeni tužitelj isključivi vlasnik poslovnog prostora površine 39 m², u prizemlju zgrade izgrađene na k.č.br. 1322/12 upisane u zk.ul.br. 9535 k.o. Mostar. Tačno je da je navedeni poslovni prostor predmet spora i u predmetnoj parnici, ali pravomoćno utvrđenje da drugotuženi ima određeno pravo (pravo vlasništva) prema prvotuženom, ne djeluje prema tužitelju, kao trećem licu. Naime, sudska presuda ne djeluje apsolutno, već je njeno djelovanje, između ostalog, ograničeno i licima između kojih djeluje (tzv. subjektivne granice pravomoćnosti). Pravilo o subjektivnim granicama pravomoćnosti određuje da presuda, u pravilu, može vezivati samo ona lica kojima je data mogućnost da u postupku sudjeluju, odnosno da pravomoćna presuda djeluje svojom pravomoćnošću samo u odnosu između parničnih stranaka. Ovo ograničenje je posljedica kako raspravnog načela tako i prava na pravično suđenje. Budući da treća lica nisu učestvovala u postupku to ne bi bilo opravdano da sudska odluka i za njih bude neosporiva. Stoga je tužitelj imao mogućnost da u ovoj parnici ospori tačnost utvrđenja iz presude Općinskog suda u Mostaru broj: Ps-21/03

od 25.05.2005. godine jer to utvrđenje ima uticaj na njegov pravni odnos prema strankama iz te parnice.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 001839 11 Rev od 31.01.2012. godine)

95.

Član 240. stav 1. i 3. Zakona o parničnom postupku

TUŽBENI ZAHTJEV JE PREKORAČEN UKOLIKO SUD ODBIJE TUŽBENI ZAHTJEV KOJEG TUŽITELJ NIJE NI POSTAVIO.

Iz obrazloženja:

Tužitelj u reviziji ukazuje na revizioni prigovor iz odredbe člana 240. stav 1. tačka 3. Zakona o parničnom postupku, zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva u postupku pred drugostepenim sudom. Taj prigovor tužitelj obrazlaže tvrdnjom da je odbijen sa tužbenim zahtjevom koji nije identičan zahtjevu postavljenom, odnosno opredjeljenom na glavnoj raspravi 24.06.2009. godine.

Iz podataka spisa slijedi da je tužitelj u tužbi podnijetoj 03.04.2001. godine tražio utvrđenje prava vlasništva na stanu, predaju stana u posjed, poništenje rješenja o dodjeli stana i ugovora o korištenju stana koji ugovor je zaključio H.K. U tužbi je tražio i izdavanje privremene mjere o zabrani raspolaganja stanom. U podnesku od 17.12.2008. godine tužitelj je preinačio tužbeni zahtjev tako što je pored prvobitnog primarnog zahtjeva za utvrđenje jačeg prava vlasništva, predaju u posjed stana i brisanje upisa etažnog vlasništva na stanu, podnio i obligaciono-pravni zahtjev kojim je tražio isplatu protivvrijednosti stana u iznosu od 100.000,00 KM. Prvi dio prvog zahtjeva je uredio tako što je tražio utvrđenje jačeg prava vlasništva na stanu. Konačno određenim tužbenim zahtjevom u podnesku od 24.06.2009. godine za glavnu raspravu istog dana, tužitelj je smanjio drugi tužbeni zahtjev na način da je tražio plaćanje dijela protivvrijednosti stana kao dio neplaćene cijene u iznosu od 63.416,50 KM.

Kada odbija tužitelja sa tužbenim zahtjevom, prvostepeni sud u izreci presude u cijelosti navodi tužbeni zahtjev tužitelja iz tužbe i podneska od 24.06.2009. godine, iako tužitelj opredjeljenim zahtjevom u podnesku nije tražio poništenje rješenja i ugovora. Dakle, prvostepeni sud je odbijajući tužitelja i sa zahtjevom koji tužitelj nije postavio, prekoračio tužbeni zahtjev. Kako drugostepeni sud tu povredu isticanu i u žalbi nije otklonio, zanemariivši žalbeni navod o prekoračenju tužbenog zahtjeva (član 209. u vezi sa članom 231. Zakona o parničnom postupku), time je i sam drugostepeni sud prihvatio tu istu povredu iako potiče iz prvostepenog postupka, pa je omogućio da se iz tog razloga može izjaviti revizija (član 240. stav 3. Zakona o parničnom postupku).

Zbog toga je ovaj sud primjenom odredbe člana 251. Zakona o parničnom postupku odlučio kao u izreci ove presude.

S obzirom da se može preinačiti samo odluka koja postoji, ovaj sud zaključuje da i presuda, koja nije provocirana odgovarajućim tužbenim zahtjevom takođe egzistira i da je

pravno relevantna, te da može postati pravomoćna ako ne bude napadnuta pravnim lijekom i ukinuta u ovom postupku preinačenjem pobijane presude tako da se njen sadržaj svede u granice istaknutog zahtjeva. Ovlaštenje revizijskog suda da u slučaju ako ustanovi da je pravomoćnom presudom donesenom u drugostepenom postupku prekoračen tužbeni zahtjev, preinači pobijanu presudu (član 251. Zakona o parničnom postupku) u konkretnom slučaju se ustvari svodi na ukidanje dijela presude koji je donesen bez zahtjeva stranke, a pobijana presuda se svodi u granice stranačke dispozicije (član 2. stav 1. Zakona o parničnom postupku). Dio presude (odbijajući dio postavljenog tužbenog zahtjeva) koji ne predstavlja prekoračenje zahtjeva ostaje neizmjenjen.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 000167 10 Rev od 30.11.2011. godine)

96.

Član 291., član 293. stav 3. i član 295. Zakona o parničnom postupku

SUD NEMA STRANAČKU SPOSOBNOST I NE MOŽE BITI STRANKA U POSTUPKU BEZ OBZIRA NA VRSTU SPORA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 64 0 P 006693 11 Rev od 26.06.2012. godine)

97.

Član 329. stav 2. Zakona o parničnom postupku

ROK ZA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA ZA POVRAT U PREDAŠNJE STANJE ZBOG PROPUŠTANJA PRIPREMNOG ROČIŠTA RAČUNA SE OD DANA PRIJEMA ODLUKE KOJU JE SUD POVODOM PROPUŠTANJA DONIO, A NE OD DANA PROPUŠTANJA ROČIŠTA.

Iz obrazloženja:

Rok za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje računa se od dana prijema odluke koju je sud radi propuštanja donio (u konkretnom slučaju od 22.11.2004. godine kada je punomoćnik tužitelja primio rješenje kojim se tužba smatra povučenom), a ne od dana propuštanja ročišta (3.11.2004. godine). Prema tome, podnošenjem prijedloga 29.11.2004. godine, računajući od 22.11.2004. godine, nije protekao zakonski rok od 8 dana, pa prijedlog nije neblagovremeno podnijet, kako ga ocjenjuje drugostepeni sud. Drugostepeni sud odbacuje prijedlog tužitelja za povrat u prijašnje stanje kao neblagovremen primjenom odredbi člana 329. stav 2. Zakona o parničnom postupku.

Članom 329. stav 2. Zakona o parničnom postupku je propisano da se prijedlog podnosi u roku od 8 dana računajući od dana kada je prestao razlog koji je uzrokovao

propuštanje, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje od dana kada je za to saznala.

Polazeći od činjenica da je punomoćnik tužitelja poziv za pripremno ročište zakazano za dan 3.11.2004. godine primio dana 16.9.2004. godine (potpis punomoćnika na dostavnici o prijemu poziva i drugostepenog rješenja broj Gž-496/04), da na ročište punomoćnik tužitelja nije pristupio, da je rješenje o povlačenju tužbe primio 22.11.2004. godine i da je prijedlog za povrat u prijašnje stanje podnio 29.11.2004. godine, drugostepeni sud, računajući rok za podnošenje prijedloga od 3.11.2004. godine kada je došlo do propuštanja ročišta i kada je punomoćnik tužitelja imao saznanje o propuštanju, nalazi da je prijedlog podnijet po isteku zakonskog roka od osam dana od saznanja.

Navedeni stav drugostepenog suda po ocjeni ovog suda nije pravilan, a kako smatraju i tužitelji u reviziji.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 214281 11 Rev od 04.09.2012. godine)

98.

Član 336. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PRAVO NA PRODUŽENJE SUDSKOG ROKA IZ ČLANA 336. STAV 1. ZPP STRANKA MOŽE OSTVARITI SAMO UKOLIKO JE U OKVIRU TOG ROKA ZAHTIJEVALA NJEGOVO PRODUŽENJE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 075508 11 Rev od 09.08.2012. godine)

99.

Član 366. Zakona o parničnom postupku

NASLJEDNICI, KOJIMA PRIPADA PRAVO DA U PARNIČNOM POSTUPKU POSTAVE IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEV ZA ISPLATU OTPREMNINE KOJA NIJE ISPLAĆENA NJIHOVOM UMRLOM PREDNIKU, NISU NUŽNI SUPARNIČARI VEĆ SU POSEBNI POVJERIOCI U OKVIRU SVOG NASLJEDNOG ODNOSNO SUVLASNIČKOG UDJELA.

Iz obrazloženja:

Nasljednici imaju pravo da u parničnom postupku postave imovinskopravni zahtjev za isplatu otpremnine koja nije isplaćena njihovom umrlom predniku. Pri tome oni nisu nužni suparničari na tužilačkoj strani već su posebni povjerioci u okviru svog nasljednog odnosno suvlasničkog udjela. Stoga svi nasljednici umrlog B.Z., suprotno pravnom stavu drugostepenog suda, nisu morali zajednički tužiti u ovoj pravnoj stvari da bi njihova tužba bila dopuštena, jer bi u tom slučaju jednom nosiocu prava bilo onemogućeno da traži

zaštitu ako drugi nosilac istog prava odbija da je traži. Upravo zbog toga nužno suparničarstvo na tužilačkoj strani postoji samo u izuzetnim slučajevima.

Tačno je da suvlasnik, u načelu, može tražiti novčanu naknadu samo razmjerno svom suvlasničkom dijelu. Međutim u konkretnom slučaju prava ostalih nasljednika nisu povrijeđena jer su oni pismenom izjavom od 27.08.2008. godine ovlastili tužiteljicu, odnosno prepustili joj pravo, da sama preduzme pravne radnje vezane za ostvarivanje i naplatu cjelokupne predmetne otpremnine, kako je to pravilno u razlozima svoje odluke zaključio i prvostepeni sud.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001378 11 Rev od 19.01.2012. godine)

100.

Član 386. Zakona o parničnom postupku

NIJE USPIO U PARNICI TUŽITELJ ČIJI JE TUŽBENI ZAHTEJEV ODBIJEN ZBOG ZASTARJELOSTI, PA JE STOGA DUŽAN NAKNADITI TROŠKOVE PARNIČNOG POSTUPKA TUŽENOM.

Iz obrazloženja:

Kako proizilazi iz sadržaja spisa tužitelj je tužbenim zahtjevom tražio da sud obaveže tuženog da mu zbog neplaćanja za potrošenu električnu energiju za period od 01.06.1995. do 01.07.2005. godine isplati iznos od 7.920,64 KM. Odlučujući o istaknutom prigovoru zastarjelosti potraživanja prvostepeni sud nalazi da je dio tužbenog zahtjeva za iznos od 7.217,77 KM obuhvaćen zastarom i u tom dijelu odbija tužbeni zahtjev, a isti usvaja za iznos od 720,87 KM. Dakle, tužitelj je u ovom sporu uspio sa 8,9 %, a tuženi u pretežnom dijelu sa 91,1 %, te prvostepeni sud u skladu sa postignutim uspjehom u parnici donosi odluku o troškovima parničnog postupka.

Odlučujući o žalbi tužitelja na odluku o troškovima parničnog postupka drugostepeni sud zauzima stav da je tuženi dao tužitelju povoda za tužbu, jer je utvrđeno da nije plaćao električnu energiju koju je tužitelj isporučivao, a dug u cijelosti nije izmirio ni kada je primio tužbu, a ni u toku postupka za period koji nije obuhvaćen zastarom, pa da u takvoj situaciji nije bilo osnova da se tuženom dosude troškovi prema uspjehu u parnici, već je trebalo odlučiti da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Tačan je navod iz obrazloženja drugostepenog rješenja da je tuženi dao tužitelju povoda za tužbu jer nije plaćao električnu energiju. Međutim, drugostepeni sud u tom smislu ne cijeni i ponašanje tužitelja kao povjerioca. Tuženi je dao povod tužitelju za tužbu još u julu 1995. godine, kada nije platio račun za juni te godine, a tužitelj je tužbu u ovoj pravnoj stvari podnio 02.09.2005. godine, dakle nakon proteka vremenskog perioda od deset godina od dana kada je imao osnova za podnošenje tužbe. Ne može se bezrazložno pasivno držanje tužitelja u ostvarivanju svojih prava (tužitelj u toku postupka nije dokazao da je u tom periodu došlo do okolnosti koje bi dovele do zastoja ili prekida zastarijevanja u kom slučaju bi bio neosnovan prigovor zastare) staviti na teret tuženom. Odredbe o zastari i rokovima

zastare su odredbe materijalnog prava i imaju za cilj da disciplinuju povjerioce u ostvarivanju svojih potraživanja i da istovremeno ne drže dužnike u vječnoj neizvjesnosti i pravnoj nesigurnosti. Kada tužbeni zahtjev bude odbijen (u cijelosti ili djelimično) zbog osnovanosti istaknutog prigovora zastare to znači da je tuženi u toku postupka dokazao činjenice koje tužbeni zahtjev čine neosnovanim. Nema nikakve razlike, sa stanovišta primjene pravila o naknadi troškova parničnog postupka, da li je tužbeni zahtjev odbijen iz razloga što je tuženi dokazao npr. da je ispunio obavezu, da je došlo do oprosta duga, preuzimanja duga i slično ili je tužbeni zahtjev odbijen iz razloga što je tuženi dokazao da se radi o zastarjelom potraživanju. Osnovanost prigovora zastare tuženog (u cjelini ili djelimično) ima za rezultat gubitak parnice za tužitelja u dijelu u kojem je taj prigovor osnovan, odnosno uspjeh tuženog u parnici u tom dijelu, pa se prilikom odlučivanja o naknadi troškova parničnog postupka mora poći od uspjeha svake od stranaka u parnici, kako je to pravino odlučio i prvostepeni sud.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 001197 11 Rev od 02.02.2012. godine)

101.

Član 386. stav 2. Zakona o parničnom postupku

SVAKA STRANKA, A NE SAMO TUŽITELJ, MOŽE DJELIMIČNO USPJETI U PARNICI.

STOGA KOD ODLUČIVANJA O TROŠKOVIMA PARNIČNOG POSTUPKA U SLUČAJU DJELIMIČNOG STRANAČKOG USPIJEHA U PARNICI TREBA, U PRAVILU, UZIMATI U OBZIR KAKO TUŽIOČEV TAKO I TUŽENIKOV USPIJEH U PARNICI I ODLUKU O TOME KOJA ĆE STRANKA SNOSITI OBAVEZU NAKNADE TROŠKOVA POSTUPKA DONIJETI PRIMJENOM PRAVILA PROCESNOG PREBIJANJA PARNIČNIH TROŠKOVA.

Iz obrazloženja:

Nasuprot prednjem, osnovano se revizijom ukazuje na propust drugostepenog suda da odluči i o troškovima revidenta. Prihvatajući pravilnim obračun sudskih troškova tužiteljice izvršen od strane drugostepenog suda u ukupnom iznosu od 4.141,40 KM, kao i utvrđeni procenat njenog konačnog uspjeha u ovom sporu u omjeru od 63% (što se ni revizijom ne dovodi u pitanje), to bi značilo da je tuženi uspio u sporu u omjeru od 37 %, (uspjeh tužiteljice se smatra neuspjehom tuženog i obratno), pa bi tuženom s obzirom na uspjeh u sporu pripao iznos od 586,00 KM (ukupan iznos traženih troškova je 1.584,00 KM da je u sporu uspio 100 %). Stoga je ovaj sud procesnom kompenzacijom utvrdio da je tuženi na ime troškova dužan platiti tužiteljici iznos od 3.555,40 KM, a ne 4.141,40 KM, kako je to našao drugostepeni sud. Ova odluka se temelji na odredbama člana 393., 386.st.2.387. 396.st.2. u vezi sa članom 397.st.2. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 001039 11
Rev od 26.07.2012. godine)

VANPARNIČNI POSTUPAK

102.

Član 126. Zakona o vanparničnom postupku

SUD UPUĆUJE NA PARNICU STRANKE TEK KADA SU SVI NASLJEDNICI DALI NASLJEDNIČKE IZJAVE JER SE TEK TADA MOŽE KONAČNO ZNATI POSTOJI LI I U ČEMU SE OGLEDA SPOR MEĐU NASLJEDNICIMA.

Iz obrazloženja:

Neprihvatljiv je pravni stav revidenata da je do prekida ostavinskog postupka došlo po sili zakona već u momentu kada su tužiteljice na ostavinskoj raspravi od 14.02.2002. godine dale izjave da osporavaju punovažnost testameta, što je ostavinski sud bio dužan deklarirati svojim rješenjem, tako da sporne nasljedničke izjave tuženih, date na kasnijim ostavinskim raspravama, zapravo pravno i ne egzistiraju.

Prema odredbi člana 126. stav 1. i 2. Zakona o vanparničnom postupku sud će prekinuti raspravljanje zaostavštine i uputiti stranke da povedu parnicu pred sudom ako su među strankama sporne činjenice od kojih zavisi neko njihovo pravo, pa tako i ukoliko su sporne činjenice od kojih zavisi pravo na nasljeđe, a naročito punovažnost ili sadržina testameta.

Iz ovakvog sadržaja navedene zakonske odredbe proizilazi da sud upućuje na parnicu stranke tek kada su svi nasljednici dali nasljedničke izjave, jer se tek tada i može konačno znati postoji li, i u čemu se ogleda, spor među nasljednicima. Stoga, suprotno pravnom rezonovanju revidenata, izjave tužiteljica da osporavaju valjanost testameta pokojnog M.M., date na ostavinskoj raspravi od 14.02.2002. godine, nisu same po sebi konstituisale prekid ostavinskog postupka, niti je ostavinski sud samo na osnovu tih izjava bio dužan prekinuti ostavinski postupak. Ostavinski sud je pravilno zakazao novo ročište, na koje je pozvao tužene, te nakon što su i oni dali svoje nasljedničke izjave donio rješenje o prekidu ostavinskog postupka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 22 0 P 004044 11
Rev od 02.07.2012. godine).

103.

Član 62. i 63. Zakona o eksproprijaciji

PRILIKOM DOSUĐIVANJA KAMATE ZA EKSPROPRIISANU NEKRETNINU SUD ODLUČUJE PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, A NE SAMO PO ZAHTJEVU STRANKE.

SUD JE DUŽAN DA ODLUČI O KAMATI BEZ OBZIRA DA LI JE ZAHTJEV ZA KAMATU POSTAVLJEN ILI NIJE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 56 0 V 029801 12 Rev od 25.09.2012. godine).

PRIVREDNO PRAVO

104.

Član 6. stav 2. tačka 3. Zakona o privrednim društvima

ZAKLJUČAK O ODGOVORNOSTI VLASNIKA UDJELA DRUŠTVA SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU ZA OBAVEZE DRUŠTVA MORA SE ZASNIVATI NA DOKAZANIM ČINJENICAMA DA JE ON KORISTIO DRUŠTVO ZA PREVARU ILI OŠTEĆENJE SVOJIH POVJERILACA.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepnih sudova, za koja je vezan revizijski sud, proizilazi da je 20.11.2000. godine zaključen ugovor o kratkoročnom kreditu na iznos od 80.000,00 KM između M. banke d.d. S., kao prednika R. banke d.d. Sarajevo, kao davaoca kredita (u ugovoru navedeno kao zajmodavca) i prvotuženog „3AD“ d.d. S. kao korisnika kredita (u ugovoru navedeno kao zajmoprimca), da je taj ugovor u ime prvotuženog zaključio drugotuženi H.M. kao direktor, da je 20.11.2000. godine zaključen ugovor o jemstvu između davaoca kredita i tužitelja, kojim je tužitelj preuzeo obavezu da davaocu kredita izmiri njegovo potraživanje iz tog ugovora, ako to ne učini prvotuženi, da prvotuženi nije izmirio dug po kreditu, te da je taj dug umjesto njega izmirio tužitelj plaćajući isti u tri rate.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno su nižestepeni sudovi primjenili materijalno pravo, odredbu člana 1013. Zakona o obligacionim odnosima, kada se usvojili tužbeni zahtjev u odnosu na prvotuženog. Ni u reviziji se ne ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava u odnosu na prvotuženog.

Odbijajući kao neosnovan prigovor o nedostatku pasivne legitimacije na strani drugotuženog drugostepeni sud nalazi da je drugotuženi pasivno legitimisan s pozivom na odredbu člana 6. stav 2. tačka 3. Zakona o privrednim društvima FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07 i 84/08) neobrazlažući koja činjenična utvrđenja daju osnov za primjenu te zakonske odredbe (to nije obrazlagao ni prvostepeni sud koji se pozvao samo na odrebu člana 1013. ZOO). Odredba člana 6. stav 2. tačka 3. Zakona o privrednim društvima FBiH reguliše da dioničar u dioničkom društvu, vlasnik udjela društva sa ograničenom odgovornošću i komanditor u komanditnom društvu ne odgovaraju za obaveze društva, osim kada koriste društvo za prevaru ili oštećenje svojih povjerilaca. Osnovano revizija ukazuje da u toku postupka tužitelj nije predložio niti izveo ni jedan dokaz na utvrđivanje činjenice da drugotuženi ima status lica kod prvotuženog

koja ima u vidu citirana zakonska odredba. Sama činjenica da je drugotuženi direktor prvotuženog ne znači sama po sebi da je on i vlasnik udjela prvotuženog (iz stanja spisa proizilazi da je prvotuženi društvo sa ograničenom odgovornošću). Čak pod pretpostavkom da je drugotuženi vlasnik udjela prvotuženog tužitelj nije dokazao da je drugotuženi koristio prvotuženog za oštećenje svojih povjericaca, a bez utvrđenja te činjenice ne može postojati odgovornost drugotuženog za obaveze prvotuženog. Sama izjava tužitelja da je drugotuženi koristio prvotuženog za oštećenje svojim povjericaca bez odgovarajućih dokaza (npr. da prvotuženi i ranije nije ispunjavao obaveze prema tužitelju ili nekom drugom od svojih povjericaca, da je drugotuženi u krivičnom postupku osuđen zbog prevare povjericaca i sl.) ne može predstavljati osnov za paušalni zaključak drugostepenog suda da je drugotuženi pasivno legitimisan u ovoj pravnoj stvari, pozivom na odredbu člana 6. stav 2. tačka 3. Zakona o privrednim društvima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 195188 11 Rev od 12.07.2012. godine)

105.

Član 276. stav 3. Zakona o privrednim društvima

UGOVOR O ZAPOSŁJAVANJU MENADŽERA PREDSTAVLJA MJEŠOVITI PRAVNI POSAO KOJI SADRŽI KAKO ELEMENTE MENADŽERSKOG UGOVORA TAKO I ELEMENTE UGOVORA O RADU.

Iz obrazloženja:

Naime, kada je riječ o ugovoru o zapošljavanju menadžera, mora se poći od toga da se radi o mješovitom pravnom poslu koji sadrži elemente menadžerskog ugovora iz odredbi člana 276. stav 3. Zakona o privrednim društvima i ugovora o radu, kao materijalno pravnog instituta radnog prava, Ugovor o zapošljavanju menadžera ne uređuje samo pitanje njegovog statusa, kao direktora - menadžera, već se tim ugovorom zasniva i radni odnos. Uslove tog radnog odnosa, te time i pitanje da li se radi o radnom odnosu na neodređeno ili određeno vrijeme, dakle, razriješava sadržaj tog ugovora.

Kada poslodavac ugovorom o zapošljavanju menadžera preuzme obavezu da nakon njegovog prestanka, a time i nakon isteka vremena na koji je zaključen, dotadašnjeg menadžera rasporedi na obavljanje drugih poslova i radnih zadataka, bez određenja vremena trajanja radnog odnosa, njegov daljnji radno pravni status se sagledava u okviru te preuzete obaveze, dakle, zasnovanog radnog odnosa na neodređeno vrijeme. Za slučaj izostanka navedene odredbe, protekom vremena za koji je zaključen ugovor o zapošljavanju menadžera prestaje i sam ugovor, te time i prava i obaveze iz istog.

U ovoj pravnoj stvari sadržaj Ugovora o zapošljavanju menadžera sadrži odredbu (član 1. stav 2. Ugovora) da će menadžer svoju funkciju obavljati za vrijeme od četiri godine od dana zaključivanja ugovora). Istim nije ugovorena obaveza tuženog na njegovo raspoređivanje na druge odgovarajuće poslove nakon prestanka tog ugovor. Time, u smislu

izloženog, prestankom ovoga ugovora, zbog isteka vremena na koji je zaključen, prestaje i radni odnos tužitelja, kao dotadašnjeg menadžera.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Rs 000734 10 Rev od 29.12.2011. godine)

106.

Član 2. Zakona o privatizaciji preduzeća

Član 67. i član 68. Pravilnika o postupku prodaje imovine i dionica ili udijela preduzeća

AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU OVLAŠTENA JE DA JEDNOSTRANO RASKINE UGOVOR O KUPOPRODAJI PREDMETA TENDERA U POSTUPKU MALE PRIVATIZACIJE, IAKO NIJE BILA UGOVORNA STRANA IZ NAVEDENOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni revizijski prigovor pogrešne primjene materijalnog prava. Tužitelj u reviziji kao i u žalbi insistira na prigovoru da Agencija za privatizaciju ZE-DO Kantona nije bila ovlaštena da jednostrano raskine ugovor o kupoprodaji predmeta tendera, pri tome se poziva na odredbu čl. 27. Zakona o privatizaciji preduzeća („Sl. novine FBiH 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 28/04 i 44/04), zatim da u slučaju raskida predmetni ugovor je obavezivao samo ugovorne strane, a ne i agenciju koja nije bila u obavezno pravnom odnosu sa tužiteljem, pa da je drugotužena postupala nezakonito - suprotno volji prodavca, a zbog takvog postupanja, da je tužitelj uskraćen za potraživanja iznosa uplaćene kupoprodajne cijene u gotovini (53.050,00 KM).

Suprotno shvatanju u reviziji, pravilan je stav nižestepenih sudova da se prodaja državnog vlasništva odvija u skladu sa Zakonom o preduzećima („Službene novine FBiH“ 2/95 i 8/96), Zakonom o privatizaciji preduzeća, te setom tzv. privatizacijskih propisa koji regulišu period tranzicije kada je privatizacija kao proces pretvorbe državnog vlasništva u privatno proglašena kao načelo društvenog uređenja u prelaznom periodu, kao strateški ekonomski cilj i temeljni princip koji se odražava iz cjeline važećih propisa koji su u to vrijeme doneseni.

Prema odredbi čl. 2. Zakona o privatizaciji preduzeća propisano je da odobravanje i provođenje privatizacije vrši nadležna Agencija za privatizaciju, osnovana Zakonom o agenciji za privatizaciju, a prema Pravilniku o postupku prodaje imovine i dionica ili udjela preduzeća („Sl. novine FBiH 19/98, 15/99,32/99...18/02) propisano je u čl. 68. da ugovor iz čl. 67. ovog pravilnika obavezno sadrži odredbu da su prodavac i nadležna agencija ovlašteni da prate i kontrolišu ispunjavanje ugovornih obaveza i mogu preduzimati sve pravne radnje za sudski ili vansudski raskid ugovora.

Tužitelj i prvotuženi su u čl. 11. Ugovora regulisali da kontrolu izvršenja ugovornih obaveza vršit će prodavac i Agencija za privatizaciju ZE-DO Kantona, a u čl. 19., da pravo jednostranog raskida ugovora može se tražiti u određenim slučajevima, između ostalog i ukoliko kupac u potpunosti ne izvršava ili uredno ne izvršava ugovorom preuzete obaveze ni u roku od

30 dana po prijemu pismene opomene od strane Agencije ne poduzme aktivnosti u pravcu realizacije ugovornih obaveza, što ukazuje da je sporna kupoprodaja predmeta tendera zaključena u skladu sa naprijed navedenim zakonskim propisima.

Pravilan je zaključak drugostepenog suda da je drugotužena na osnovu člana 2. Zakona o privatizaciji i člana 19. u vezi sa članom 20. zaključenog ugovora, imala ovlaštenje da jednostrano raskine ugovor o kupoprodaji predmeta tendera. Naime, pored toga što se u postupku privatizacije s jedne strane zaključuju obligacioni ugovori, s druge strane ti isti ugovori predstavljaju jednu vrstu akta o osnivanju subjekta privatizacije mijenjajući njegov pravni status, njegovog osnivača, vlasnika, oblik organizovanja, strukturu kapitala i predstavljaju ispravu za odgovarajući upis u sudski registar, pa zbog dvostrane pravne prirode ugovora o prodaji društvenog kapitala ne primjenjuju se samo odredbe Zakona o obligacionim odnosima, već i odredbe Zakona o privatizaciji, Zakona o preduzećima i Zakona o postupku za upis u sudski registar. U spornom Ugovoru, prodavac i kupac su utvrdili više obaveza za svaku od ugovornih strana, kao i da kontrolu izvršenja ugovornih obaveza vrši pored prodavca i nadležna agencija, što je drugotužena i obavezna u skladu sa pozitivnim propisima iz oblasti privatizacije u FBiH kako u velikoj, tako i maloj privatizaciji. Kod činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi, da kupac nije izvršio više preuzetih obaveza iz ugovora - u roku od sedam dana nije uplatio kupoprodajnu cijenu predmeta tendera, niti je tu obavezu izvršio nakon opomene od strane agencije, a ugovoreni iznos od 53.000,00 KM da je uplatio nakon raskida ugovora u certifikatima umjesto u gotovini, to je i po shvatanju ovoga suda, raskid predmetnog ugovora od strane agencije bio osnovan, jer se radilo o roku i ispunjenju obaveza kao pravilu propisanom kod prodaje preduzeća za koji je ovlaštena da propisuje Agencija za privatizaciju. U suprotnom, da drugotužena nije raskinula predmetni Ugovor, neizvršavanje tužiteljevih konkretnih obaveza ne bi poslužilo cilju zbog koga je Ugovor i zaključen. Zbog toga su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada su tužbeni zahtjev u dijelu kojim tužitelj traži utvrđenje da Ugovor nije raskinut, odbili kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 014453 11 Rev od 05.06.2012. godine)

107.

Član 69., član 86. i član 143. Zakona o industrijskom vlasništvu u BiH

Član 94. ranije važeće Uredbe sa zakonskom snagom o patentima i znacima razlikovanja

OSNOVA ODLUKE U SPORU ZBOG POVREDE ROBNOG ZNAKA MORA BITI CJELOVITO UPOREĐIVANJE SPORNIH ROBNIH ZNAKOVA.

TEK NA OSNOVU DETALJNE ANALIZE ROBNIH ZNAKOVA KOJI SE POREDE SUD MOŽE ZASNOVATI SVOJE UVJERENJE O POSTOJANJU OPASNOSTI ZAMJENE, ODNOSNO O POSTOJANJU NEDOZVOLJENOG OPONAŠANJA.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju osnova odluke u sporu zbog povrede robnog znaka mora biti cjelovito upoređivanje spornih robnih znakova. Detaljna analiza robnih znakova koji se porede (robni znak tužitelja „P.“ i robni znak tuženog „P.“) predstavlja materijal na osnovu kojeg sud treba da zasnuje svoje uvjerenje o postojanju opasnosti zamjene, što je u predmetnoj pravnoj stvari prvostepeni sud propustio učiniti. Naprotiv, prvostepeni sud se zadovoljava sa konstatacijom „da nema nikakve dvojbe“ o sličnosti spornih robnih znakova, ali propušta konkretizovati tu očitost sa stanovišta upotrebljene tipografije imena, kombinacije i rasporeda boja znaka, simbola u znaku, oblika znaka i njegove veličine, vrste slova i slično, te na taj način opravdati svoje uvjerenje o postojanju nedozvoljenog oponašanja...

U ponovnom postupku drugostepeni sud će, po potrebi i nakon održane rasprave u smislu odredbe člana 217. stav 2. ZPP, otkloniti ukazanu povredu odredaba parničnog postupka i nakon toga donijeti novu i na zakonu zasnovanu odluku za koju će dati potpune činjenične i pravne razloge.

Pri tome će drugostepeni sud imati u vidu i slijedeće stavove sudske prakse koji su relevantni sa aspekta predmeta spora: Rizik od zamjene se povećava ukoliko su robe, za koje se koriste robni znaci srodni. Ukoliko se za identičnu vrstu robe koriste dva znaka, kod ocjene opasnosti od zamjene se mora primijeniti povećana strogost. Pri tome se mora voditi računa o tome da se kod proizvoda za masovnu potrošnju mora računati sa slabijom pažnjom potrošača i manjom sposobnosti razlikovanja nego kada je riječ o specijalnim proizvodima, čije se tržište svodi na relativno zatvoren krug ljudi iz određene branše. Prilikom ocjene sličnosti znaka mora se veća pažnja posvetiti karakterističnim elementima koji su slični nego svim ostalim elementima koji su različiti.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000869 10 Rev od 22.11.2011. godine)

UPRAVNO PRAVO

108.

Rješavanje u punoj jurisdikciji

Član 36. Zakona o upravnim sporovima

KADA SE PRESUDOM TUŽBA UVAŽAVA, UPRAVNI AKT PONIŠTAVA I RJEŠAVA UPRAVNA STVAR, TADA SE NE MOŽE UPRAVNA STVAR SAMO DJELOMIČNO RIJEŠITI VEĆ U CIJELINI, JER PRESUDA TREBA DA U SVEMU ZAMIJENI PONIŠTENI UPRAVNI AKT.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud poprimio utvrđenim da je tužiteljica u vrijeme podnošenja zahtjeva dana 08.03.2004. godine (prema podacima iz matične evidencije i radne knjižice broj 653/64 od 18.04.1964. godine) ostvarila radni staž od 34 godine, 10 mjeseci i 29 dana, da je imala navršenih 55 godina života i da je ispunjavala uslove za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju, propisane odredbama člana 30. i 137. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, da je poslodavac tužiteljice dana 24.03.2008. godine uplatio doprinose za period od 01.11.1997. godine do 31.12.1998. godine, te da je tužiteljica ovom naknadnom uplatom ostvarila penzijski staž za koji su uplaćeni doprinosi u trajanju od 30 godina, 8 mjeseci i 22 dana. Prema tome, tužiteljica je u vrijeme podnošenja zahtjeva ispunjavala uslove, propisane citiranim zakonskim odredbama, za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu penziju, pa kako činjenica da je dio doprinosa uplaćen nakon podnošenja zahtjeva ne može uticati na datum ostvarivanja prava na penziju i početak isplate penzije (jer je tužiteljica za vrijeme rada bila osigurana a poslodavac je obveznik uplate doprinosa), to je, po ocjeni prvostepenog suda, tužiteljici pravo na penziju pripadalo od 08.03.2004. godine, odnosno od dana podnošenja zahtjeva (odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP-639/04 od 23.09.2005. godine). Radi toga je prvostepeni sud tužiteljici priznao pravo na starosnu penziju po Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, počev od 08.03.2004. godine u mjesečnom iznosu koji će utvrditi tuženi u skladu sa odredbama člana 30. i 137. citiranog Zakona, shodno odredbama člana 36. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

Međutim, odredbama člana 36. Zakona o upravnim sporovima propisano je da sud rješava spor presudom, kojom se tužba uvažava ili odbija kao neosnovana (stav 1. i 2.), a ako se tužba uvažava, presudom se upravni akt poništava i rješava upravna stvar u slučajevima iz člana 33. stav 1. i 2. Zakona i u drugim slučajevima predviđenim ovim Zakonom. Takva presuda u svemu zamjenjuje poništeni upravni akt (stav 3.). Prema citiranoj odredbi člana 36. stav 3. navedenog Zakona proizilazi da sud rješava samu

upravnu stvar umjesto nadležnog organa i sa svim ovlaštenjima koja on ima u toj upravnoj stvari (spor pune jurisdikcije).

Prema tome, kada sud donosi presudu primjenom člana 36. stav 3. Zakona o upravnim sporovima, kao što je to slučaj u ovoj stvari (iako se sud pozvao samo na odredbe stava 2. tog člana), tada ta presuda mora da u svemu zamjenjuje poništeni upravni akt, tako da sud takvom presudom (kada prizna pravo na starosnu penziju i utvrdi datum od kojeg to pravo pripada) ne može nalagati nadležnom organu da on utvrdi visinu priznate penzije, kako je to prvostepeni sud izrekom presude naložio tuženom (o čemu u obrazloženju presude nisu dati nikakvi razlozi), čime nije ispoštovana sama svrha citirane zakonske odredbe. Ovo obzirom što se stečena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pa i pravo na starosnu penziju, ostvaruju kod tuženog-nosioca osiguranja, koji starosnu penziju utvrđuje, prema odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09) u tačno određenom mjesečnom iznosu, koji osiguraniku pripada od dana ostvarivanja prava, odnosno od dana podnošenja zahtjeva. Kako je prvostepeni sud pobijanom presudom riješio upravnu stvar (priznao pravo na starosnu penziju počev od 08.03.2004. godine), umjesto nadležnog organa, koja prema citiranim odredbama člana 36. Zakona o upravnim sporovima u svemu zamjenjuje poništene upravne akte tuženog, istom presudom je morao odlučiti i o visini priznate penzije u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

S obzirom da je prvostepeni sud mogao riješiti spor u punoj jurisdikciji i donijeti presudu samo ako ona u svemu zamjenjuje poništeni upravni akt, ovaj sud je iz navedenih razloga, primjenom člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno rješavanje, gdje će se u skladu sa primjedbama ovog suda donijeti pravilna i zakonita odluka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 000251 09 Uvp od 21.07.2011. godine)

109.

Ispravljanje grešaka u zaključku o ispravci grešaka u rješenju

Član 217. Zakona o upravnom postupku

ODREDBAMA ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU NIJE PROPISANA MOGUĆNOST DONOŠENJA ZAKLJUČKA O ISPRAVCI GREŠKE U RANIJEM POSEBNOM ZAKLJUČKU O ISPRAVCI GREŠKE U RJEŠENJU

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom stanju utvrđenom u upravnom postupku proizilazi da je ugovorom o prodaji nepokretnosti broj: 09/I-476-2/82 od 06.06.1985. godine (Ov. br. 554/85 od 25.06.1985 godine) zaključenim između Skupštine opštine Mostar, kao

prodavca, i L.R. sina M. iz M., kao kupca, prodavac prodao kupcu stambenu zgradu izgrađenu na parceli označenoj kao k.č. br. 35/7 u površini od 120 m² upisana u zk. ul. br. 1424 k.o. M. (novi broj k.č. 2410), da je zaključkom Službe uprave za stambene poslove, rekonstrukciju i katastar nekretnina Opštine "Stari Grad" M. broj: 06-23-3945/99 od 04.11.1999. godine utvrđeno (tačka I) da je prilikom zaključenja navedenog ugovora o prodaji nepokretnosti napravljena greška prilikom identifikacije nepokretnosti koja je bila predmet ugovora na način što je ista greškom označena kao k.č. br. 35/7 u površini od 120 m² upisana u zk. ul. br. 1424 k.o. Mostar, umjesto k.č. br. 35/39 u površini od 138 m² upisana u zk. ul. br. 1441 k.o. M., u naravi porodična kuća u M. u ulici L. broj ..., te je (tačka II) naloženo Zk. uredu Osnovnog suda u Mostaru da po pravomoćnosti zaključka izvrši izmjenu u zemljišnim knjigama tako da će se k.č. br. 35/7 k.o. Mostar knjižiti na Općinu M. sa 1/1 dijela, a k.č. br. 35/39 k.o. M. na L.M., udov. R., kćeri L.D. sa 1/1 dijela, te da je tužiteljica prvostepenom organu podnijela zahtjev za dopunu, odnosno ispravku navedenog zaključka od 04.11.1999. godine, iz razloga što istim nije obuhvaćena i nekretnina označena kao k.č. br. 35/40 k.o. M., jer se k.č. br. 2410 novog premjera sastoji od k.č. br. 35/39 i k.č. br. 35/40 starog premjera.

Prvostepeni sud je u obrazloženju pobijane presude našao da se po zahtjevu tužiteljice nije moglo donijeti dopunsko rješenje u smislu člana 214. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br.2/98 i 48/99), odnosno da nije bilo ni osnova za ispravku eventualnih grešaka u predmetnom zaključku u skladu sa članom 217. Zakona o upravnom postupku, obzirom da nijedan upravni organ nije pokrenuo postupak povodom kupoprodaje sporne nepokretnosti, pa kako se volja ugovornih strana, izražena odredbama ugovora, može mijenjati samo saglasnom voljom ugovarača, a nikako aktima upravnih organa, to se ni predmetni ugovor, kao izraz volje ugovarača, ne može ispravljati, mijenjati ili dopunjavati u upravnom postupku. Radi toga je prvostepeni sud zaključio da su upravni organi pravilno odbili zahtjev tužiteljice, pa je njenu tužbu valjalo odbiti kao neosnovanu.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog suda, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan.

Naime, kako prema podacima iz spisa predmeta jasno proizilazi da je zaključkom od 04.11.1999. godine rješavano isključivo o ispravci broja parcele na kojoj je izgrađena stambena zgrada, koja je bila predmetom kupoprodajnog ugovora od 06.06.1985. godine (u ugovoru navedena k.č. br. 35/7 umjesto k.č. br. 35/39), to se, u smislu odredbe člana 214. Zakona o upravnom postupku, zahtjevu tužiteljice za donošenje dopunskog rješenja i nije moglo udovoljiti. Ovo iz razloga što se dopunskim rješenjem odlučuje samo o pitanjima koja nisu obuhvaćena već donijetim rješenjem (a ne zaključkom), a trebalo ih je njime riješiti, što nije bio slučaj u ovoj stvari, gdje o nekretnini označenoj kao k.č. br. 35/40 k.o. M. uopšte nije ni doneseno rješenje u upravnom postupku. Nadalje, kako se shodno članu 217. citiranog zakona poseban zaključak o ispravci greške prilaže izvorniku rješenja koje se ispravlja i čini njegov sastavni dio, dok nijednom odredbom navedenog zakona nije propisana mogućnost donošenja zaključka o ispravci greške u ranijem posebnom zaključku (eventualno se može u takvoj situaciji donijeti samo zaključak o ispravci upravnog akta koji

je posebnim zaključkom već bio ispravljen), to se ni prijedlogu tužiteljice za ispravkom posebnog zaključka od 04.11.1999. godine, kojim je bio ispravljen predmetni kupoprodajni ugovor, nije moglo udovoljiti. Radi toga se i navod zahtjeva za vanredno preispitivanje u pogledu povrede načela zaštite prava građana i javnog interesa, kao i pravne sigurnosti ukazuje neosnovanim. Pri tome treba istaći da tužiteljica ima mogućnost, ukoliko usmatra da predmet kupoprodajnog ugovora nije bio pravilno označen, zatražiti od prodavca saglasnost da se odgovarajućim pravnim poslom navedeni ugovor dopuni ili izmjeni.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. navedenog zakona, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 000102 09 Uvp od 27.05.2011. godine)

110.

Sticanje prava na starosnu penziju po povoljnijim uvjetima

Član 103. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Član 7. Uredbe o sticanju prava na starosnu penziju pod povoljnijim uvjetima pripadnika bivše vojske Federacije Bosne i Hercegovine i državnih službenika i namještenika bivšeg Federalnog ministarstva odbrane

LICE KOJE JE U VRIJEME PODNOŠENJA ZAHTJEVA I NA DAN 30.09.2007. GODINE BILO U RADNOM ODNOSU I OSIGURANIK NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA STAROSNU PENZIJU PO POVOLJNIJIM UVJETIMA PREMA ODREDBAMA UREDBE IZ 2006. GODINE SA IZMJENAMA I DOPUNAMA IZ 2007. GODINE

Iz obrazloženja:

Prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 28.09.2007. godine podnio zahtjev za priznavanje prava na starosnu penziju po Uredbi o sticanju prava na starosnu penziju pod povoljnijim uvjetima pripadnika bivše vojske Federacije Bosne i Hercegovine i državnih službenika i namještenika bivšeg Federalnog ministarstva odbrane ("Službene novine Federacije BiH" br. 75/06, 58/07 i 89/07)-u daljem tekstu Uredba, da je rođen 19.07.1966. godine, da je bio u radnom odnosu u Federalnom ministarstvu odbrane od 01.01.1996. godine do 28.02.2005. godine, da mu se u penzijski staž priznaje vrijeme provedeno u Oružanim snagama od 13.04.1992. godine do 22.12.1995. godine u dvostrukom trajanju, te da je uvidom u matičnu evidenciju osiguranika utvrđeno da se nalazio u radnom odnosu kod "Dž" d.o.o. Z. od 01.02.2006. godine do 01.02.2008. godine i od 18.02.2008. godine do dana 30.04.2008. godine, kada mu je prestao radni odnos. U ranijem postupku (okonačanim rješenjem prvostepenog organa od 13.12.2007. godine) a i u ponovnom postupku, po službenoj dužnosti, nakon što su stupile na snagu izmjene i dopune Uredbe ("Službene novine Federacije BiH" broj 31/08) nadležni organi su (osporenim i prvostepenim rješenjem od 02.09.2008. godine) zahtjev tužitelja odbili, primjenom člana 7. Uredbe i člana 103. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05 i 59/06). Ovo iz razloga što je tužitelj na dan 30.09.2007. godine bio u radnom odnosu, radi čega mu primjenom citiranih propisa nije moglo biti priznato pravo na starosnu penziju. Prvostepeni sud je rješenja nadležnih organa ocjenio pravilnim i na propisima zasnovanim, iz razloga što su se, na osnovu člana 7. Uredbe, prava utvrđena tom Uredbom mogla ostvariti kod Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u postupku i na način propisan Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju najkasnije do 30.09.2007. godine, kada je tužitelj bio u radnom odnosu (kao i na dan podnošenja zahtjeva), pa imajući u vidu da se, shodno odredbi člana 103. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču i dopjevaju danom ispunjenja uslova propisanih tim zakonom, s tim što se pravo na penziju može ostvariti poslije prestanka osiguranja, to se odredbe Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe iz 2008. godine nisu ni mogle odnositi na tužitelja (bez uticaja su navodi u pogledu ispunjavanja uslova propisanih tom uredbom), radi čega je, po ocjeni prvostepenog suda, njegovu tužbu valjalo odbiti kao neosnovanu.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega se zahtjev tužitelja ukazuje neosnovanim.

Naime, tačno je da su Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe ("Službene novine Federacije BiH" broj 31/08) izuzetno pojedinim kategorijama osiguranika bili propisani uslovi za sticanje prava na penziju, te da je tužitelj u vrijeme njenog stupanja na snagu dana 03.06.2008. godine, mogao takve propisane uslove i ispunjavati. Međutim, kako je odredbom člana 7. stav 1. Uredbe propisano da su se prava utvrđena tom Uredbom mogla ostvariti najkasnije do 30.09.2007. godine, do kada su se i mogli podnositi zahtjevi za priznavanje prava na starosnu penziju po toj Uredbi, to tužitelju, bez obzira na uslove propisane noveliranim odredbama Uredbe, nije moglo biti priznato pravo na starosnu penziju, obzirom da je u vrijeme podnošenja zahtjeva, odnosno na dan 30.09.2007. godine bio u radnom odnosu, pa je primjenom člana 103. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju njegov zahtjev pravilno odbijen (nije mu u to vrijeme prestalo svojstvo osiguranika). Radi toga se i navodi tužitelja u pogledu ispunjavanja uslova propisanih Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe iz 2008. godine ukazuju neosnovanim, jer je pravo na penziju mogao ostvariti samo ako je propisane uslove ispunjavao do 30.09.2007. godine, a ne i nakon toga datuma.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. navedenog zakona, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 002350 09 Uvp od 03.06.2011. godine)

111.

Nadležnost za rješavanje žalbi u upravnom postupku

Član 223. Zakona o upravnom postupku

KADA FEDERALNIM ZAKONOM U ODREĐENOJ OBLASTI NIJE PROPISANO KOJI ORGAN RIJEŠAVA PO ŽALBI IZJAVLJENOJ PROTIV PRVOSTEPENOG RJEŠENJA, VEĆ JE TO PROPISANO PODZAKONSKIM PROPISOM, TADA JE PREMA ODREDBI ČLANA 223. STAV 4. ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU, ZA RJEŠAVANJE U DRUGOM STEPENU NADLEŽAN FEDERALNI ORGAN UPRAVE IZ ODGOVARAJUĆE UPRAVNE OBLASTI.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud primio utvrđenim da tuženi organ nije povrijedio zakon na štetu tužitelja kada je osporenim rješenjem odbio njegovu žalbu izjavljenu protiv oba rješenja prvostepenog organa, obzirom da podaci iz spisa predmeta ne dovode u sumnju pravilnost provedenog postupka usklađivanja predmetnih redova vožnje u skladu sa Pravilnikom o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja, registracije i ovjere redova vožnje te sadržaju i načinu vođenja registra ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 79/06), radi čega je po ocjeni prvostepenog suda tužbu tužitelja valjalo odbiti kao neosnovanu.

Prema podacima iz spisa predmeta vidi se da je prvostepeni organ-Komisija za usklađivanje redova vožnje Službe za razvoj, poduzetništvo i obrt Općine B., svojim rješenjima od 30.11.2007. godine, rješavala po prigovorima tužitelja, odnosno prijevoznika "H.p." d.o.o. Bihać na provedeni postupak usklađivanja predloženih novih redova vožnje na naprijed navedenim općinskim linijama, primjenom odredaba člana 23. stav 1. i člana 25. stav 1. navedenog Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja, registracije i ovjere redova vožnje te sadržaju i načinu vođenja registra. Rješavajući o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv navedenih rješenja prvostepenog organa, tuženi organ-Općinski načelnik-Služba za razvoj, poduzetništvo i obrt Općine B. je osporenim rješenjem od 26.02.2008. godine, žalbu tužitelja odbio kao neosnovanu, zasnivajući svoju nadležnost za rješavanje o izjavljenoj žalbi na odredbama člana 26. citiranog pravilnika.

Međutim, odredbom člana 223. stav 4. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 48/99) je propisano da protiv prvostepenih rješenja općinskog načelnika i gradonačelnika odnosno općinskih i gradskih službi za upravu, koja su u upravnom postupku donesena na osnovu federalnog zakona ili drugog federalnog propisa, u drugom stepenu rješava nadležni federalni organ uprave iz odgovarajuće upravne oblasti, ako federalnim zakonom nije utvrđena nadležnost drugog organa. Prema citiranoj zakonskoj odredbi jasno proizilazi da tuženi općinski organ uprave uopće nije bio nadležan da rješava u ovoj upravnoj stvari, jer je o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv rješenja prvostepenog općinskog organa (Komisije) donesenih na osnovu federalnog propisa trebao rješavati isključivo nadležni federalni organ uprave. Ovo tim prije što u ovoj stvari ni federalnim zakonom (pa ni Zakonom o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine -"Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 28/06) nije utvrđena nadležnost nekog organa za postupanje po izjavljenoj žalbi. Zbog toga, tuženi organ nije vodio računa o svojoj stvarnoj nadležnosti za rješavanje o izjavljenoj žalbi (koja se ne može

utvrditi federalnim propisom-pravilnikom, već isključivo federalnim zakonom), čime je postupio protivno odredbi člana 24. stav 1. Zakona o upravnom postupku, kojom je propisano da svaki organ uprave u toku cijelog postupka pazi na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost. S obzirom na navedeno i prvostepeni sud je pogrešno postupio kada je u meritumu odlučio o tužbi tužitelja podnesenoj protiv osporenog rješenja tuženog organa, jer nije vodio računa o zakonskim odredbama koje regulišu nadležnost organa za rješavanje o žalbi u upravnom postupku.

Iz navedenih razloga ovaj sud je na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima zahtjev tužitelja uvažio i pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeno rješenje poništio i predmet dostavio stvarno nadležnom Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija Mostar na rješavanje o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv navedenih rješenja prvostepenog organa.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 000519 10 Uvp od 20.10.2011. godine)

112.

Samovlasno zauzimanje zemljišta u državnoj svojini od strane pravnih lica

Član 2. i 4. Zakona o uzurpacijama

PRAVNA LICA NE MOGU IMATI SVOJSTVO UZURPANTA U SMISLU ZAKONA O UZURPACIJAMA, PA SE PROTIV NJIH I NE MOŽE VODITI UPRAVNI POSTUPAK PO ODREDBAMA TOG ZAKONA

Iz obrazloženja:

Iz podataka u spisu predmeta proizilazi da je prvostepeni organ, Odjel za finansije i nekretnine, Službe za nekretnine Grada M. rješenjem od 6.3.2008. godine odlučio da su tužitelji, kao pravni sljednici društva "S." d.d. M., dužni da u roku od 3 mjeseca od dana pravosnažnosti rješenja napuste uzurpirano zemljište-javni put označen kao k.č. 475 i k.č. 81 upisan u zk.ul. Iskaz I K.O. R. u površini od 4.003 m², odnosno 6780 m², a po novom operatu označeni kao k.č. 2456, upisan u posjedovni list 328, kao javni i nekategorizirani putevi R. Rješavajući po žalbi tužitelja na ovo rješenje, tuženi je osporenim rješenjem istu odbio, sa obrazloženjem da rezultati ostvareni u upravnom postupku koji je prethodio donošenju prvostepenog rješenja nesporno potvrđuju da je od strane prednjika tužitelja ograđivanjem zauzet dio putnog zemljišta, odnosno dio k.č. 81 i 475 upisanih u Iskaz I K.O. R., a da je navedeno zemljište upisano kao javno dobro. Sukladno navedenom, u konkretnom slučaju se radi o bespravnom zauzeću i držanju zemljišta kao javnog dobra, odnosno uzurpaciji putnog zemljišta. Prvostepeni sud je odlučujući o tužbi tužitelja kojom su osporili zakonitost rješenja tuženog, ocijenio da je to rješenje pravilno i zakonito, te time prihvatio kao pravilan zaključak upravnih organa da tužitelji koriste uzurpirano javno dobro, tj. put, te im je valjalo naložiti da iste napuste i uklone kapiju i druge prepreke. U obrazloženju pobijane presude prvostepeni sud navodi da je odredbama Zakona o vlasničko pravnim odnosima propisano da će se posebnim zakonom odrediti stvari u općoj

upotrebi, a Zakonom o cestama FBiH je regulisano da je javna cesta javno dobro u općoj upotrebi u državnom vlasništvu i interesu FBiH, te da se na javnim cestama ne može sticati pravo vlasništva, niti druga prava po bilo kojoj osnovi. Budući da je sporno zemljište prema dokumentaciji u spisu očigledno javni put, a prednjik tužitelja očigledno uzurpirao i bespravno držao to zemljište, to je u smislu relevantnih odredbi Zakona o uzurpacijama pravilno odlučeno u upravnom postupku.

Po ocjeni ovog suda ovakvo pravno stanovište prvostepenog suda nije pravilno, pa je pri donošenju pobijane odluke došlo do povrede federalnog zakona koja je mogla uticati na rješenje ove upravne stvari. Naime, shodno odredbi člana 8. Zakona o upravnim sporovima, upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta (stav 1.). Upravni akt u smislu tog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. ovog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari (stav 2.). Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta i da je upravni akt onaj akt koji ispunjava sve elemente navedene u ovom članu, a ti elementi su: donosilac upravnog akta (organi uprave ili upravne ustanove Federacije i kantona, gradonačelnik i općinski načelnik i gradske i općinske službe za upravu, kao i institucije koje imaju javna ovlaštenja kad u vršenju tih javnih ovlaštenja rješavaju u upravnim stvarima), rješavanje nadležnih organa na osnovu autorativnih ovlaštenja koja su im data na osnovu propisa, te konkretnost i pravno dejstvo, tj. da se tim aktom rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica, i na kraju da se radi o upravnoj stvari. U konkretnom slučaju, osporenim rješenjem je odbijena žalba tužitelja izjavljena protiv rješenja prvostepenog organa kojim se oni, kao pravni sljednici društva "S." d.d. M., obavezuju da napuste uzurpirano zemljište-javni put označene kao k.č. 475 i k.č. 81, upisan u zk.ul. Iskaz I K.O. R.. Shodno odredbi člana 2. stav 1. Zakona o uzurpacijama ("Službeni list SRBiH", broj: 6/78-prečišćeni tekst), uzurpacijom se u smislu tog zakona smatra svako samovlasno zauzimanje odnosno bespravno držanje zemljišta u društvenoj svojini. Članom 4. stav 1. istog zakona propisano je da se na uzurpiranom zemljištu može priznati pravo svojine samo ako je uzurpant fizičko lice, porodica ili porodična zadruga. Shodno tome, pravna lica ne mogu imati svojstvo uzurpanta u smislu ovog zakona, pa tako ni tužitelji i njihov pravni prednik, "S." d.d. M., ne mogu imati to svojstvo. Prema tome, donošenjem prvostepenog i osporenog rješenja se nije odlučivalo o izvjesnom pravu ili obavezi tužitelja u nekoj upravnoj stvari, pa tako ni ta rješenja nemaju svojstvo upravnog akta protiv kojeg se može voditi upravni spor, u smislu gore navedenih odredbi Zakona o upravnim sporovima. U konkretnom slučaju se isključivo radi o odnosu građansko-pravno prirode, na koji se ne mogu primjeniti odredbe Zakona o uzurpacijama, već eventualno odredbe Zakona o vlasničkim odnosima.

Iz svega navedenog proizilazi da u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke za pokretanje upravnog spora, pa je prvostepeni sud primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima trebao tužbu odbaciti, a ne odbiti. Stoga je pri donošenju pobijane odluke došlo do povrede federalnog zakona, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. gore navedenog zakona uvažio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, te prvostepenu presudu preinačio i riješio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 002179 09 Uvp od 24.11.2011. godine)

113.

Saglasnost za zamjenu zemljišta

Član 46. Zakona o šumama („Službene novine FBiH“, broj 20/02)

Član 13. i 16. Pravilnika o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uslovima za zamjenu šume

ODBIJANJEM SAGLASNOSTI ZA ZAMJENU ŠUME NIJE RIJEŠAVANO O IZVJESNOM PRAVU ILI OBAVEZI POJEDINCA ILI PRAVNOG LICA, PA TAJ AKT NIJE UPRAVNI AKT IZ ČLANA 8. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, PROTIV KOJEG SE MOŽE VODITI UPRAVNI SPOR

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnog stanja utvrđenog u toku upravnog postupka (čiju potpunost i pravilnost ovaj sud u skladu sa članom 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima nije ni mogao cijeliti povodom podnesenog zahtjeva tužitelja za vanredno preispitivanje pobijane presude) proizilazi da je rješenjem tuženog od 19.01.2006. godine odbijen zahtjev tužiteljice kojim je tražena saglasnost za zamjenu privatne šume i šumskog zemljišta za državnu šumu i šumsko zemljište. Iz obrazloženja osporenog rješenja proizilazi da iz činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku, a posebno iz mišljenja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona od 24.11.2005. godine, proizilazi da nije ispunjen ni jedan od osnovnih uslova za zamjenu šuma i šumskog zemljišta koji su propisani članom 7. Pravilnika o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uslovima za zamjenu šume. Naime, ponuđena privatna šuma i šumsko zemljište nije enklava niti poluenklava, a takođe se ponuđena šuma ne nalazi direktno uz državnu šumu i zamjenom se ne bi stekli povoljniji uslovi za gospodarenje državnom šumom. Rješavajući po tužbi tužiteljice izjavljenoj protiv gore navedenog rješenja, Kantonalni sud u Tuzli je zaključio da je odluka tuženog organa donesena na osnovu potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i uz pravilnu primjenu propisa, te je pobijanom presudom tužbu odbio.

Po ocjeni ovog suda ovakvo pravno stanovište prvostepenog suda nije pravilno, pa je pri donošenju pobijane odluke došlo do povrede federalnog zakona koja je mogla uticati na rješenje ove upravne stvari. Naime, shodno odredbi člana 8. Zakona o upravnim sporovima, upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta (stav 1.). Upravni akt u smislu tog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. ovog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari (stav 2.). Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta i da je upravni akt onaj akt koji ispunjava sve elemente navedene u ovom članu, a ti elementi su: donosilac upravnog akta (organi uprave ili upravne ustanove Federacije i kantona, gradonačelnik i općinski načelnik i gradske i općinske službe za upravu, kao i institucije koje imaju javna ovlaštenja kad u vršenju tih javnih ovlaštenja rješavaju u

upravnim stvarima), rješavanje nadležnih organa na osnovu autorativnih ovlaštenja koja su im data na osnovu propisa, te konkretnost i pravno dejstvo, tj. da se tim aktom rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica, i na kraju da se radi o upravnoj stvari. Nadalje, prema odredbi člana 45. stav 6. Zakona o šumama (Službene novine FBiH broj 20/02), koji je bio na snazi u vrijeme donošenja osporenog rješenja, federalni ministar je dužan donijeti propise koji se tiču uslova za zamjenu šume. Na osnovu ovog ovlaštenja, donesen je Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uslovima za zamjenu šume (Službene novine FBiH broj 19/04), čijim članom 13. stav 2. je propisano da se zahtjev za zamjenu podnosi kantonalnom ministarstvu. Također je članom 16. stav 1. istog Pravilnika propisano da za sve slučajeve zamjene kantonalno ministarstvo pribavlja saglasnost Federalnog ministarstva, a stavom 4. da na osnovu saglasnosti Federalnog ministarstva kantonalno ministarstvo donosi rješenje o zamjeni. U konkretnom slučaju, osporeno rješenje je doneseno od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, i u izreci istog je navedeno da se odbija zahtjev za zamjenu šume i šumskog zemljišta, kojim je tražena saglasnost za tu zamjenu. Iz toga se može zaključiti da je osporenim rješenjem zapravo odbijena saglasnost za zamjenu šume i šumskog zemljišta, a ne sama zamjena istih, ovo tim prije što tuženi nije ni bio nadležan za donošenje odluke o zamjeni šume i šumskog zemljišta, shodno gore navedenom odredbama Pravilnika. Samim odbijanjem davanja saglasnosti za zamjenu nije rješavano o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica, pa se osporeno rješenje ne može smatrati upravnim aktom u smislu gore navedenih odredbi Zakona o upravnim sporovima (što bi bilo rješenje po zahtjevu za zamjenu šume i šumskog zemljišta nadležnog kantonalnog ministarstva).

Iz svega navedenog proizilazi da u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke za pokretanje upravnog spora, pa je prvostepeni sud primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima trebao tužbu odbaciti, a ne odbiti. Stoga je pri donošenju pobijane odluke došlo do povrede federalnog zakona, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. gore navedenog zakona uvažio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, te prvostepenu presudu preinačio i riješio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 U 002467 10 Uvp od 24.11.2011. godine)

114.

Ponovno određivanje penzije prema novonavršenom penzijskom stažu Uredba o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine

VOJNOM OSIGURANIKU KOJEM JE BILO PRIZNATO PRAVO NA STAROSNU PENZIJU PREMA ODREDBAMA UREDBE O POVOLJNIM UVJETIMA ZA STICANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU VOJNIH OSIGURANIKA VOJSKE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE („SLUŽBENE NOVINE FEDERACIJE BIH“, BROJ 2/00), KOJA JE PRESTALA DA VAŽI 29.05.2001. GODINE) NE MOŽE SE

PONOVNO ODREDITI PENZIJA ZA NAKNADNO OSTVARENI STAŽ U PERIODU OD 2001. DO 2004. GODINE.

Iz obrazloženja:

Prema stanju spisa predmeta tužitelju je, kao vojnom osiguraniku, brigadiru Vojske Federacije BiH, privremenim rješenjem od 23.06.2000. godine priznato pravo na starosnu penziju u mjesečnom iznosu od 707,63 KM, počev od 01.04.2000. godine. Dana 22.05.2007. godine tužitelj je Kantonalnoj administrativnoj službi tuženog u Sarajevu, podnio zahtjev za donošenje novog rješenja o visini penzije a koje će uvažiti i naknadno ostvoreni staž u periodu od 11.06.2001. godine do 11.11.2004. godine a koji je ostvario kao pomoćnik Federalnog ministra odbrane. U zahtjevu je izričito naglašeno da se traži donošenje novog rješenja na način da se prizna samo naknadno ostvoreni penzijski staž (tri godine i pet mjeseci) a da se pri tome ostane na već utvrđenom penzijskom osnovu u visini od 1.088,66 (utvrđenim u skladu sa članom 4. Uredbe).

Odlučujući o podnesenom zahtjevu (za ponovno određivanje visine penzije po osnovu ostvarenog penzijskog staža navršenog nakon ostvarivanja prava) prvostepeni organ rješenjem od 26.08.2007. godine isti odbija, da bi po izjavljenoj žalbi tuženi osporenim rješenjem od 23.11.2007. godine prvostepeno rješenje ocjenio kao pravilno i zakonito što je kao pravilno ocjenio i prvostepeni sud pobijanom presudom od 28.07.2011. godine, te tužbu odbio kao neosnovanu.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud, za razliku navoda iz zahtjeva, nije povrijedio federalni zakon niti učinio povrede odredaba federalnog zakona o postupku koje bi mogle biti od uticaja na rješenje stvari.

Naime, tužitelj je, kao vojni osiguranik, brigadir Vojske Federacije BiH, privremenim rješenjem od 23.06.2000. godine pravo na starosnu penziju ostvario prema Uredbi o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/00), jer je utvrđeno da je rođen 08.03.1956. godine, da mu je 31.03.2000. godine prestala služba u Vojsci Federacije BiH u činu brigadira, da je na dan prestanka službe navršio 44. godine života, da ukupan penzijski staž iznosi 25. godina, 09 mjeseci i 27. dana, od toga neprekidno najmanje deset godina staža osiguranja u svojstvu vojnog osiguranika, odnosno posebnog staža iz člana 94. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, pa je utvrđeno da su ispunjeni uslovi iz člana 3. i 7. Uredbe te da mu nevalorizovani mjesečni prosjek plaće, koji je ostvario u 1999. godini, kao posljednjoj godini osiguranja prije prestanka vojne službe (koji u smislu člana 4. Uredbe) predstavlja penzijski osnov iznosi 1.088,66 KM. Penzija je određena (član 5. Uredbe) u visini od 65% od penzijskog osnova i iznosi 707,63 KM.

Kako je navedena Uredba prestala da važi 29.05.2001. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 21/01) to je pravilan stav kako osporenog rješenja tako i prvostepene presude da se tužitelju primjenom te Uredbe ne može ponovno odrediti visina penzije, pa je stoga sa zahtjevom i odbijen.

Naime, zahtjev tužitelja je jasno postavljen i opredjeljen pa navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke da osporeno rješenje a i sud nisu cijenili koji je to iznos penzije koja bi bila najpovoljnija za tužitelja su neosnovani, jer je osporenim rješenjem, koje je sud povodom podnesene tužbe ocjenjivao, pravilno ocjenjeno prvostepeno rješenje kao zakonito a koje je odlučivalo o podnesenom zahtjevu od 22.05.2007. godine i u granicama istog a kojim je (na čemu se i u tužbi insistira) jasno zatraženo da se na već utvrđeni penzijski osnov (po Uredbi iz 2000 godine) ponovo odredi visina penzije za naknadno ostvareni staž u periodu od 11.06.2001. godine do 11.11.2004. godine.

Neosnovano se zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke poziva na pogrešnu primjenu odnosno tumačenje odredbe člana 114. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju jer je tužitelj pravo na penziju ostvario po Uredbi o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine odnosno po posebnim propisima koji su u momentu važenja drugačije regulisali uslove za sticanje prava, pa i penzijski osnov, kao što ga uostalom u članu 4. stav 2. drugačije reguliše i Uredba o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika vojske Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, broj: 18/04, 27/04 i 47/04) a po kojoj Uredbi tužitelj zahtjev, po kome je i odlučivano, nije ni postavio.

Osim navedenog prvostepeno rješenje od 23.06.2000. godine kojim je tužitelju priznato pravo na starosnu penziju je privremeno i utvrđeni iznos predstavlja akontaciju starosne penzije, pa tužitelju ostaje pravo da od nadležnog organa traži donošenje konačnog rješenja o pravu na starosnu penziju.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj sud je, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 001049 11 Uvp od 30.07.2012. godine).

115.

Nedonošenje rješenja o zahtjevu stranke za zaključenje sporazuma o uvjetima penzionisanja

Član 10. i 20. Zakona o upravnim sporovima

U UPRAVNOM SPORU ZBOG „ĆUTANJA ADMINISTRACIJE“ UPRAVNI SPOR SE MOŽE POKRENUTI I VODITI SAMO AKO SE RADI O NEDONOŠENJU UPRAVNOG AKTA KOJIM SE RJEŠAVA O NEKOJ UPRAVNOJ STVARI, A NE I O NEDONOŠENJU AKTA O ZAHTJEVU TUŽITELJA ZA ZAKLJUČENJE SPORAZUMA O UVJETIMA PENZIONISANJA, KOJI JE PREDRADNJA ZA EVENTUALNO STICANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU PO ODREDBAMA UREDBE O POVOLJNIJIM UVJETIMA ZA STICANJE PRAVA NA STAROSNU

PENZIJU VOJNIH OSIGURANIKA VOJSKE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE („SLUŽBENE NOVINE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE“, BR. 18/04, 27/04, 47/04).

Iz obrazloženja:

Prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da je u ranije provedenom postupku prvostepenim (broj: 04-34-4-10227/05 od 05.09.2005. godine) i drugostepenim (broj: 04-34-4-10227-1/05 od 30.12.2005. godine) rješenjem Federalnog ministarstvu odbrane Sarajevo bio odbijen kao neosnovan zahtjev tužitelja za zaključenje sporazuma o uvjetima penzionisanja po Uredbi o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 18/04, 27/04 i 47/04), da je Kantonalni sud u Sarajevu, presudom broj: 09 0 U 002272 06 U od 26.11.2008. godine, uvažio tužbu tužitelja i poništio navedeno prvostepeno i drugostepeno rješenje Federalnog ministarstvu odbrane Sarajevo i predmet vratio na ponovno rješavanje po zahtjevu tužitelja Vladi Federacije BiH-Komisiji za koordinaciju poslova Vlade Federacije BiH iz djelokruga prijašnjeg tuženog Federalnog ministarstvu odbrane Sarajevo, da je tužitelj podnio prvostepenom sudu tužbu zbog "šutnje administracije", iz razloga što prvostepeni organ-Komisija za koordinaciju poslova Vlade Federacije BiH nije u zakonskom roku donio rješenje po njegovom zahtjevu, niti je takvo rješenje u zakonskom roku donio drugostepeni organ, radi čega se obratio Federalnom upravnom inspektoru, koji ga je obavjestio da je prvostepena komisija prestala sa radom i da još nije formiran organ koji će nastaviti rad na ovim predmetima, te da je prvostepeni sud tužbu tužitelja odbacio, primjenom člana 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima, jer je našao da tužba zbog "šutnje administracije" u smislu člana 10. i 20. istog zakona, nije dozvoljena, jer je o istoj stvari već odlučeno pravosnažnom presudom istog suda od 26.11.2008. godine, dok nepostupanjem tužene strane po ranijoj sudskoj presudi, u smislu člana 59. navedenog zakona, odgovorna osoba u tom tijelu čini tešku povredu službene dužnosti.

Odredbama člana 8. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05) propisano je da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt jeste akt kojim nadležni organ (iz člana 4. istog zakona) rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari, dok se, prema odredbama člana 10. i člana 20. navedenog zakona, tužba zbog "šutnje administracije", odnosno zbog nedonešenja rješenja po zahtjevu stranke može podnijeti (uz ispunjenje i ostalih propisanih procesnih uslova) samo ako se radi o nedonošenju upravnog akta, odnosno akta po zahtjevu podnesenom u nekoj upravnoj stvari, gdje se o pravima i obavezama podnosioca zahtjeva po pravilima upravnog postupka donosi odgovarajući upravni akt.

U ovoj stvari ranijim osporenim i prvostepenim rješenjem tada nadležni tuženi organi nije rješavao o izvjesnom pravu ili obavezi tužitelja u nekoj upravnoj stvari, po pravilima upravnog postupka, već o njegovom zahtjevu za zaključenje sporazuma o uvjetima penzionisanja po Uredbi o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu

penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine (članom 9. navedene uredbe propisano da prava iz uredbe mogu koristiti vojni osiguranici iz člana 5. stav 1. te uredbe, koji potpišu sporazum sa tuženim organom o uvjetima penzionisanja), tako da akti tuženog o odbijanju potpisivanja takvog sporazuma nisu imali svojstvo upravnog akta, u smislu citiranih odredbi Zakona o upravnim sporovima, radi čega se protiv ranijeg drugostepenog akta (bez obzira na sudsku odluku u ranijem sporu) nije ni mogao pokrenuti niti voditi upravni spor. Ovo iz razloga što se u tom slučaju radilo samo o sporazumnom pravnom uređivanju-predradnji koja bi eventualno mogla dovesti do sticanja prava na starosnu penziju po odredbama navedene uredbe, ali samo da je takav sporazum i bio zaključen (a što nije predmet rješavanja u ovoj stvari), pogotovo što nijednom odredbom navedene uredbe uopšte nije ni propisan postupak, pa samim tim ni način rješavanja u slučaju kada tuženi organ odbije da potpiše navedeni sporazum. Stoga i kada se radi o upravnom sporu zbog "šutnje administracije"-nedonošenja rješenja po zahtjevu ili žalbi u zakonskom roku, u smislu članova 10. i 20. Zakona o upravnim sporovima, takav spor se mogao pokrenuti i voditi samo ako se radilo o nedonošenju upravnog akta kojim se rješava o nekoj upravnoj stvari, a ne i u slučaju nedonošenja akta u nekoj drugoj stvari, koja nije upravna i u kojoj se ne rješava u upravnom postupku, kao što je to i bio slučaj u ovom sporu nedonošenja akta o zahtjevu tužitelja za zaključenje sporazuma o uvjetima penzionisanja po navedenoj uredbi.

Radi toga je prvostepeni sud pravilno postupio kada je pobijanim rješenjem odbacio tužbu tužitelja, jer se upravni spor zbog "šutnje administracije", iz naprijed iznesenih razloga, u smislu člana 25. stav 1. tačka 2, u vezi sa članom 20. Zakona o upravnim sporovima, nije ni mogao pokrenuti zbog nedonošenja akta o njegovom zahtjevu, jer se ne radi o nekoj upravnoj stvari, tako da se po ocjeni ovog suda zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke tužitelja ukazuje neosnovanim.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj sud je, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 004048 10 Uvp od 08.12.2011. godine)

116.

Negativni sukob nadležnosti

Član 28. i 34. Zakona o upravnom postupku

ZA RJEŠAVANJE O ŽALBI STRANKE IZJAVLJENE PROTIV ZAKLJUČKA PRVOSTEPENOG ORGANA O ODBACIVANJU ZAHTJEVA ZA IZDAVANJE POTVRDE O ETAŽIRANJU STAMBENIH JEDINICA NADLEŽAN JE KANTONALNI ORGAN UPRAVE

Iz obrazloženja:

Punomoćnik tužitelja, postupajući po uputama prvostepenog upravnog organa, izjavio je žalbu Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo a koji organ je zaključkom broj: 05-23-2688/11 od 09.04.2012. godine istu žalbu odbacio zbog nenadležnosti .

Kako nije odredio organ koji jeste nadležan, to je prvostepeni organ dostavio izjavljenu žalbu na rješavanje Federalnom Ministarstvu prostornog uređenja Sarajevo koje se zaključkom broj: UP/II/05-23-5-31/12 od 01.06.2012. godine oglasilo stvarno nenadležnim za rješavanje ove predmetne žalbe.

Odredbama Zakona o upravnom postupku („Službene novine F BiH“, broj: 2/98 i 48/99), je propisano da sukob nadležnosti u upravnom postupku na nivou Federacije rješava Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine i to između federalnih organa uprave i federalnih ustanova i kantonalnih organa uprave i kantonalnih ustanova, kao i federalnih i kantonalnih institucija koje imaju javne ovlasti (član 28. stav 1. tačka 4.). Kada se dva organa izjasne kao nadležni ili kao nenadležni za rješavanje u istoj upravnoj stvari, prijedlog za rješavanje podnosi organ koji je posljednji odlučivao o svojoj nadležnosti, a može ga podnijeti i stranka (član 34. stav 1. Zakona o upravnom postupku).

Prema tome, u konkretnoj pravnoj stvari postoji negativni sukob nadležnosti za rješavanje po izjavljenoj žalbi od strane kantonalnog i federalnog ministarstva te stranka prema citiranoj zakonskoj odredbi ima pravni interes da zahtjeva od ovoga suda rješavanje ovoga negativnoga sukoba nadležnosti.

U konkretnom pravnom slučaju predmet ovoga upravnoga spora jeste izdavanje potvrde za etažiranje a kako to u zahtjevu tužitelj potražuje na osnovu člana 20. stav 1. Zakona o svojini na dijelovima zgrade („Službeni list SRBiH“, broj: 33/77).

Znači da bi se moglo odrediti koji je organ nadležan za rješavanje žalbe (ne upuštajući se pri tome u osnovanost iste) potrebno je utvrditi da li se radi o propisu kantonalnom ili federalnom jer od toga zavisi i nadležnost drugostepenog organa.

Prema Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, broj: 1/94 i dr.) u poglavlju III. „Podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti“, članom 4. stav 1. tačka d. je određeno „utvrđivanje stambene politike, uključujući propise koji se tiču uređivanja i izgradnje stambenih objekata pa prema tome stambena politika i stambeni propisi koji nisu izričito povjereni federalnoj vlasti (kao što je slučaj sa Zakonom o stambenim odnosima koji je preuzet od strane upravo federalne vlasti pa kao takav postao federalni propis) spadaju u propise koji regulišu kantonalne vlasti .

Iz ovih razloga i Kanton donosi mnogobrojne propise iz ove oblasti kao što je primjera radi Zakon o održavanju zajedničkih dijelova zgrade i upravljanje zgradama („Službeni list Kantona Sarajevo“, broj:3/12) a što sve ukazuje da o stambenoj problematici je prema citiranoj odredbi Ustava F BiH u isključivoj nadležnosti kantonalne vlasti.

Iz tih razloga je ovaj sud rješavajući negativni sukob nadležnosti postavljen od strane stranke-tužitelja poništio zaključak Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo od 09.04.2012. godine te naložio istom organu da rješi žalbu tužitelja izjavljenu na zaključak Općine I. od 15.09.2011. godine a sve to na osnovu člana 34. stav 2. Zakona o upravnom postupku.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 U 002262 12 R od 05.07.2012. godine).

117.

Rok za podnošenje tužbe nadležnog pravobranioca

Član 18. Zakona o upravnim sporovima

AKO PRAVOBRANILAC NIJE UČESTVOVAO U UPRAVNOM POSTUPKU ZA NJEGA ROK OD 60 DANA KADA MOŽE PODNIJETI TUŽBU SUDU TEČE OD DANA DOSTAVLJANJA UPRAVNOG AKTA STRANCI U ČIJU JE KORIST UPRAVNI AKT DONESEN, NEOVISNO KADA GA JE ORGAN UPRAVE OBAVIJESTIO DA JE UPRAVNIM AKTOM POVRIJEĐEN ZAKON NA ŠTETU ZAJEDNICE KOJU PRAVOBRANILAC ZASTUPA

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 18. stav 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05) tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana dostavljanja upravnog akta stranci koja podnosi tužbu, a prema odredbi stava 3. istoga člana taj rok važi i za nadležnog pravobranioca koji su ovlašteni za podnošenje tužbe ako im je upravni akt dostavljen, a ako im akt nije dostavljen tužbu mogu podnijeti u roku od 60 dana od dana dostavljanja upravnog akta stranci u čiju je korist upravni akt donesen.

Iz navedenih odredbi proizilazi da su zakonom predviđena dva roka za podnošenje tužbe kantonalnog javnog pravobranilaštva, u upravnom postupku u kojem je zastupao kanton (tada mu se i dostavlja osporeni akt) i rok od 30 dana u kojem može podnijeti tužbu se računa od dana dostavljanja upravnog akta tom pravobranilaštvu, a što nije bio konkretan slučaj, jer u upravnom postupku nalaganja uplate obaveza "ENERGOINVEST" d.o.o. iz Sarajeva, Hercegovačko-neretvanski kanton nije bio stranka u upravnom postupku koju bi zastupalo Kantonalno javno pravobranilaštvo Mostar, pa u ovom prvom slučaju nije ni postojala obaveza organa uprave da mu dostavljaju upravne akte kojima je privrednom društvu naloženo plaćanje javnih obaveza, odnosno kojim je utvrđeno da takva obaveza ne postoji.

Kako prema članu 2. stav 3. Zakona o upravnim sporovima, upravni spor može pokrenuti i nadležni pravobranilac kad je upravnim aktom povrijeđen zakon na štetu Federacije, kantona, grada ili općine koje on po zakonu zastupa, odredbom stava 4. istoga člana određena je obaveza svih organa uprave, službi za upravu i pravnih lica da o takvim aktima, kada za njih saznaju, obavijeste nadležnog pravobranioca. Pošto se radi o ovom

drugom slučaju, rok za podnošenje tužbe je 60 dana, a isti se računa od dostavljanja upravnog akta stranci u čiju je korist upravni akt donesen. Očigledno je da je osporeni upravni akt donesen u korist "E." d.o.o. iz S., pošto prema istom ne postoji obaveza da plati obaveze utvrđene rješenjem prvostepenog organa, a tužitelj i ne osporava da je punomoćniku te stranke dostavljeno osporeno rješenje dana 28.10.2005. godine (a ne 27.10.2006. godine kako je pogrešno navedeno u obrazloženju pobijanog rješenja suda). Stoga je posljednji rok za podnošenje tužbe bio 27.12.2005. godine, a budući da je tužba podnesena nakon proteka zakonskog roka od 60 dana i to dana 07.02.2006. godine, pravilno je postupio prvostepeni sud kada je rješenjem odbacio tužbu tužitelja kao neblagovremeno podnesenu.

Bez uticaja na drugačije rješenje ove upravne stvari su prigovori tužitelja koji se odnose na dugo putovanje predmeta od prvostepenog organa do njega i da je relevantan datum kada je Kantonalno javno pravobranilaštvo Mostar primilo osporeno rješenje, pošto iz citiranih zakonskih odredbi člana 18. Zakona o upravnim sporovima, jasno proizilazi da se tužba podnosi u roku od 60 dana od dana dostavljanja osporenog rješenja stranci u čiju korist je to osporeno rješenje doneseno, a u konkretnom slučaju tužba je podnesena nakon isteka tog roka.

Budući da pobijanim rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu nisu povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku, ovaj sud je na osnovu člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 002584 12 Uvp od 31.07.2012. godine).

ABECEDNI STVARNI REGISTAR 2012

KRIVIČNO PRAVO

Dvostrani protivpravni napad i pitanje nužne odbrane

- oštećeni prihvatio obračun 1.

Isključenje javnosti protivno zakonu

- pogrešno isključena javnost 10.

Izjave osoba sadržane u zapisniku o uviđaju

- zapisnik o uviđaju može sadržavati samo ono što je rezultat neposrednog opažanja organa koji vodi postupak 6.

Izreka presude protivrječna sa obrazloženjem

- u činjeničnom opisu djela navedeno umišljajno postupanje optuženog, a u obrazloženju nehatno 17.

Načelo in dubio pro reo

- dvojba u pogledu postojanja odlučne činjenice 5.

Nedostaci prijedloga za produženje pritvora

- nisu navedeni razlozi o postojanju osnovane sumnje 8.

Nema razloga o postojanju opasnosti od odlaganja sjednice

- postavljen zahtjev za izuzeće 14.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

- smrt oštećenog bi nastupila i pod uvjetom da mu je pružena blagovremena medicinska pomoć 4.

Nepotrebno izvođenje novog vještačenja

- nije nužno izvođenje trećeg saobraćajnog vještačenja 11.

Nepostojanje imovinskopravnog zahtjeva

- oštećeni se ne može uputiti na ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u parničnom postupku ako ga nije postavio 9.

Odluka o udaljenju optuženog iz sudnice

- odluku donosi sudija odnosno predsjednik vijeća 12.

Očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju

- bitni elemenat krivičnog djela 2.

Ocjena suda o tome po kojem zakonskom osnovu je podnjet zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka

- ocjena ispunjenja zakonskih uvjeta da se dopusti ponavljanje krivičnog postupka 20.

Opis krivičnog djela

- nedostaje opis da je kršenje saobraćajnih propisa o nepodešenoj brzini bilo grubo ili bezobzirno 3.

Ovlašteni vještak

- vještak za saobraćaj ne može se izjašnjavati o načinu nastanka povreda koje je zadobila oštećena 7.

Pogrešno odbijen prijedlog za saslušanje svjedoka

- u žalbi nisu navedeni razlozi od kakvog je značaja takva pogreška 18.

Pravo na žalbu protiv rješenja o propasti jamstva

- obaveza dostavljanja rješenja i osobi koja je dala novčani iznos 19.

Pravo na odbranu u postupku opozivanja uvjetne osude

- obavezno saslušanje osuđenog 13.

Razlozi suda kojima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja

- nema razloga kojima se sud rukovodio prilikom rješavanja pravnih pitanja 16.

Sadržaj izreke presude o izvršenju presude inozemnog suda

- mora sadržavati i izričit navod da se njome preuzima izvršenje pravomoćne presude inozemnog suda 15.

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

GRADANSKO PRAVO**Cesija**

- sporedna prava 58.

Nadležnost

- vraćanje naknade za zemljište 27.

Naknada štete

- dozvoljena samopomoć 37.
- odgovornost za štetu koju pretrpi povratnik 45.
- nematerijalna šteta prouzrokovana za vrijeme rata 46.
- primjena općih pravila odštetnog prava ZOO 47.
- pasivna legitimacija 48.
- odgovornost zdravstvene organizacije 49.
- odgovornost države za rad njezinih sudskih tijela 50.
- odgovornost rudarske organizacije 51.
- doprinos prouzrokovanoj šteti 52. i 53.
- dužnost oštećenog da nastoji smanjiti štetu 54.
- prebivalište u FBiH i odgovornost za štetu prouzrokovanu neosiguranim motornim vozilom diplomatskih oznaka 62.

Nasljednička izjava

- opoziv 81.
- upućivanje na parnicu 102.

Neosnovano bogaćenje

- neopravdana ušteta 39.
- bespravno korištenje nečijeg puta 40.

Odgovornost vlasnika udjela D.O.O.

- korištenje društva za prevaru ili oštećenje povjerilaca 104.
- ugovor o zapošljavanju menadžera 105.

Oporuka

- zahtjev za poništenje oporuke 76.
- zajednička oporuka 78.
- ništavost oporuke 79.

Parnični postupak

- sukob nadležnosti 82.
- razlog za svrsishodnu delegaciju 83.
- pravni interes i odbacivanje tužbe 84.
- eventualni zahtjev 85. i 86.
- promjena istovjetnosti zahtjeva 87.
- blagovremenost tužbe 88.
- novi dokazi i činjenice 90.
- vremenske granice pravomoćnosti sudske odluke 93. i 94.
- prekoračenje tužbenog zahtjeva 95.
- stranačka sposobnost suda 96.
- propuštanje pripremnog ročišta i prijedlog za povrat u pređašnje stanje 97.
- produženje sudskog roka (čl. 336. st. 1. ZPP) 98.
- isplata otpremnine umrlog prednika nasljednicima 99.
- uspjeh u parnici i zastara 100. i 101.

Pravo na rentu

- nasljedivost prava 56.

Pravična novčana naknada

- trajnija zajednica života 57.

Povreda robnog znaka

- upoređivanje spornih robnih znakova 107.

Regresno pravo

- samoincijativno liječenje u stranoj zdravstvenoj ustanovi 55.

Stanarsko pravo

- određivanje nosioca stanarskog prava 63.
- zahtjev za otkup stana 64.
- pravo na otkup stana 75.

Ugovori

- ugovor o poklonu i pobuda 30.
- saglasnost volja ugovornih strana 31.
- obaveza vlastodavca i druge ugovorne strane 32.
- sporne i nejasne odredbe ugovora 33.
- usmeno ugovorena cijena u pismenom kupoprodajnom ugovoru 34.
- razlozi za poništenje rušljivog ugovora i za utvrđenje ništavosti ugovora 35.
- odgovornost za nemogućnost ispunjenja 36.
- pismena saglasnost i odstupanje od projekta 59.
- ustupanje komitentu komisionarovih potraživanja prema trećim licima 60.
- zahtjev za redukciju ugovora o poklonu 77.
- raskid ugovora o doživotnom izdržavanju 80.
- odgovornost naručioca i izvođača radova za štetu na susjednoj nekretnini 91.

- jednostrani raskid ugovora o kupoprodaji predmeta tendera u postupku male privatizacije 106.

Ugovorna kazna

- neispunjenje ili kašnjenje novčanih obaveza 41.

Ugovor o radu

- naknada plaće za stvarno obavljene rad 66.
- Pravilnik o radu nije „provedbeni akt“ 67.
- Sporazum o prestanku ugovora o radu 68.
- prethodna saglasnost vijeća zaposlenika 69.
- pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju 70.
- pobijanje zakonitosti otkaza 71.
- rok za uspostavljanje radno-pravnog statusa 72.
- neprimjenjivost odredbe Kolektivnog ugovora 73.
- prosječna mjesečna plaća 74.

Valutna klauzula

- devizna protuvrijednost obaveze 44.

Vansudska nagodba

- drugačije uređeni pravni odnos 61.

Vještačenje

- nejasan ili nepotpun obračun kamata 92.

Vlasništvo

- sticanje prava vlasništva građenjem na tuđem zemljištu 21. i 22.
- nužni nasljednji dio i pravo na suposjed 23.
- dom pojedinca – faktičko stanje 24.
- uznemiravanje prava vlasništva i prava stvarne služnosti 25. i 26.
- brisovna tužba 28.
- sticanje prava vlasništva nadzidavanje 29.
- etažno vlasništvo 65.

Zastara

- samostalno potraživanje zateznih kamata 42.
- naknada štete prouzrokovana krivičnim dijelima protiv čovječnosti i međunarodnog prava 43.
- prigovor zastare istaknut u završnoj riječi 89.

Zatezna kamata

- početak toka zatezne kamate 38.
- odlučivanje po službenoj dužnosti 103.

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

UPRAVNO PRAVO

Upravni sporovi

- Rješavanje u punoj jurisdikciji **108.**
- Rok za podnošenje tužbe nadležnog pravobranioca **117.**

Upravni postupak

- Ispravljanje grešaka u zaključku o ispravci grešaka u rješenju **109.**
- Nadležnost za rješavanje žalbi u upravnom postupku **111.**
- Negativni sukob nadležnosti **116.**

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- Sticanje prava na starosnu penziju po povoljnijim uvjetima **110.**
- Ponovno određivanje penzije prema novonavršenom penzijskom stažu **114.**
- Nedonošenje rješenja o zahtjevu stranke za zaključenje sporazuma o uvjetima penzionisanja **115.**

Imovinski-pravni odnosi

- Samovlasno zauzimanje zemljišta u državnoj svojini od strane pravnih lica **112.**
- Saglasnost za zamjenu zemljišta **113.**

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA**KRIVIČNO PRAVO**

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99),
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10),
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (“Službeni glasnik BiH”, br. 53/09,
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09 i 48/10).

GRADANSKO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH“, broj: 6/99),
- Zakon o stambenim odnosima („Službeni list SR BiH“, broj: 14/84, 12/87, 36/89, „Službene novine FBiH“ br. 11/98, 38/98, 12/99, 19/99),
- Uredba sa zakonskom snagom o radnim odnosima za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti („Službeni list R BiH“, broj: 21/92, 16/93),
- Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Zakona o građevinskom zemljištu („Službeni list R BiH“, broj 3/93),
- Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ broj: 29/78, 39/85) i („Službene novine FBiH“, broj: 2/92, 13/94),
- Zakon o državnoj upravi („Službeni list R BiH“, 26/93),
- Zakon o industrijskom vlasništvu („Službeni glasnik BiH“, broj: 3/02),
- Uredba sa zakonskom snagom o patentima i znacima razlikovanja („Službeni list R BiH“, broj 21/93),
- Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 6/80, 36/90, 2/92, 18/94, 37/95),
- Uredba sa zakonskom snagom o utvrđivanju ratne štete („Službeni list R BiH“, broj: 6/92, 24/92),
- Opći Kolektivni ugovor za teritoriju FBiH („Službene novine FBiH“, broj 54/05, 62/08),
- Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti rudarstva u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 49/00),
- Kolektivni ugovor za djelatnost tekstilne, kožarsko-prerađivačke i gumarske industrije u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 2/08),

- Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila... („Službene novine FBiH“, broj: 24/05),
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Službene novine FBiH“, br. 27/97, 11/98), 22/99), 27/99), 7/00), 61/01), 15/02), 54/04), 36/06), 51/07), 72/08),
- Odluka o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova ... („Službene novine FBiH br. 32/01)
- Zakon o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH broj: 2/98, 48/99),
- Zakon o radu („Službene novine FBiH“, br. 43/99, 32/00, 39/03),
- Zakon o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 25/03, 16/04, 67/05),
- Zakon o postupku pred Ustavnim sudom FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 6/95, 37/03),
- Zakon o vijeću zaposlenika („Službene novine FBiH“, broj 38/04),
- Zakon o nadziđivanju zgrada, izgradnji potkrovnih stanova i stanova u zajedničkim dijelovima stambenih i stambeno-poslovnih zgrada („Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 17/99, 10/02),
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“, br.: 6/98, 29/03),
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10),
- Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06),
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 46/10),
- Zakon o zdravstvenom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 30/97, 7/02, 70/08),
- Porodični zakon („Službene novine FBiH“ broj: 35/05, 41/05),

- Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj: 2/98, 39/04, 73/05),
- Zakon o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 84/08, 88/08, 63/10),
- Kolektivni ugovor za djelatnost srednjeg obrazovanja u Županiji Posavskoj („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 2/06),

UPRAVNO PRAVO

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09)
- Uredba o sticanju prava na starosnu penziju pod povoljnijim uvjetima pripadnika bivše Vojske Federacije Bosne i Hercegovine i državnih službenika i namještenika bivšeg Federalnog ministarstva odbrane („Službene novine Federacije BiH“, br. 75/06, 58/07 i 89/07)
- Pravilnik o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja, registracije i ovjere redova vožnje te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine Federacije BiH“, broj 79/06)
- Zakon o šumama („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/02)
- Pravilnik o procedurama i vremenskim ograničenjima za prodaju šume, pravu prvenstva kupovine i uslovima za zamjenu šume („Službene novine Federacije BiH“ broj 19/04)
- Uredba o povoljnijim uvjetima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/00)